

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Φορολογική, Λογιστική
και Χρηματοοικονομική Διοίκηση Στρατηγικών Αποφάσεων**

Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων

Διπλωματική Εργασία

**Φοροδιαφυγή - Εξωχώριες, Υπεράκτιες (Offshore) Εταιρίες σε
Φορολογικούς Παραδείσους και η αντιμετώπισή τους από το
κοινοτικό, ευρωπαϊκό πλαίσιο**

**Taxevasion – Offshore Companies at Taxheaven countries and their
handling from European, communal framework**

του

Χρήστου Λαμπάκη του Αναστασίου

**Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού
Διπλώματος στη Φορολογική, Λογιστική και Χρηματοοικονομική
Διοίκηση Στρατηγικών Αποφάσεων**

Απρίλιος 2022

Ευχαριστίες

Με την ολοκλήρωση της παρούσας Διπλωματικής Εργασίας και συνεπώς του Μεταπτυχιακού Προγράμματος που φοιτώ, έχω την ανάγκη και την υποχρέωση να ευχαριστήσω όσους όλους μου συμπαραστάθηκαν σε όλη τη διάρκεια αυτού του απαιτητικού και συνάμα χρήσιμου ταξιδιού.

Χρυστάω ιδιαίτερες και ειλικρινείς ευχαριστίες στον εποπτεύοντα Καθηγητή κ. Θεοφάνη Καραγιώργο που αρχικά αποδέχτηκε την επίβλεψη του θέματος που του πρότεινα, αλλά και το βαθμό αυτονομίας που μου άφησε σε πολλά μέρη της Εργασίας για αναζήτηση και εκπόνηση. Όλα αυτά που αναλύω παρακάτω αποτελούσαν από τα πρώτα στάδια της φοιτητικής μου πορείας εύλογα ερωτήματα και προβληματισμοί για έρευνα και πραγματικά τιμή μου που συνεργαστήκαμε για την επιτυχή ολοκλήρωσή της. Οι γνώσεις, οι συμβουλές, η καθοδήγηση και η υποστήριξη που μου παρείχε συνέβαλαν τα μέγιστα και του είμαι ευγνώμων για όλα όσα αποκόμισα κατά τη διάρκεια της Διπλωματικής αλλά και του Μεταπτυχιακού.

Δεν μπορώ να παραλείψω τους υπόλοιπους καθηγητές, διδάσκοντες και το επιστημονικό προσωπικό του συγκεκριμένου Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών για το υψηλό επίπεδο γνώσεων που μας μεταλαμπάδευσαν, την εμπειρία, τον επαγγελματισμό τους αλλά και την αμεσότητα και το ενδιαφέρον που τους διακατείχε για εμάς τους φοιτητές. Ήταν πάντα στο πλευρό μας για οποιαδήποτε απορία, προβληματισμό και δυσκολία που αντιμετωπίσαμε σε όλη αυτή τη διαδρομή.

Επιπλέον θα ήθελα να ευχαριστήσω τα μέλη της οικογένειάς μου για την κατανόηση και την υπομονή που μου έδειξαν σε όλη τη διάρκεια του προγράμματος και όλους όσους από το προσωπικό μου περιβάλλον με στήριξαν για να φέρω εις πέρας αυτό το εγχείρημα.

Περίληψη

Όπως όλοι γνωρίζουμε η φορολογία και κατ' επέκταση η φορολογική πολιτική αποτελούν προτεραιότητες και σημαντικές συνιστώσες της κυβερνητικής πολιτικής ενός κράτους. Στην παρούσα εργασία αναλύεται η φορολογική πραγματικότητα που επικρατεί σε Ελλάδα και Ευρώπη και πως επηρεάζει η φορολογική επιβάρυνση την καθημερινότητα των φορολογουμένων. Επίσης περιγράφεται η έννοια της παραοικονομίας, το πώς συντελείται και τι αντίκτυπο έχει στην οικονομία.

Εκτενώς όμως τίθεται προς παρουσίαση το τι ορίζεται ως φοροδιαφυγή, οι προσδιοριστικοί παράγοντες που οδηγούν στην εκδήλωση και εμφάνισή της και πως οι φόροι και η επιβολή τους, οφείλουν να είναι σε αρμονία με το κοινωνικό συμφέρον και να μην οδηγούν σε σύγκρουση τον πολίτη με το κράτος που βεβαιώνει τα ποσά προς είσπραξη. Πάνω σε αυτό παρατίθεται ο τρόπος με τον οποίο η φοροδιαφυγή ορίζεται ως έγκλημα και σε ποιες περιπτώσεις, ποιο το ύψος των ποινών και περιγράφονται αναλυτικά ποια είναι τα αδικήματα της φορολογικής νομοθεσίας. Για τη φοροδιαφυγή ακόμα τονίζονται ποιες είναι οι συνέπειες του φαινομένου αυτού για τα ελληνικά δεδομένα και ποιο μείγμα μέτρων προκρίνεται ως λύση και διαμέσου ποιων στρατηγικών.

Ένας άλλος όρος ταυτόσημος που δείχνει να ομοιάζει με τη φοροδιαφυγή είναι η φοροαποφυγή που διακρίνεται από την πρώτη και έχει βασικά χαρακτηριστικά που τη διέπουν. Ως παρακλάδι της φοροαποφυγής και ένα είδος μορφής της ορίζεται η εξωχώρια-υπεράκτια εταιρία offshore που δίνονται στοιχεία για την ιστορία της ως μόρφωμα, τους λόγους δημιουργίας και εξάπλωσής της, τις μορφές της, τα πλεονεκτήματα όπως και τα μειονεκτήματα που έχει αλλά και ο ρόλος της εν λόγω εταιρίας στις πράξεις φοροαποφυγής επιχειρήσεων.

Οι τοποθεσίες ωστόσο που φιλοξενούν εξωχώριες δραστηριότητες είναι οι φορολογικοί παράδεισοι και δίνονται στοιχεία για το ποια πρέπει να είναι τα κριτήρια επιλογής της κατάλληλης δικαιοδοσίας για σύσταση τέτοιου τύπου εταιριών και πως υφίστανται ως κρατικές οντότητες.

Τέλος παρουσιάζονται το σύνολο δράσεων αντιμετώπισης αυτών των φαινομένων σε επίπεδο ΟΟΣΑ, G-20, Ευρωπαϊκής Ενώσεως αλλά και το τι πράττει η Ελλάδα, πως νομοθετεί και χειρίζεται αυτά τα φαινόμενα. Σε επίπεδο Διοικητικής Συνεργασίας αναλύεται το ευρωπαϊκό πρόγραμμα Fiscalis και που στοχεύει, ποιο το πλαίσιο ένταξης χωρών στις δράσεις αυτές, ποιες οι δραστηριότητες που διενεργούνται αλλά και ποια προγράμματα χρησιμοποιούνται για την επίτευξη των στόχων του προγράμματος.

Λέξεις - Κλειδιά: Φορολογία, Παραοικονομία, Φοροδιαφυγή (Εγκλημα), Φοροαποφυγή, Εξωχώριες-Υπεράκτιες Εταιρίες, Φορολογικοί Παράδεισοι, Fiscalis

Abstract

As all we know taxation and furthermore tax policy are priorities and important parts of the states' government policy. In this thesis the tax reality in Greece and Europe is analyzed and how this tax charge change the citizens reality as well as the shadow economy, how it works, and what effect it has on the whole economy.

Though extensively to be presented what the taxevasion is, the causes that leads to this and how the taxes should be in harmony with the social right. In combination with the above, what the tax crime is described, how much is the cost of committing a crime of this kind and the possible solutions to combat taxevasion is referred.

A term similar to taxevasion is tax avoidance. A breach of tax avoidance is offshore company and the history, the creation, the expansion, the forms to be launched, the advantages and disadvantages are described in this thesis.

Although the territories are host offshore activities are taxheavens countries, what are the factors to choose the best place to start off shoring and in which way these states are in continuity with this economic environment at their place?

In the end, the actions of handling these situations are presented in terms of OECD, G-20, European Union, and how Greece acts about these phenomena. In terms of Administrative Cooperation a solution would be the Fiscalis program and its aims, the framework to participate countries in these actions and the technical assistance between them are included in the last part of this thesis.

Keywords: Taxation, Shadow Economy, Taxevasion (Crime), Tax avoidance, Offshore Companies, Tax Heaven Countries, Fiscalis.

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες.....	2
Περίληψη.....	3
Abstract.....	5
Περιεχόμενα.....	6
Κεφάλαιο 1 Στόχοι Διπλωματικής Εργασίας.....	9
1.1 Σκοπός Εργασίας.....	9
1.2 Ερευνητικά Ερωτήματα.....	9
Κεφάλαιο 2 Η φορολογική πραγματικότητα σε Ελλάδα και Ευρώπη.....	11
2.1 Η κατανομή του φορολογικού βάρους στην Ελλάδα τα χρόνια της Κρίσης.....	11
2.2 Προέλευση και κατηγορίες Φορολογικών Εσόδων.....	11
2.3 Φορολογική Βάση.....	12
2.4 Το ευρωπαϊκό φορολογικό χάσμα των 28.....	15
Κεφάλαιο 3 Η σημασία της παραοικονομίας στην οικονομία.....	19
3.1 Η έννοια-ορισμός της Παραοικονομίας.....	19
3.2 Αιτίες της Παραοικονομίας.....	21
Κεφάλαιο 4 Θεωρητικό υπόβαθρο φοροδιαφυγής, αίτια-προσδιοριστικοί παράγοντες και η στάση του πολίτη απέναντι στο φαινόμενο.....	25
4.1 Η έννοια-ορισμός και το πλαίσιο της φοροδιαφυγής.....	25
4.2 Αιτίες- προσδιοριστικοί παράγοντες της φοροδιαφυγής.....	31
4.3 Χρησιμότητα Φόρων και Εξορθολογισμός Φορολογικού Συστήματος.....	39
4.4 Μέθοδοι Φοροδιαφυγής στον ΦΠΑ.....	41
4.5 Κοινωνική διάσταση Φοροδιαφυγής.....	43
4.6 Κράτος-Πολίτης σε σύγκρουση για την επιβολή φόρων.....	45
Κεφάλαιο 5 Η ποινική «χρoιά» της Φοροδιαφυγής.....	47
5.1 Η Φοροδιαφυγή ως Έγκλημα.....	47
5.2 Ποινικά αδικήματα φορολογικής Νομοθεσίας.....	51
Κεφάλαιο 6 Συνέπειες και μέτρα καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής.....	54
6.1 Συνέπειες της φοροδιαφυγής.....	54
6.2 Μέτρα Καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής.....	57

6.3 Πάταξη της φοροδιαφυγής μέσω καθιέρωσης ηλεκτρονικών συναλλαγών.....	63
6.4 Οφέλη αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής.....	66
6.5 Βέλτιστη Φορολογική Πολιτική.....	68
Κεφάλαιο 7 Η ύπαρξη των offshore ως μορφή φοροαποφυγής. Ο ρόλος και η λειτουργία τους.....	70
7.1 Ορισμοί Φοροαποφυγής (tax avoidance), φορολογικού σχεδιασμού (taxplanning) και η διάκριση από τη φοροδιαφυγή.....	70
7.2 Εξωχώριες Εταιρίες(offshore) - Η έννοια-ορισμός.....	73
7.3 Ιστορική Αναδρομή Offshore.....	74
7.4 Λόγοι Δημιουργίας και Εξάπλωσης Offshore.....	76
7.5 Βασικές μορφές υπεράκτιων (offshore) εταιρειών.....	80
7.6 Πλεονεκτήματα Υπεράκτιας – Offshore εταιρίας.....	88
7.7 Δραστηριότητες των Εταιριών Offshore στην Ελλάδα και ο μετασχηματισμός των κυπριακών Offshore σε εταιρείες Ευρωπαϊκής Ενώσεως.....	92
7.8 Διαδικασίες ίδρυσης υπεράκτιας εταιρείας και μετοχικό κεφάλαιο.....	94
7.9 Μειονεκτήματα Offshore Εταιριών.....	95
7.10 Εξωχώριες Εταιρίες (Offshore) και Ξέπλυμα Χρήματος.....	96
7.11 Παραδείγματα Φοροαποφυγής σε Εταιρίες Συμμετοχών, σε Εταιρίες Παροχής Υπηρεσιών αλλά και σε Πολυεθνικούς Ομίλους.....	98
Κεφάλαιο 8 Φορολογικοί Παράδεισοι-Καταλληλότερες Μορφές Δικαιοδοσίας για σύσταση offshore.....	102
8.1 Η έννοια-ορισμός των φορολογικών παραδείσων.....	102
8.2 Κριτήρια Επιλογής Υπεράκτιου Σχήματος.....	103
8.3 Απόψεις-Οπτικές για φορολογικούς παραδείσους.....	106
8.4 Μελέτη Περίπτωσης Φορολογικών Παραδείσων στο Delaware.....	107
8.5 Μελέτη Περίπτωσης Φορολογικών Παραδείσων στο Guernsey.....	110
Κεφάλαιο 9 Αντιμετώπιση Φοροδιαφυγής, Φοροαποφυγής, Φορολογικών Παραδείσων.....	114
9.1 Δράσεις αντιμετώπισης σε Παγκόσμιο Επίπεδο από τον ΟΟΣΑ-G20.....	114
9.2 Αντιμετώπισή τους από Ευρωπαϊκή Ένωση-Αποφάσεις-Οδηγίες-Εκθέσεις.....	116
9.3 Πολιτικές από την Ελλάδα-Νόμοι-Αποφάσεις.....	120
9.4 Ενωσιακός κατάλογος μη συνεργάσιμων περιοχών φορολογικής δικαιοδοσίας.....	121

Κεφάλαιο 10 Διοικητική Συνεργασία μεταξύ κρατών-Πρόγραμμα Fiscalis.....	126
10.1 Περιγραφή και Στόχοι του προγράμματος Fiscalis.....	126
10.2 Συμμετοχή στο Fiscalis τρίτων χωρών.....	130
10.3 Δραστηριότητες προγράμματος Fiscalis.....	131
10.4 Τα ευρωπαϊκά συστήματα πληροφοριών και τα στοιχεία της Ένωσης που τα απαρτίζουν.....	135
Κεφάλαιο 11 Συμπεράσματα, περιορισμοί υφιστάμενης έρευνας και ερευνητικές προτάσεις για το μέλλον.....	138
11.1 Συμπεράσματα.....	138
11.2 Περιορισμοί υφιστάμενης έρευνας.....	139
11.3 Προτάσεις για Μελλοντική Έρευνα.....	139
Βιβλιογραφία.....	141
Ελληνική.....	141
Ξένη.....	142
Ηλεκτρονικές Πηγές.....	142
Ιστοσελίδες-Διαδίκτυο.....	145

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1: Σύνολο φορολογικών εσόδων ανά κράτος-μέλος της ΕΕ.....	17
Πίνακας 2: Διάκριση μεταξύ παραοικονομίας και φοροδιαφυγής.....	20
Πίνακας 3: Σχέση Παραοικονομίας ως Ποσοστό(%) του ΑΕΠ και ΑΕΠ.....	23
Πίνακας 4: Παραοικονομία ως ποσοστό του ΑΕΠ και οικονομική δραστηριότητα(Ελλάδα)..	23
Πίνακας 5: Φορολογικά Έσοδα ως Ποσοστό(%) του ΑΕΠ στην Ελλάδα και στην ΕΕ-28, 2002-2015.....	41
Πίνακας 6: Υστέρηση Είσπραξης ΦΠΑ (VAT GAP).....	43
Πίνακας 7: Γενικό σχεδιάγραμμα Fiscalis.....	129
Πίνακας 8: Στόχοι προγράμματος Fiscalis.....	130
Πίνακας 9: Ηλεκτρονικά ευρωπαϊκά συστήματα πληροφοριών.....	137

Κεφάλαιο 1

Στόχοι Διπλωματικής Εργασίας

1.1 Σκοπός Εργασίας

Ο σκοπός συγγραφής της εργασίας είναι η κατανόηση του φαινομένου φοροδιαφυγής που υφίστατο διαχρονικά σε μεγάλο βαθμό στην Ελλάδα αλλά και στην Ευρώπη, όπως και ο ρόλος της παραοικονομίας στην οικονομική δραστηριότητα. Για τη φοροδιαφυγή χρήσιμο είναι να αναλυθεί ποια τα αίτια, σε ποιες δραστηριότητες εντοπίζεται, η αναγκαιότητα των φόρων-φορολογικών εσόδων για την ύπαρξη ενός υγιούς και σταθερού φορολογικού συστήματος. Αξιοσημείωτο επίσης είναι η ποινική διάσταση του φαινομένου ως έγκλημα, οι συνέπειες στο κράτος και την κοινωνία από την επικράτησή της αλλά και με ποιες πρωτοβουλίες καταπολεμείται.

Ένας ακόμη βασικός λόγος εκπόνησης αυτής της Διπλωματικής είναι η έννοια της φοροαποφυγής, η διάκρισή της από τη φοροδιαφυγή, η ερμηνεία των offshore εταιριών, η εξέλιξή τους, οι λόγοι που συστήνονται, οι κύριες μορφές που λαμβάνουν μετά τη σύσταση αλλά και τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα που προκύπτουν από τη δραστηριοποίησή τους. Σκόπιμο επίσης βρέθηκε και χρίζει μελέτης ο τρόπος που τα κράτη-φορολογικοί παράδεισοι προσελκύουν υπεράκτια σχήματα καθιστώντας τα ως καταλληλότερες δικαιοδοσίες για ανάπτυξη τέτοιων εταιρικών μορφών.

Όμως δεν μπορούν να παραληφθούν οι δράσεις και πολιτικές αντιμετώπισης σε διεθνή, ευρωπαϊκό και εγχώριο επίπεδο σχετικά με αυτά τα ζητήματα όπως επίσης και το τι δρομολογείται σε τεχνοκρατικό επίπεδο, δηλαδή Διοικητικής Συνεργασίας μεταξύ των χωρών, που αποτελεί το πρόγραμμα Fiscalis.

1.2 Ερευνητικά Ερωτήματα

Τα ερωτήματα που προκύπτουν και απαντώνται σε αυτήν την εργασία είναι τα εξής:

- Τι αποτελεί φοροδιαφυγή, που εντοπίζεται και από τι προέρχεται;
- Ποιος είναι ο κοινωνικός αντίκτυπος της φοροδιαφυγής, η στάση των πολιτών και ο βαθμός σύγκρουσης μεταξύ κράτους-πολιτών για το φαινόμενο;
- Ποιες είναι οι συνέπειες της φοροδιαφυγής στο κράτος και την οικονομία και τα μέτρα καταπολέμησης για τον περιορισμό της;
- Ποια η διαφορά μεταξύ φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής, γιατί καθιερώθηκαν οι offshore εταιρίες και ποιες οι βασικές μορφές τους;
- Ποιοι είναι οι παράγοντες επιλογής υπεράκτιων εταιρικών σχημάτων σε μια χώρα που μπορεί να χαρακτηριστεί ως φορολογικός παράδεισος;
- Πώς αντιμετωπίζονται τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής, φοροαποφυγής και φορολογικών παραδείσων από την ΕΕ;

Τα ερωτήματα αυτά αποτελούν οδηγό για τη συγγραφή της εργασίας διότι η φοροδιαφυγή υφίσταται σαν φαινόμενο σε όλες τις πλευρές του οικονομικού συστήματος και των οικονομιών των χωρών, με συνακόλουθα αποτελέσματα σε όλους τους φορολογουμένους που τους επηρεάζουν. Επίσης, η ανάγκη να ερευνηθεί ο ρόλος και η λειτουργία των offshore εταιριών και οι περαιτέρω πτυχές τους, προκύπτει από το γεγονός ότι διακινείται μεγάλος όγκος κεφαλαίων μέσω αυτών, χωρίς καν να διενεργείται έλεγχος για το συγκεκριμένο είδος συναλλαγών. Ακόμη συμπληρωματικό με τη παραπάνω μορφή του «επιχειρείν» θεωρείται και η έρευνα των κατάλληλων μορφών δικαιοδοσίας για την εγκατάσταση αυτών των επιχειρήσεων που είναι οι φορολογικοί παράδεισοι και μεσολαβούν ώστε οι offshore να έχουν ρόλο, ροή, βιωσιμότητα και συνέχεια.

Κεφάλαιο 2

Η φορολογική πραγματικότητα σε Ελλάδα και Ευρώπη

2.1 Η κατανομή του φορολογικού βάρους στην Ελλάδα τα χρόνια της Κρίσης

Αν εξαιρεθούν τα χρόνια 2012, 2013, 2014, η δημοσιονομική προσαρμογή που επιτεύχθηκε στην Ελλάδα μεσούσης της κρίσης, εστιάστηκε πρωτίστως στην αύξηση της φορολογίας. Επίσης, καθ' όλη τη διάρκεια της δεκαετούς κρίσης 2008 με 2018, η αύξηση των εσόδων σε συνθήκες ύφεσης προέκυπτε κατά κύριο βάση από τη μεγάλη και συνεχή αύξηση των φορολογικών συντελεστών στο εισόδημα, την κατανάλωση, τα κέρδη των επιχειρήσεων και τη περιουσία, με αρνητικό αντίκτυπο στην αναπτυξιακή δυναμική και τη φορολογική δικαιοσύνη. Από το 2008 μέχρι το 2018, ενώ το ΑΕΠ έπεσε κατά 26%, τα φορολογικά έσοδα αυξήθηκαν σταδιακά σχεδόν κατά 6 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ, από 33% σε 39% του ΑΕΠ, πλησιάζοντας τον μέσο όρο της ευρωζώνης. Η προέλευση όμως των φορολογικών εσόδων διαφέρει σημαντικά με τη ζώνη του ευρώ (ΕΖ). Πριν τις μεταρρυθμίσεις που επιβλήθηκαν κατά τη διάρκεια των προγραμμάτων προσαρμογής, ενδεικτικές ήταν οι στρεβλώσεις του φορολογικού συστήματος: το 2011, το 8% των φορολογουμένων πλήρωνε το 69% των φόρων εισοδήματος φυσικών προσώπων, και το 0,4% των επιχειρήσεων πλήρωνε το 61% των φόρων εισοδήματος νομικών προσώπων. Οι τάσεις αυτές άλλαξαν με τις φορολογικές μεταρρυθμίσεις που υιοθετήθηκαν την περίοδο 2012-14, με διεύρυνση της φορολογικής βάσης. (Στουρνάρας, 2021)

2.2 Προέλευση και κατηγορίες Φορολογικών Εσόδων

- Σχετικά με την άμεση φορολογία: Η Ελλάδα υπολείπεται αρκετά του μέσου όρου της Ευρωζώνης στα έσοδα από άμεσους φόρους. Συγκεκριμένα, σημειώνεται μόνιμη υστέρηση στην απόδοση της φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων παρά το γεγονός ότι η Ελλάδα έχει τους υψηλότερους φορολογικούς συντελεστές στις χώρες του ΟΟΣΑ στο συγκεκριμένο είδος φορολογίας. Αντιστοίχως, στη φορολογία των

επιχειρήσεων, παρά τον υψηλό συντελεστή στη φορολογία εταιρικών κερδών, τα φορολογικά έσοδα υπολείπονται του ευρωπαϊκού μέσου όρου. Ειδικότερα από το 2017 καταγράφεται πτωτική πορεία ως αποτέλεσμα των αναιμικών ρυθμών ανάπτυξης, των μειωμένων κερδών, αλλά και της φορολογικής κόπωσης.

- Σχετικά με την έμμεση φορολογία: Η Ελλάδα έχει δυσανάλογα υψηλότερα έσοδα από έμμεσους φόρους σε σχέση με τον μέσο όρο της Ευρωζώνης, κατά κύριο λόγο εξαιτίας μεγάλων φορολογικών συντελεστών. Αντιθέτως, στα θετικά μπορεί να συμπεριληφθεί η αυξανόμενη χρήση των ηλεκτρονικών πληρωμών που καταγράφηκε τα τελευταία έτη και συνετέλεσε στη διεύρυνση της φορολογική βάσης, μέσω της ενίσχυσης της φορολογικής συμμόρφωσης και της αντικειμενικής δυσκολίας απόκρυψης εισοδήματος.

Η διάρθρωση των φορολογικών βαρών αποτελεί μία βασική στρέβλωση του φορολογικού συστήματος. Η κύρια έμφαση στη συγκέντρωση εσόδων μέσω της άμεσης φορολογίας, χαρακτηρίζει μια σύγχρονη φορολογική διοίκηση, με υψηλή φορολογική συνείδηση, συμμόρφωση και δικαιοσύνη, αφού το φορολογικό βάρος συναρτάται με το εισόδημα και την περιουσία του φορολογουμένου. Απεναντίας, η έμφαση στην έμμεση φορολογία αποτελεί μια άδικη κατανομή του φορολογικού βάρους, καθώς αυτό εξαρτάται από την καταναλωτική δαπάνη (και όχι από την φοροδοτική ικανότητα του φορολογουμένου), και έτσι πλήττονται αναλογικά περισσότερο τα ασθενέστερα εισοδηματικά κλιμάκια, τα οποία συνήθως καταναλώνουν μεγαλύτερο μέρος του εισοδήματός τους για δαπάνες διαβίωσης. Παρόλα αυτά, η διαδικασία είσπραξης της έμμεσης φορολογίας είναι ευκολότερη, λιγότερο δαπανηρή και με μεγαλύτερη απόδοση, για αυτό και η άντληση εσόδων μέσω της έμμεσης φορολογίας προτιμάται παραδοσιακά στην Ελλάδα διαχρονικά. (Στουρνάρας, 2021)

2.3 Φορολογική Βάση

Ο Στουρνάρας (2021) τονίζει πως ιδιαίτερη αναφορά θα πρέπει να γίνει στο μικρό εύρος της φορολογικής βάσης, που αποτελεί σημαντικό κριτήριο φορολογικής δικαιοσύνης. Η φορολογική βάση στη φορολογία εισοδήματος, παρά τις μεταρρυθμίσεις που συντελέστηκαν ιδιαιτέρως την περίοδο 2012-13-14, παραμένει

επικεντρωμένη στη μισθωτή εργασία. Ως αποτέλεσμα, η επιβάρυνση λόγω των υψηλών συντελεστών φορολογίας και εισφορών είναι ασύμμετρα μεγάλη για μέρος του πληθυσμού. Η φορολογική βάση στην Ελλάδα και η σχετική αναποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων ευνοούν την εκτεταμένη φοροδιαφυγή, παραβιάζοντας την αρχή της οριζόντιας ισότητας (δηλαδή, άτομα με την ίδια φοροδοτική ικανότητα δεν φαίνεται να χαίρουν της ίδιας φορολογικής αντιμετώπισης, είτε λόγω εξαιρέσεων που ακόμα υπάρχουν στο νομοθετικό πλαίσιο, είτε λόγω εκτεταμένης φοροδιαφυγής).

Φορολογία Εισοδήματος Φυσικών & Νομικών Προσώπων

Τα τελευταία δέκα χρόνια, λόγω της επείγουσας ανάγκης για αύξηση των φορολογικών εσόδων, παρατηρήθηκαν συχνές αλλαγές σε βασικές παραμέτρους του συστήματος φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων και νομικών προσώπων, καθιστώντας αβέβαιο το οικονομικό περιβάλλον για νοικοκυριά και οντότητες. Για αυτό το λόγο, οι συντελεστές του φόρου εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων αναπροσαρμόστηκαν πολλές φορές, η πλειονότητα των φοροαπαλλαγών εξαλείφθηκε, ενώ επιπρόσθετα εφαρμόστηκε έκτακτη εισφορά αλληλεγγύης. Το σύστημα φορολογίας εισοδήματος στην Ελλάδα έχει σχετικά υψηλούς φορολογικούς συντελεστές για φυσικά πρόσωπα, κι έτσι υπάρχει στρέβλωση των κινήτρων για εργασία, και ενθαρρύνονται με αυτόν τον τρόπο η φοροδιαφυγή και η φοροαποφυγή. Η καθαρή μέση επιβάρυνση από φόρους εισοδήματος και εισφορές κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα είναι σημαντικά υψηλότερη σε σχέση με τον μέσο όρο του ΟΟΣΑ. Ταυτόχρονα, ο ανώτερος συντελεστής στην Ελλάδα είναι σημαντικά υψηλότερος σε σχέση με τον μέσο όρο της ζώνης του ευρώ. (Στουρνάρας, 2021)

Στη φορολογία εισοδήματος των νομικών προσώπων, οι ελληνικές επιχειρήσεις είναι από τις πιο επιβαρυνμένες φορολογικά μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρά τη μείωση του φορολογικού συντελεστή εταιρικών κερδών από 29% σε 28% το 2019, η χώρα κατατάχθηκε στην ομάδα των ευρωπαϊκών χωρών με τον υψηλότερο ονομαστικό εταιρικό φορολογικό συντελεστή, περίπου 6% υψηλότερο από τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σχεδόν παντού στην Ευρώπη, από το 2014, καταγράφηκε μείωση των ονομαστικών και επομένως και των πραγματικών συντελεστών, η οποία προοδευτικά έγινε εντονότερη, στοχεύοντας στην αναθέρμανση του επενδυτικού ενδιαφέροντος. Εν αντιθέσει στην Ελλάδα, η

φορολογία επιχειρήσεων το ίδιο χρονικό διάστημα ακολούθησε αυξητική πορεία. Έτσι, η μείωση του συντελεστή φορολογίας εισοδήματος νομικών προσώπων στο 24% και του συντελεστή των διανεμόμενων κερδών στο 5% το 2020, αναμένεται να συμβάλλουν σημαντικά στη μείωση της ανεργίας και στην περαιτέρω ανάπτυξη της οικονομίας. Η υψηλότερη φορολόγηση των ελληνικών επιχειρήσεων συμβάλλει στη χαμηλή διεθνή ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας, γεγονός που επιδρά στην αναπτυξιακή προσπάθεια της χώρας, αλλά και στην αύξηση των δημοσίων εσόδων. Πιο αναλυτικά:

- (i) Αυξάνει το κόστος συσσώρευσης φυσικού κεφαλαίου.
- (ii) Αποδυναμώνει το επενδυτικό ενδιαφέρον και αποθαρρύνει την προσέλκυση ξένων άμεσων επενδύσεων, και έτσι δυσχεραίνει τη μεταφορά και διάχυση τεχνογνωσίας στην εγχώρια αγορά.
- (iii) Λειτουργεί αρνητικά στην κερδοφορία της επένδυσης.
- (iv) Συμβάλλει στην αναστολή λειτουργίας πολλών επιχειρήσεων, καθώς και στη μεταφορά της φορολογικής τους έδρας, ή ακόμη και της παραγωγικής τους δραστηριότητας, σε άλλες χώρες με ευνοϊκότερη φορολογική μεταχείριση.
- (v) Μειώνει την παραγωγικότητα του κεφαλαίου και τη συνολική παραγωγικότητα.
- (vi) Καθιστά τις επιχειρήσεις λιγότερο ανταγωνιστικές και θέτει σε κίνδυνο την οικονομική τους βιωσιμότητα.
- (vii) Προκαλεί στρεβλώσεις στις χρηματοδοτικές αποφάσεις των επιχειρήσεων, οι οποίες τείνουν να προκρίνουν την έκδοση χρέους σε σχέση με την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου, αφού οι πληρωμές τόκων εκπίπτουν από τα φορολογητέα κέρδη.
- (viii) Ενισχύει τα κίνητρα φοροδιαφυγής και ευνοεί την παραοικονομία.
- (ix) Εξασθενεί τα κίνητρα για επενδύσεις με ταχεία τεχνολογική απαξίωση, όπως είναι οι καινοτόμες επενδύσεις. (Στουρνάρας, 2021)

Φορολογική Επιβάρυνση της Εργασίας

Αξίζει να τονιστεί ότι η κύρια συνιστώσα της φορολογικής επιβάρυνσης της εργασίας για ένα τυπικό νοικοκυριό δεν είναι τόσο η φορολογία εισοδήματος, όσο οι ασφαλιστικές εισφορές του εργοδότη και εργαζομένου. Η ελληνική οικονομία, σε σχέση με άλλες χώρες της Ευρώπης και του ΟΟΣΑ, συνεχίζει να χαρακτηρίζεται από υψηλές εισφορές κοινωνικής ασφάλισης, οι οποίες αυξάνουν τη φορολογική επιβάρυνση της εργασίας και οδηγούν σε μείωση του ΑΕΠ μεσοπρόθεσμα. Το τελευταίο χρόνο υιοθετήθηκαν μια σειρά από μέτρα που στοχεύουν στη μείωση αυτού του βάρους. Το 2020 υιοθετήθηκε η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών για απασχολούμενους πλήρης απασχόλησης, ενώ για το 2021 εφαρμόζεται προσωρινά η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών για μισθωτή εργασία κατά 3% και η αναστολή της εισφοράς αλληλεγγύης για εισοδήματα από ιδιωτική δραστηριότητα. Η υπέρμετρη αύξηση του φορολογικού βάρους στην εργασία, που επηρεάζει κυρίως τα μεσαία εισοδηματικά κλιμάκια, έχει συνέπειες στη λειτουργία της αγοράς εργασίας και προκαλεί στρεβλώσεις στη λειτουργία της οικονομίας. Η υψηλή αυτή φορολόγηση αποδυναμώνει τα κίνητρα των εργαζομένων για προσφορά εργασίας, αλλά και των επιχειρήσεων για ζήτηση εργασίας και παραγωγή, αφού πλήττει την ανταγωνιστικότητά τους, ενώ ενδυναμώνει τα κίνητρα φοροαποφυγής και φοροδιαφυγής. Επίσης, αποθαρρύνεται η επένδυση σε γνώσεις, διότι μειώνεται η ανταμοιβή για εργασία που απαιτεί υψηλό περιεχόμενο ανθρώπινου κεφαλαίου. Με αυτόν τον τρόπο, δεν προωθείται η δημιουργία θέσεων εργασίας για εργαζόμενους με ιδιαίτερες δεξιότητες, και υπάρχουν αντικίνητρα για αντίστοιχες επενδύσεις. Επιπλέον, η υπερβολική φορολογική επιβάρυνση της εργασίας αποτελεί αντικίνητρο για την παραμονή εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού στο ελληνικό έδαφος, εξωθεί εργαζόμενους στην παραοικονομία και καθυστερεί τη στροφή της οικονομίας προς την εξωστρέφεια. Ως εκ τούτου, αντί της αύξησης των φορολογικών εσόδων, συμβάλλει στη συρρίκνωση της φορολογικής βάσης και στη μείωση των εσόδων και τελικά στη πτώση του ΑΕΠ. (Στουρνάρας, 2021)

2.4 Το ευρωπαϊκό φορολογικό χάσμα των 28

Σε ετήσια βάση εκτιμάται ότι στην ΕΕ η απώλεια φορολογικών εσόδων φτάνει το ένα τρισεκατομμύριο ευρώ, που οφείλεται σε φορολογική απάτη ή φοροδιαφυγή. Το

ανησυχητικό αυτό μέγεθος του φορολογικού χάσματος αντιστοιχεί περίπου σε επιβάρυνση ύψους 2000 € για κάθε ευρωπαϊό φορολογούμενο πολίτη. Ο μέσος όρος των φορολογικών απωλειών στην Ευρώπη σήμερα υπερβαίνει το συνολικό ποσό με το οποίο χρηματοδοτούν τα κράτη μέλη την υγειονομική περίθαλψη και είναι τετραπλάσιο του ποσού που καταβάλλεται στην ΕΕ για την παιδεία. Το υφιστάμενο φορολογικό χάσμα στην Ευρώπη αντιπροσωπεύει όχι απλώς μια ανησυχητική απώλεια δημοσίων εσόδων, αλλά και κίνδυνο για τη διασφάλιση του κοινωνικού μοντέλου της ΕΕ που βασίζεται στις ποιοτικές δημόσιες υπηρεσίες που είναι διαθέσιμες σε όλους τους πολίτες. Αποτελεί απειλή για την εύρυθμη λειτουργία της ενιαίας αγοράς και πλήγμα στην αποτελεσματικότητα και δικαιοσύνη των φορολογικών συστημάτων εντός της ΕΕ. Η απώλεια εσόδων συνεχίζει να αυξάνει το έλλειμμα και το επίπεδο χρέους στα κράτη. Λόγω της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής, είναι περιορισμένα τα κονδύλια που διατίθενται για την ενίσχυση των δημοσίων επενδύσεων, της ανάπτυξης και της απασχόλησης. (European Commission, 2013)

Δεν πρέπει επίσης να λησμονείται ότι η αποτελεσματική και προοδευτική φορολόγηση έχει θεμελιώδη σημασία για τις δημόσιες αρχές, προκειμένου αυτές να ανταποκριθούν στο καθήκον της εκπλήρωσης των υποχρεώσεών τους και προκειμένου να ανταποκριθούν στις ανάγκες και προσδοκίες των πολιτών τους.

Στην παρακάτω εικόνα φαίνεται ξεκάθαρα πως αυτό το φορολογικό χάσμα, δηλαδή η απώλεια δημοσίων εσόδων στον ευρωπαϊκό χώρο οδηγεί κυρίως σε φορολόγηση εργασίας και κατανάλωσης που η υπέρμετρη άνοδός τους για μεγάλο χρονικό διάστημα δεν οδηγεί σε αναπτυξιακές πολιτικές αντίθετα κάνει το οικονομικό κλίμα αβέβαιο με την ύφεση προ των πυλών.

Πίνακας 1: Σύνολο φορολογικών εσόδων ανά κράτος-μέλος της ΕΕ

<https://ec.europa.eu/>

Μεγάλο κομμάτι της μη φορολογημένης ρευστότητας διοχετεύεται σε δραστηριότητες χρηματοοικονομικών συναλλαγών και όχι σε δημόσια κατανάλωση και επενδύσεις. Επιπλέον, η έλλειψη συντονισμού των φορολογικών πολιτικών στην ΕΕ έχει ως αποτέλεσμα σημαντικό φορτίο και διοικητική επιβάρυνση των πολιτών και των επιχειρήσεων που λειτουργούν διασυνοριακά εντός της ΕΕ και ενδέχεται να οδηγήσουν σε μη φορολόγηση ή φορολογική απάτη και φοροδιαφυγή. Σήμερα, ένας διαρκώς αυξανόμενος αριθμός ευρωπαϊκών επιχειρήσεων και ατόμων αντιμετωπίζουν συγκριτικό μειονέκτημα σε σύγκριση με αυτούς που βρίσκουν τρόπους και αποφεύγουν την καταβολή του δικαίου μεριδίου τους. Κατά συνέπεια, η κλίμακα της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής καταλήγει στην υπονόμευση της πίστης και εμπιστοσύνης των πολιτών στη δικαιοσύνη και τη νομιμότητα της συλλογής φόρων και του φορολογικού συστήματος συνολικά. (European Commission, 2013)

Η φορολογική απάτη και η φοροδιαφυγή αποτελούν ωστόσο ένα σοβαρό και πολύπλευρο πρόβλημα που απαιτεί συντονισμένη προσέγγιση, σε εθνικό, ενωσιακό και διεθνές επίπεδο. Καθόσον τα κράτη μέλη διατηρούν την αρμοδιότητα στα φορολογικά συστήματά τους, η δράση σε εθνικό επίπεδο είναι καθοριστική. Η σημερινή όμως παγκοσμιοποιημένη οικονομία με τη διασυνοριακή φύση της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής, σε συνδυασμό με την προσπάθεια των κρατών μελών να διατηρήσουν την ανταγωνιστικότητά τους, τα αποκλειστικώς μονομερή εθνικά μέτρα δεν μπορούν να αποφέρουν το επιθυμητό αποτέλεσμα. Ως εκ τούτου, όλη η προσοχή πρέπει να δοθεί στη χάραξη μιας συνεκτικής, συγκεκριμένης κοινής ευρωπαϊκής φορολογικής στρατηγικής, που θα ενστερνιστούν και θα εφαρμόσουν όλα τα κράτη μέλη. (European Commission, 2013)

Κεφάλαιο 3

Η σημασία της παραοικονομίας στην οικονομία

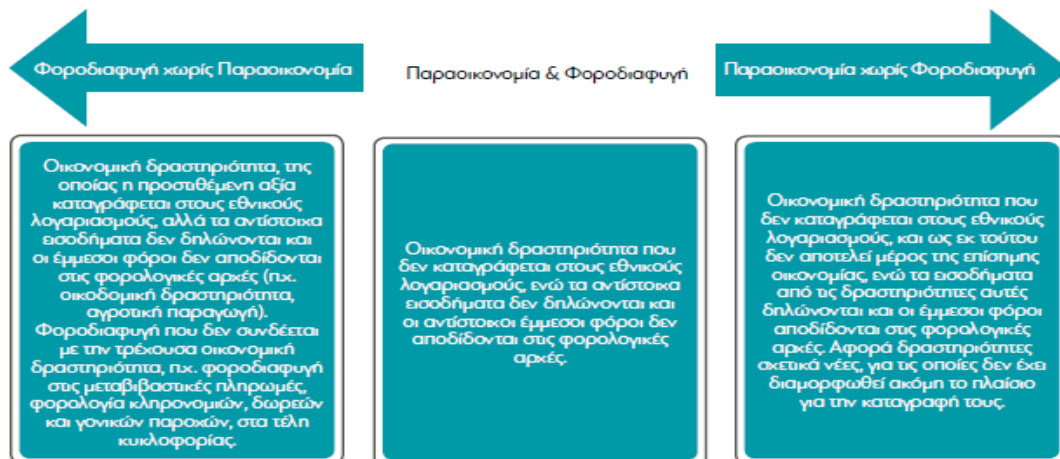
3.1 Η έννοια-ορισμός της Παραοικονομίας

Κατά τους Schneider και Williams (2013), η παραοικονομία αναφέρεται στην οικονομική δραστηριότητα που δεν καταγράφεται στους εθνικούς λογαριασμούς. Όμως η ερμηνεία αυτή αποτελεί μέρος του ευρύτερου ορισμού της παραοικονομίας/μαύρης οικονομίας, κατά την οποία εμπεριέχονται νόμιμες (π.χ. αδήλωτη εργασία σε νόμιμες δραστηριότητες και δυνάμει καταγεγραμμένες) αλλά και μη νόμιμες δραστηριότητες (π.χ. λαθρεμπόριο, κλοπές και άλλες παράνομες δραστηριότητες). Κατά συνθήκη, η ανάλυση και η μέτρηση της παραοικονομίας εστιάζουν στις νόμιμες δραστηριότητες, καθώς οι παράνομες έχουν χαρακτηριστικά και κίνητρα διαφορετικής φύσης. Η παραοικονομία βασίζεται στη χρήση των μετρητών στις συναλλαγές, την αδιαφάνεια των συναλλαγών, την αντίσταση κατά των ηλεκτρονικών πληρωμών και την περιορισμένη επιβολή εφαρμογής της νομοθεσίας, και οδηγεί σε όφελος των ολίγων, εις βάρος των πολλών, επιδεινώνοντας παράλληλα το συνολικό βιοτικό επίπεδο. Έχει παρατηρηθεί ότι για τη ροπή προς την παραοικονομία ευθύνονται τέσσερις κύριοι παράγοντες:

- Η συσσώρευση αποταμιεύσεων, κατά την οποία τα άτομα καταφεύγουν σε σκιώδεις δραστηριότητες, με σκοπό τη μη καταβολή φόρων και εισφορών, καθώς και την εξοικονόμηση πόρων από τη μη εμπλοκή στη γραφειοκρατία.
- Η έλλειψη του αισθήματος ενοχής, που παρατηρείται όταν οι φορολογούμενοι έχουν έλλειμμα εμπιστοσύνης απέναντι στους συμπολίτες τους και στο κράτος.
- Η μικρή πιθανότητα σύλληψης, λόγω των ανεπαρκών μέσων της Φορολογικής Διοίκησης προς έλεγχο και τιμωρία των παραβατών.
- Η ευκολία συμμετοχής, καθώς πολλές συναλλαγές γίνονται σε μετρητά και η κατοχή τους είναι ιδιαίτερος εύκολη.

Πίνακας 2: Διάκριση μεταξύ παραοικονομίας και φοροδιαφυγής

Προσαρμοσμένο από Βασαρδάνη Μελίνα (Ιούνιος 2011), Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα: Μια Γενική Επισκόπηση, Οικονομικό Δελτίο Τεύχος 35, *Τράπεζα της Ελλάδος*. Βλέπε επίσης και Νάστας Ε. (2007) Το θεωρητικό πλαίσιο της διάκρισης ανάμεσα στη Φοροδιαφυγή και στην παραοικονομία, *e-Journal of Science & Technology (e-JST)*, Issue 4, σελ. 76, 86

Η παραοικονομία στην Ελλάδα είναι με διαφορά η μεγαλύτερη συγκριτικά από όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ενώσεως και του ΟΟΣΑ και εκτιμάται μεταξύ 25% και 37% του ΑΕΠ. Αυτό ισοδυναμεί με ετήσια απώλεια φορολογικών εσόδων της τάξης των 15 δισ. Ευρώ, ποσό που αντιπροσωπεύει περίπου το 30% του συνόλου των φορολογικών εσόδων του Κρατικού Προϋπολογισμού το 2010. Η παραοικονομική δραστηριότητα αποτελεί τη βασική ιδιαιτερότητα της ελληνικής οικονομίας από τις αντίστοιχες άλλων κρατών μελών της Ε.Ε., κυρίως εξαιτίας της έντονης έκτασης που υπάρχει. Η ελληνική παραοικονομική δραστηριότητα, μαζί με τη φοροδιαφυγή, έχουν συμβάλει ουσιαστικά στα υψηλά δημόσια ελλείμματα. (Taxheaven, 2011)

Η παραοικονομία, στην Ελλάδα, εντοπίζεται σε:

- Εισοδήματα-μη δηλωμένα στις φορολογικές αρχές ενώ αποκτώνται νόμιμα, (όπως εισοδήματα από δεύτερη εργασία ή από εργασία ατόμων που λαμβάνουν επίδομα ανεργίας), προκαλώντας αντίστοιχη εκτεταμένη φοροδιαφυγή και εισφοροδιαφυγή.

- Εισοδήματα από παράνομες δραστηριότητες, όπως λαθρεμπόριο (καυσίμων, ποτών, τσιγάρων, ναρκωτικών κλπ.), τοκογλυφία, παραεμπόριο (πλανόδιο εμπόριο από οικονομικούς μετανάστες και στεγασμένο εμπόριο χωρίς έκδοση αντίστοιχων παραστατικών πώλησης), μαύρο χρήμα (χρηματισμοί- διαφθορά).
- Εισοδήματα από δραστηριότητες εκτός μηχανισμού αγοράς (όπως η διάθεση ειδών παραγόμενων κατ' οίκον κλπ.) (Taxheaven, 2011)

3.2 Αιτίες της Παραοικονομίας

Ο Πετράκης (2013) αναφέρει πως η δραστηριοποίηση στη σκιά της οικονομίας επηρεάζεται κυρίως από:

- α) Την επιβάρυνση από φόρους και εισφορές κοινωνικής ασφάλισης:* Θετική είναι η σχέση ανάμεσα στο μέγεθος της παράλληλης οικονομίας και στο ύψος της κοινωνικής επιβάρυνσης που προέρχεται από φόρους και εισφορές κοινωνικής ασφάλισης.
- β) Την ακαμψία του ρυθμιστικού πλαισίου:* Μία αύξηση (ποσοτική και όχι ποιοτική) των νομοθετικών ρυθμίσεων της αγοράς καθώς και του μεγέθους της γραφειοκρατίας που τις συνοδεύει, όπως για παράδειγμα ρυθμίσεις στην αγορά εργασίας, εμπόδια στις εμπορικές συναλλαγές, εργασιακοί περιορισμοί σε αλλοδαπούς, ρυθμίσεις που αφορούν την αδειοδότηση νέων επιχειρήσεων, κλπ., αυξάνει το μέγεθος της παραοικονομίας.
- γ) Την πιθανότητα εντοπισμού και το μέγεθος της ποινής:* Η πιθανότητα εντοπισμού των ατόμων (νομικών ή φυσικών) που φοροδιαφεύγουν, καθώς και το μέγεθος της ποινής που συνοδεύει τη φοροδιαφυγή, αποτελούν κρίσιμους προσδιοριστικούς παράγοντες του μεγέθους της παραοικονομίας. Η σχέση ανάμεσα σ' αυτούς τους δύο παράγοντες είναι αλληλένδετη, αφού η αποτελεσματικότητά του ενός στηρίζεται στην ύπαρξη του άλλου.
- δ) Το επίπεδο της ανεργίας:* Η ανεργία, ιδιαίτερα η μακροχρόνια, παίζει σημαντικό ρόλο στο μέγεθος της παράλληλης οικονομίας. Η αδυναμία ενός ατόμου να βρει εργασία στον επίσημο τομέα της οικονομίας το οδηγεί στην παραοικονομία, όπου

συνήθως απασχολείται με χειρότερους όρους εργασίας (π.χ. μη καταβολή ασφαλιστικών εισφορών).

Άλλοι πιθανοί λόγοι οι οποίοι συντελούν στη διεύρυνση της παραοικονομίας είναι:

- α) η ύπαρξη υψηλού κόστους συναλλαγών,
- β) η ύπαρξη υψηλής αβεβαιότητας και,
- γ) οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές και εργοδοτικές εισφορές οι οποίες γίνονται αναπόφευκτα υψηλότερες καθώς η παραοικονομία και η φοροδιαφυγή μεγεθύνεται.

Σε ότι αφορά το νομοθετικό πλαίσιο λειτουργίας της αγοράς, οι μεταρρυθμίσεις προς την κατεύθυνση της απελευθέρωσης ορισμένων επαγγελματικών κλάδων και οι αλλαγές στην αγορά εργασίας με πιο ευέλικτες μορφές απασχόλησης στο βαθμό που αυτές έχουν υλοποιηθεί ίσως αποτελούν τις λιγότερες προσπάθειες για την πάταξη της παραοικονομίας. Ωστόσο, εμπόδια στην ανάληψη επιχειρηματικής δράσης συνεχίζουν να υφίστανται. Αυτό δηλαδή που συμβαίνει στην Ελληνική πραγματικότητα βρίσκεται σε ευθεία σύγκρουση με αυτό που θα ήταν επιθυμητό ως προς την εξάλειψη της παραοικονομίας. Από τη μια μεριά επιχειρείται ο περιορισμός της παραοικονομίας και η ένταξη των παραγωγικών της δομών στο επίσημο κομμάτι της οικονομίας ώστε να αυξηθεί το παραγόμενο προϊόν, από την άλλη όμως η ασκούμενη πολιτική με τις αυξήσεις της φορολογίας και των εργατικών εισφορών την τελευταία τριετία λειτουργούν αυξητικά στο μέγεθός της. Με δεδομένο όμως ότι μία στις τέσσερις παραγωγικές μονάδες ΑΕΠ παράγονται στην παραοικονομία, αφαιρούνται φόροι από τα δημόσια έσοδα. Ταυτοχρόνως όμως οι δραστηριότητες αυτές κάνουν χρήση δημόσιων πόρων και προϊόν δημοσίων δαπανών. Εφόσον το 24% του ΑΕΠ είναι η παραοικονομία το συνολικό ΑΕΠ της χώρας ανέρχεται στις 124 μονάδες. Η σχέση συνολικών φόρων ως προς το ΑΕΠ είναι 24%. Εάν λοιπόν μειώσουμε την παραοικονομία κατά 10% από το 24% που είναι σήμερα, το μέγιστο των φόρων που προσδοκούμε να λάβουμε είναι σχεδόν €5 δις. (Πετράκης, 2013)

Στο βάθος του δρόμου φαίνεται λοιπόν ότι υπάρχει μια βαθύτατη επιλογή μέσα στην Ελληνική κοινωνία η οποία υπό τις παρούσες συνθήκες συνίσταται σε μια εμμονή για μια διευρυμένη παραοικονομία. Σε όρους ψυχολογικής συμπεριφοράς έχει αρκετές ερμηνείες:

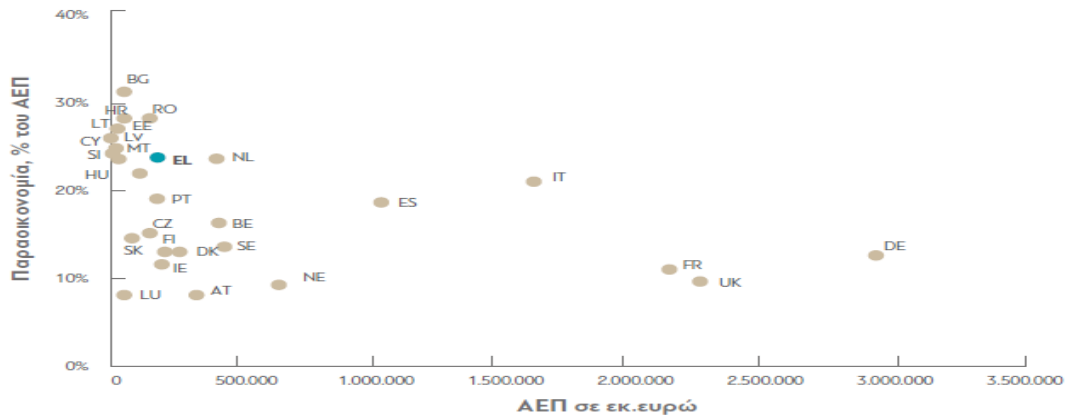

α) Δεν εμπιστεύεται ο πολίτης το κράτος να διαχειριστεί τους φόρους του αλλά επιλέγει να δαπανά αυτά τα χρήματα έστω και για τις ίδιες χρήσεις (ιδιωτική-δημόσια παιδεία).

β) Υπερπροβάλλει τη σημασία του ως άτομο-μονάδα σε βάρος του κοινωνικού συνόλου μεταβιβάζοντας την ευθύνη για τη διατήρηση του κοινωνικού συνόλου σε κάποια υπερβατική δύναμη.

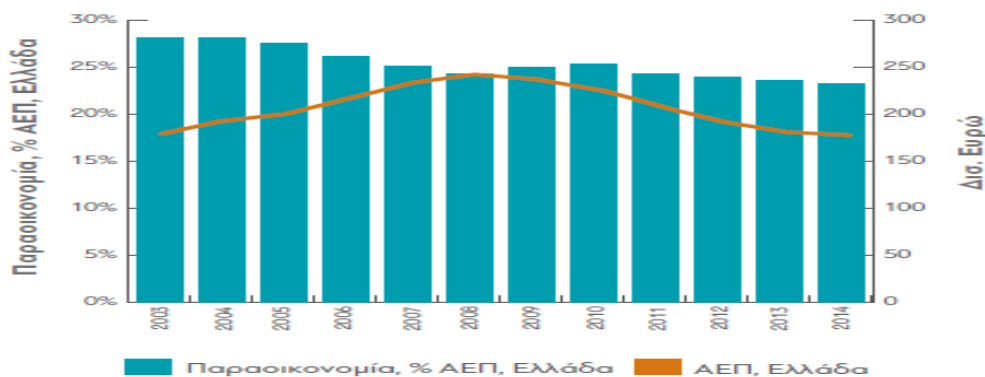
γ) Ικανοποιεί προσωπικές ανάγκες για δημιουργικότητα αρνούμενος να ενταχθεί στο ευρύτερο σύνολο. (Πετράκης, 2013)

Πίνακας 3: Σχέση Παραοικονομίας ως Ποσοστό(%) του ΑΕΠ και ΑΕΠ

Πηγή: Schneider F, (2015), Size and Development of the Shadow Economy of 31 European and 5 other OECD Countries from 2003 to 2015: Different Developments, Department of Economics, Johannes Kepler University & EUROSTAT

Πίνακας 4: Παραοικονομία ως ποσοστό του ΑΕΠ και οικονομική δραστηριότητα (Ελλάδα)

Schneider F. (2015), Size and Development of the Shadow Economy of 31 European and 5 other OECD Countries from 2003 to 2015: Different Developments, Department of Economics, Johannes Kepler University & EUROSTAT.

Από τα παραπάνω βλέπουμε πως η Ελλάδα έχει αξιόλογο ποσοστό σκιάδους οικονομίας από όλες τις χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναλογικά και του ποσοστού ΑΕΠ που κατέχει. Επίσης αποδεικνύεται ότι με το ξέσπασμα της κρίσης στην ελληνική οικονομία το ποσοστό παραοικονομίας άρχισε να υποχωρεί, απόρροια της αβεβαιότητας που επικρατούσε εκείνη την περίοδο μη αφήνοντας ανεπηρέαστο το σκιάδες οικονομικό σύστημα, αλλά και των μέτρων που ελήφθησαν για τον περιορισμό του φαινομένου που υφίστατο.

Κεφάλαιο 4

Θεωρητικό υπόβαθρο φοροδιαφυγής, αίτια-προσδιοριστικοί παράγοντες και η στάση του πολίτη απέναντι στο φαινόμενο

4.1 Η έννοια-ορισμός και το πλαίσιο της Φοροδιαφυγής

Ως φοροδιαφυγή (tax evasion), υπό ευρεία έννοια, χαρακτηρίζεται η συμπεριφορά εκείνη, που ο δράστης αποσκοπώντας είτε στην ολική είτε στην μερική αποφυγή της φορολογικής υποχρέωσης, παραβιάζει διατάξεις της φορολογικής νομοθεσίας. Είναι σημαντικό να αναφερθεί, ότι η φοροδιαφυγή εμφανίζεται σε μεταγενέστερο χρονικά στάδιο από την φοροαποφυγή και μπορεί να διακριθεί στην φοροδιαφυγή υπό στενή έννοια, όπου ως τέτοια νοείται η μη υποβολή ή η ανακριβής υποβολή δήλωσης φορολογίας εισοδήματος (άρθρο 17 Ν.2523/1997), στην φορο-υπεξαίρεση, όπου καταλαμβάνεται η περίπτωση της μη απόδοσης του οφειλόμενου Φ.Π.Α στο Δημόσιο (άρθρο 18 Ν. 2523/1997) και στην φορο-πλαστογραφία, όπου καταλαμβάνεται η περίπτωση της έκδοσης, αποδοχής και νόθευσης φορολογικών στοιχείων (άρθρο 19 Ν. 2523/1997). (Βουγιούκα, 2014)

Είναι σημαντικό να γίνει αναφορά στην έννοια του φορολογικού σχεδιασμού (tax planning), η οποία όπως συμβαίνει και με την έννοια της φοροδιαφυγής, συχνά παρουσιάζει δυσχέρειες ως προς την διάκρισή της από την φοροαποφυγή. Ως φορολογικός λοιπόν σχεδιασμός χαρακτηρίζεται η διαμόρφωση συγκεκριμένης, αναλόγως της περίπτωσης, φορολογικής συμπεριφοράς, ώστε να επιτυγχάνονται ευνοϊκότερες φορολογικές συνέπειες για τον φορολογούμενο, χωρίς ωστόσο η εν λόγω συμπεριφορά να αντίκειται, ούτε στο γράμμα, αλλά ούτε και στο πνεύμα των διατάξεων της φορολογικής νομοθεσίας. (Βουγιούκα, 2014)

Ο Μπεζαντάκος (2014) αναφέρει πως φοροδιαφυγή (tax evasion) είναι το σύνολο των παράνομων ενεργειών των φορολογουμένων με τις οποίες αποβλέπουν στη μείωση ή την εξάλειψη της φορολογικής τους υποχρέωσης. Η φοροδιαφυγή προϋποθέτει κατάχρηση ή καταστρατήγηση των φορολογικών νόμων. Για να επιτευχθεί αυτό, είτε

χρησιμοποιούνται οικονομικά δεδομένα τα οποία δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα, είτε αποκρύβονται στοιχεία που δείχνουν τα πραγματικά οικονομικά δεδομένα που συνδέονται με την επιβολή και των προσδιορισμό του μεγέθους του φόρου.

Ως φοροδιαφυγή ορίζεται σύμφωνα με τον Γεωργακόπουλο (2005) κάθε παράνομη πράξη ή παράλειψη του φορολογούμενου, με την οποία επιδιώκει μείωση της φορολογικής του επιβάρυνσης ή αποφυγή καταβολής φόρου. Ενδεικτικά παραδείγματα φοροδιαφυγής αποτελούν η παράλειψη υποβολής δήλωσης ή η υποβολή ψευδούς δήλωσης. Η δήλωση εισοδημάτων μικρότερων από τα πραγματικά και η απόκρυψη εσόδων από τις επιχειρήσεις αποτελούν πιθανές μορφές μιας ανακριβούς δήλωσης. Η φοροδιαφυγή δηλαδή αποτελεί καταστρατήγηση του γράμματος και του πνεύματος του φορολογικού νόμου.

Η φοροδιαφυγή ερμηνεύεται ως κάθε παράνομη και άδικη πράξη εκ μέρους του φορολογούμενου, ο οποίος ενεργεί καταστρατηγώντας διατάξεις φορολογικών νόμων και προσβάλλοντας την δικαιοσύνη της φορολογικής αξίωσης, ενώ η διάπραξη της επιφέρει ποινικές και διοικητικές κυρώσεις. Ο φορολογούμενος ενεργεί με αθέμιτο τρόπο έχοντας σκοπό να μην του καταλογιστεί η φορολογική οφειλή που του αναλογεί ή να του καταλογιστεί μικρότερη οφειλή από τη νόμιμη. Ο φορολογούμενος, είτε δηλώνει ελλιπή στοιχεία και ψευδή δεδομένα είτε προβαίνει σε αθέμιτη παρασιώπηση στοιχείων για να επιχειρήσει την επίτευξη του παράνομου σκοπού, εκδηλώνει φορολογική παραβατικότητα. (Παπακυριάκου, 2005)

Ωστόσο πρέπει να υπενθυμίσουμε πως κατά τον σχεδιασμό και την είσπραξη των φόρων θα πρέπει να τηρούνται ορισμένες θεμελιώδεις αρχές, οι πιο πολλές από τις οποίες απηχούν είτε βασικές επιλογές του Κράτους Δικαίου είτε στοιχειώδεις οικονομικές αντιλήψεις. Οι σημαντικότερες από αυτές σύμφωνα με τον Φινοκαλιώτη (2014) είναι:

α. Ο κανόνας της καθολικότητας του φόρου, με την έννοια ότι σ' αυτόν υπάγονται όλοι, ανεξαιρέτως, οι πολίτες με μοναδικό (αντικειμενικό) κριτήριο τη φοροδοτική τους ικανότητα.

- β. *Η αναλογικότητα*, δηλαδή η απαλλαγή μικρών εισοδημάτων, αφού το προσδοκώμενο από αυτές όφελος είναι δυσανάλογο σε σχέση με το κόστος βεβαίωσης και είσπραξης, αλλά και το σκοπούμενο αποτέλεσμα.
- γ. *Ο κανόνας της παραγωγικότητας του φόρου*. Ένας φόρος θεωρείται παραγωγικός όταν αποφεύγονται οι υψηλοί συντελεστές, οι οποίοι διευρύνουν την τάση για φοροδιαφυγή και εισπράττεται άμεσα, χωρίς γραφειοκρατικές και διαδικαστικά επίπονες διαδικασίες.
- δ. *Η ύπαρξη ενός ασφαλούς, εύληπτου και απλού φορολογικού περιβάλλοντος* ανάγεται σε βασική προϋπόθεση όχι μόνο για την ομαλή λειτουργία του φορολογικού μηχανισμού, αλλά και για την εν γένει οικονομική δραστηριότητα της χώρας. Η φορολογική σταθερότητα και σαφήνεια αποτρέπει τις αμφισβητήσεις και λειτουργεί ανασταλτικά στη διαφθορά, ενώ ανάγεται σε αναγκαίο όρο για τις ιδιωτικές και δημόσιες επενδύσεις.
- ε. *Υπολογισμός και είσπραξη του φόρου* κατά το χρόνο παραγωγής της πηγής προέλευσής του, ανεξάρτητα εάν πρόκειται για άμεσους ή έμμεσους φόρους. Το φαινόμενο της διπλής φορολόγησης παρατηρείται σε διασυνοριακές συναλλαγές ή συναλλαγές που αφορούν περισσότερες έννομες τάξεις. (π.χ. χώρα μόνιμης κατοικίας και σε μια άλλη).
- Η φοροδιαφυγή είναι ένα βαρύ έγκλημα κατά της χώρας και μια από τις πιο αξιοσημείωτες μορφές κοινωνικής αδικίας. Αποτελεί έναν φαύλο κύκλο: τα χαμηλά κρατικά έσοδα περιορίζουν το επίπεδο υπηρεσιών που μπορεί να προσφέρει το κράτος αλλά και τις δυνατότητες μείωσης φορολογικών συντελεστών, οδηγώντας σε ακόμα πιο αρνητική στάση για καταβολή των φόρων που αναλογούν στον καθένα από εμάς, ενώ η αδικία στη κατανομή των βαρών που προκύπτει μέσω της φοροδιαφυγής απογοητεύει τους ειλικρινείς φορολογούμενους πολίτες και προσφέρει εύκολη δικαιολογία για απόκρυψη εισοδήματος για αυτούς που πράγματι τολμούν να κινούνται ενάντια στο νόμο αλλά και στους συμπολίτες τους. Δυστυχώς η χρονική διάρκεια του φαινομένου, η αυξανόμενη ένταση και έκταση αλλά και η παγιωμένη αντίληψη για ατιμωρησία των φοροφυγάδων έχει κάμψει τα ανταντακλαστικά της κοινωνίας ενάντια στις φοροδιαφυγητικές ενέργειες αλλά και στη φορολογική συμμόρφωση. Η ανατροπή αυτής της κατάστασης απαιτεί ανασχεδιασμό που να

περιλαμβάνει θεσμικές μεταρρυθμίσεις, οργανωτικές αλλαγές στη φορολογική διοίκηση και στοχευμένες επιχειρησιακές δράσεις σε τομείς όπου διαπιστώνεται εκτεταμένη και προκλητική φοροδιαφυγή. (Taxheaven, 2011)

Η φοροδιαφυγή είναι η με οποιοδήποτε τρόπο παράνομη απόκρυψη φορολογητέας ύλης ενός φυσικού ή νομικού προσώπου, με απώτερο στόχο τη μείωση ή εξάλειψη της φορολογικής υποχρέωσης. Έχει εξελιχθεί σε σταθερό φαινόμενο συνεχώς διογκούμενο με αστάθμητες συνέπειες στα δημόσια έσοδα, μειώνοντας παράλληλα τις κοινωνικές παροχές και δημιουργώντας φορολογική ανισότητα μεταξύ των φορολογουμένων. Οι φοροφυγάδες δρουν με ολοένα διαφορετικά τεχνάσματα, ακολουθώντας την ροή της οικονομίας αλλά και τις εκάστοτε νομοθετικές διατάξεις. Παράλληλα η πολυνομία και η αναποτελεσματική διάρθρωση των ελεγκτικών μηχανισμών ενισχύουν τη φοροδιαφυγή και αποτελούν βασικό στόχο της παρέμβασης για την καταπολέμησή της. Η απόκρυψη εισοδήματος τείνει να εμφανίζεται υπό τη δικαιολογία της κοινωνικής «αδικίας» απέναντι σε μεγάλους φοροφυγάδες ή δικαιούχους φοροαπαλλαγών. Συνεπώς βασικός σκοπός καταπολέμησης της φοροδιαφυγής είναι η αύξηση των φορολογικών εσόδων μέσω της δίκαιης κατανομής των φορολογικών βαρών και η δημιουργία φορολογικής συνείδησης μεταξύ των φορολογουμένων. (Taxheaven, 2011)

Φοροδιαφυγή εντοπίζεται τόσο στους άμεσους όσο και στους έμμεσους φόρους. Ο φόρος εισοδήματος (φυσικών και νομικών προσώπων) συγκεντρώνει ίσως τα υψηλότερα ποσοστά φοροδιαφυγής, ως άμεσος φόρος και συνεπώς ιδιαίτερος επαχθής. Ειδικότερα η φοροδιαφυγή στη φορολογία εισοδήματος εστιάζεται:

Μισθωτές υπηρεσίες. Στις περιπτώσεις αδήλωτης κύριας εργασίας με τη μορφή πρόσθετης αμοιβής (π.χ. bonus, αμοιβή σε είδος), στη δεύτερη παράλληλη αδήλωτη δραστηριότητα (π.χ. ιδιαίτερα μαθήματα κατ' οίκον από διορισμένους εκπαιδευτικούς).

Ελεύθεροι επαγγελματίες. Στις περιπτώσεις μη έκδοσης δελτίου παροχής υπηρεσιών, ή έκδοσης με αναγραφόμενο μικρότερο ποσό αμοιβής από το πραγματικό, ή έκδοσης από τρίτα πρόσωπα (αφανείς συνεργάτες, άσκηση ελεύθερου επαγγέλματος υπό τη μορφή μονοπρόσωπης ΕΠΕ κ.α.).

Γεωργικές επιχειρήσεις. Στις περιπτώσεις πώλησης αγροτικών προϊόντων χωρίς έκδοση φορολογικού παραστατικού ή στη διόγκωση δαπανών με λήψη εικονικών τιμολογίων προκειμένου να τύχουν επιστροφής ΦΠΑ.

Εισόδημα από ενοίκια. Στις περιπτώσεις μη κατάθεσης μισθωτηρίου συμβολαίου για απόκρυψη εισοδήματος ενοικίασης ακινήτου, ή δήλωσης ενοικίου μικρότερου από το πραγματικά εισπραττόμενο, ή μη δήλωσης δευτερευουσών κατοικιών ή λοιπών ιδιοχρησιμοποιούμενων ακινήτων (δηλώνονται ως κενά) ώστε να αποφεύγεται η τεκμαρτή τους φορολόγηση.

Εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις. Στις περιπτώσεις μη έκδοσης-ανακριβούς έκδοσης φορολογικών στοιχείων, ή λήψης ανακριβών φορολογικών στοιχείων αγορών, δαπανών και υπηρεσιών, ή έκδοσης-λήψης πλαστών και εικονικών φορολογικών στοιχείων, με συνέπεια την αποφυγή καταβολής άμεσων φόρων (λόγω μη εμφάνισης ή μείωσης ακαθάριστων εσόδων ή λόγω αύξησης του κόστους πωληθέντων-παραχθέντων που έχουν σαν αποτέλεσμα τη μείωση των κερδών ή και την εμφάνιση ζημιών) και την αποφυγή καταβολής ή του συμψηφισμού των έμμεσων φόρων, κυρίως στο Φ.Π.Α. Επίσης στις περιπτώσεις υποτίμησης της αξίας των απογραφέντων ειδών ως και εμφάνισης αυξημένων ή πλαστών δαπανών με σκοπό τη μείωση των φορολογητέων κερδών.

Στις περιπτώσεις άσκησης παραεμπορίου. Εκδηλώνεται με τη διάθεση παράνομων ειδών τα οποία προέρχονται από τρίτες χώρες (Κίνα, Ταϊλάνδη, Ταϊβάν, Κορέα κ.λπ.) και εισάγονται ή διακινούνται εντός των κρατών- μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είτε προέρχονται από επιχειρήσεις που δεν έχουν εκδώσει τα προβλεπόμενα νόμιμα παραστατικά. Το παραεμπόριο ασκείται κυρίως σε μη στεγασμένους χώρους όπως σε λαϊκές αγορές, σε παζάρια, σε εμπορικούς δρόμους ή κοντά σε σταθμούς λεωφορείων, τρένων, μετρό, σε πεζόδρομους κ.λπ.

Σε διάφορους τομείς εμπορικής δραστηριότητας, όπως κατασκευών, τουρισμού και ψυχαγωγίας (λ.χ. κέντρα διασκέδασης) και σε πολυεθνικές και εξωχώριες επιχειρήσεις. Ενδεικτικές περιπτώσεις φοροδιαφυγής εντοπίζονται:

Στον κατασκευαστικό τομέα. Επιχειρήσεις ανέγερσης και πώλησης διαμερισμάτων δεν εμφανίζουν την πραγματική αξία των ακινήτων αλλά την αντικειμενική, με συνέπεια οι οικοδομικές επιχειρήσεις να φορολογούνται με χαμηλότερα κέρδη, ενώ οι

αγοραστές να αποδίδουν αντίστοιχα μικρότερο τεκμήριο αγοράς και φόρο μεταβίβασης ακινήτου (ΦΜΑ). Απασχολούμενοι μηχανικοί στην οικοδομή δηλώνουν αμοιβές μικρότερες (ελάχιστο κόστος οικοδομής) από τις πραγματικά εισπραττόμενες. Τέλος τα φυσικά πρόσωπα που ανεγείρουν οικοδομή δηλώνουν ως δαπάνη ανέγερσης «το ελάχιστο κόστος οικοδομής», με αποτέλεσμα να φορολογούνται για μικρότερο ποσό ανέγερσης, οι δε απασχολούμενοι στην οικοδομή να δηλώνουν ως εισόδημα ή τα ελάχιστα καταβαλλόμενα ημερομίσθια ή να εκδίδουν απόδειξη παροχής υπηρεσιών για ποσό ίσο με το προβλεπόμενο στο «ελάχιστο κόστος οικοδομής».

Στις τουριστικές επιχειρήσεις όπου υφίσταται η μέθοδος διπλών συμβολαίων με συμβόλαια μεταξύ των ξενοδοχειακών και τουριστικών επιχειρήσεων, εξωτερικού και εσωτερικού, προκειμένου να εμφανίσουν μικρότερα έσοδα από τις παρεχόμενες υπηρεσίες, και μέρος των αποκρυφθέντων εσόδων να παραμένει σε λογαριασμούς στο εξωτερικό. Επίσης μη έκδοση ή ανακριβής έκδοση φορολογικών στοιχείων από την παροχή υπηρεσιών και τις παρεπόμενες ξενοδοχειακές υπηρεσίες (χρήση θαλάσσιων μέσων ψυχαγωγίας, γηπέδων αθλοπαιδιών κ.λπ., τηλεφωνικών, υπηρεσίες καθαριστηρίων, σάουνας, κομμωτηρίων κ.λπ.) Πολλές από τις παραπάνω υπηρεσίες, επισήμως εμφανίζονται ως υπηρεσίες «πακέτου», ενώ στην πραγματικότητα εισπράττεται ιδιαίτερο τίμημα το οποίο και δεν εμφανίζεται.

Στις πολυεθνικές επιχειρήσεις υφίσταται φοροδιαφυγή μέσω της πρακτικής των υπερτιμολογήσεων-υποτιμολογήσεων. Ειδικότερα το transfer pricing αποσκοπεί στη συρρίκνωση της φορολογικής επιβάρυνσης ενός πολυεθνικού ομίλου μέσω του καθορισμού μη πραγματικών τιμών των μεταξύ τους συναλλαγών. Ακόμα φοροδιαφυγή εντοπίζεται μέσω των διογκούμενων δαπανών (management fees) και των αυξημένων ποσοστών δικαιωμάτων (royalties), που τιμολογούνται μεταξύ των εταιρειών του ομίλου.

Στις εξωχώριες εταιρείες (offshore) οι οποίες ιδρύονται με απώτερο σκοπό την απόκρυψη εσόδων και κερδών από παράνομες δραστηριότητες (π.χ. ξέπλυμα μαύρου χρήματος, λαθρεμπόριο όπλων, ναρκωτικών κλπ.) και τη χαμηλότερη δυνατή φορολογική επιβάρυνση και κατ' επέκταση την απαλλαγή φορολογίας από τη χώρα της μόνιμης διαμονής τους.

Εκτός του φόρου εισοδήματος, αυξημένη φοροδιαφυγή εντοπίζεται στον Φ.Π.Α., σε Ειδικούς Φόρους Κατανάλωσης, δασμούς και τέλη τα σημαντικότερα από τα οποία είναι:

Ενεργειακά προϊόντα και ΕΦΚ. Εκτεταμένο λαθρεμπόριο και φοροδιαφυγή παρατηρείται: Στον τομέα υγρών καυσίμων, είτε με παράνομη εισαγωγή και διακίνηση καυσίμων είτε με νόθευση αυτών. Σε επιχειρήσεις διάθεσης αλκοολούχων ποτών (μπαρ, κέντρα διασκέδασης, καφετέριες, ταβέρνες κλπ) κυρίως μέσω λαθραίων και νοθευμένων αλκοολούχων ποτών. Στα καπνοβιομηχανικά προϊόντα μέσω λαθραίας εισαγωγής, διακίνησης και διάθεσης προϊόντων καπνού.

Φοροδιαφυγή στο φόρο προστιθέμενης αξίας (Φ.Π.Α.) Οι συνηθέστερες μέθοδοι φοροδιαφυγής στον ΦΠΑ έχουν ως εξής: Αγορές και πωλήσεις χωρίς έκδοση ή ανακριβή έκδοση παραστατικών. Έκδοση και λήψη πλαστών ή εικονικών φορολογικών στοιχείων και καταχώρηση αυτών στα τηρούμενα βιβλία. Καταχώρηση αυξημένων δαπανών με σκοπό την επιστροφή, την έκπτωση ή το συμψηφισμό του ΦΠΑ. Διακίνηση και τιμολόγηση εμπορευμάτων από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) με πλαστά παραστατικά ή από ανύπαρκτες εταιρείες ή εμφάνιση συναλλαγών από τρίτες χώρες ως δήθεν ενδοκοινοτικές. Έκπτωση ΦΠΑ για δαπάνες που δεν αναγνωρίζονται ή για πράξεις για τις οποίες δεν παρέχεται δικαίωμα έκπτωσης. Παρατηρείται επίσης στον ενδοκοινοτικό ΦΠΑ η οργανωμένη απάτη τύπου Carousel, διαδοχικών δηλαδή συναλλαγών που οδηγούν στη μη καταβολή ΦΠΑ ή την αδικαιολόγητη απαίτηση επιστροφής ΦΠΑ.

Φαινόμενα φοροδιαφυγής παρατηρούνται και στη μη απόδοση άλλων φόρων (μη υποβολή δήλωσης Φ.Μ.Υ. και παρακρατούμενων φόρων), καθώς και στη φορολογία κεφαλαίου (φόροι μεταβίβασης ακινήτων, κληρονομιάς, δωρεών και γονικών παροχών, φόρος ακίνητης περιουσίας). (Taxheaven, 2011)

4.2 Αιτίες- προσδιοριστικοί παράγοντες της φοροδιαφυγής

Οι παράμετροι που καθορίζουν το ύψος της φοροδιαφυγής σε μια οικονομία είναι κυρίως τρεις (Στουρνάρας, 2021):

(1) Το ύψος των φορολογικών συντελεστών

(2) *Η πιθανότητα εντοπισμού και τιμωρίας*

(3) *Το μέγεθος των επιβαλλόμενων προστίμων.* Στην ελληνική περίπτωση, το ύψος των φορολογικών συντελεστών είναι μεγάλο, ενώ οι φορολογικοί έλεγχοι έχουν σχετικά χαμηλή αποτελεσματικότητα. Επιπλέον, μπορούμε να αναφέρουμε κάποιους πρόσθετους παράγοντες. Συγκεκριμένα:

(i) *Η πολυνομία και η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος:* Παρά τις ενέργειες απλοποίησης που έχουν γίνει την τελευταία δεκαετία, είναι προφανές ότι αυτή η πολυπλοκότητα αφενός κάνει τη λειτουργία του φοροεισπρακτικού μηχανισμού δύσκολη, αφετέρου προκαλεί ανασφάλεια στους φορολογούμενους και στους υπαλλήλους της φορολογικής διοίκησης.

(ii) *Οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές:* Είναι κοινή πεποίθηση ότι η φορολογία στην Ελλάδα είναι σχετικά υψηλή. Στην οικονομική θεωρία, η καμπύλη Laffer απεικονίζει το σημείο, πάνω από το οποίο αν φτάσουν οι φορολογικοί συντελεστές, τα φορολογικά έσοδα μειώνονται. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι για χώρες με πολύ μεγάλα ποσοστά παραοικονομίας, όπως η Ελλάδα, το εν λόγω όριο της καμπύλης Laffer διαμορφώνεται σε χαμηλά επίπεδα. Αυτό σημαίνει πως η αύξηση των φορολογικών συντελεστών στην Ελλάδα μπορεί στην καλύτερη περίπτωση να έχει πενιχρά αποτελέσματα.

(iii) *Τεχνολογική ανεπάρκεια:* Η Ελλάδα άργησε αρκετά να μηχανογραφήσει τη φορολογική της διοίκηση. Για παράδειγμα, μόλις το 2013 έγινε εφικτή η ηλεκτρονική υποβολή φορολογικών δηλώσεων νομικών προσώπων, ενώ μια σειρά από διαδικασίες εξακολουθούν να απαιτούν φυσική παρουσία των φορολογούμενων στις υπηρεσίες της φορολογικής διοίκησης. Παρά την πρόσφατη σημαντική πρόοδο, υπάρχουν ακόμα πληροφοριακά συστήματα τα οποία δεν διασυνδέονται μεταξύ τους, βάσεις δεδομένων που δεν είναι ψηφιοποιημένες ή επικαιροποιημένες.

(iv) *Γραφειοκρατία:* Αυτό το πρόβλημα μαστίζει τη δημόσια διοίκηση εν γένει, αλλά είναι σε μεγάλο βαθμό εμφανές και στη φορολογική διοίκηση. Η διασπορά αρμοδιοτήτων, η υπέρμετρη τυπολατρία, η δυσλειτουργία του μηχανισμού επίλυσης διαφορών, η υποστελέχωση υπηρεσιών, η ελλιπής εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού και η έλλειψη κινήτρων για την επίτευξη στόχων του φοροελεγκτικού

μηχανισμού, είναι κάποιες από τις παθογένειες που εξακολουθούν να υφίστανται, παρά τις προσπάθειες που έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια.

(ν) *Έλλειψη φορολογικής κουλτούρας*: Το ζήτημα της καλλιέργειας φορολογικής συνείδησης είναι κομβικό και συνδέεται άμεσα με την παιδεία και την ορθή οικονομική διαχείριση. Ο πολίτης οραματιζόμενος ένα οργανωμένο και δίκαιο κράτος, οφείλει να αντιλαμβάνεται ότι και ο ίδιος κατέχει ουσιαστικό ρόλο στην ολοκλήρωση αυτού του στόχου. Ο πολίτης με φορολογική κουλτούρα αντιλαμβάνεται ότι τα φορολογικά έσοδα της χώρας του επιστρέφουν σε αυτόν, είτε βελτιώνοντας το βιοτικό του επίπεδο, είτε επιβάλλοντάς του μελλοντικά χαμηλότερη φορολογία. (Στουρνάρας, 2021)

Διάφορες μελέτες εθνικά αλλά και παγκόσμια έχουν καταλήξει ότι οι παράγοντες που οδηγούν στη φοροδιαφυγή είναι κοινοί, διαφοροποιούνται μόνο στον τρόπο και το βαθμό που αυτοί προσδιορίζουν το μέγεθος και την έκταση αυτής σε κάθε χώρα. Ο Κορομηλάς (2018) θεωρεί πως οι σημαντικότεροι από αυτούς τους παράγοντες – αίτια που προβάλλονται ως προσδιοριστικοί της τάσης αυτής είναι:

α) Το μορφωτικό επίπεδο και η φορολογική αγωγή. Η ανάδειξη της αναγκαιότητας ύπαρξης των φόρων ως κύριο μέσο κάλυψης του κόστους παροχής κοινωνικών υπηρεσιών είναι σημαντικός παράγοντας στην εμπέδωση της φορολογικής συνείδησης. Δυστυχώς στη χώρα μας μόνο στη θεωρία υφίσταται η έννοια της φορολογικής αγωγής με αποτέλεσμα να επικρατεί το προσωπικό και όχι το κοινωνικό συμφέρον και βασική συνέπεια να υπάρχουν πολλά φαινόμενα μείωσης της συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης με όχι νόμιμο τρόπο.

β) Ο τρόπος αξιοποίησης των φορολογικών εσόδων. Τα αποτελέσματα ερευνών δείχνουν ότι οι πολίτες στη συντριπτική πλειοψηφία τους πιστεύουν ότι δεν υπάρχει σωστή αξιοποίηση επ' ωφελεία του κοινωνικού συνόλου των εισπραττόμενων φορολογικών εσόδων, όπως επίσης πιστεύουν ότι η διαφθορά καλά κρατεί παρ' ότι έχουν γίνει πολλές προσπάθειες να μειωθεί η σπατάλη του δημοσίου χρήματος και να καταπολεμηθεί η διαφθορά. Κατά συνέπεια μέσα σε ένα κλίμα αδυναμίας καταπολέμησης της διαφθοράς και παράλληλα γενικής μείωσης των εισοδημάτων των πολιτών μέσα από τα συνεχή επώδυνα εισπρακτικού χαρακτήρα μέτρων που

υιοθετούνται, η απαίτηση για «ενίσχυση της φορολογικής συνείδησης» καθίσταται ιδιαίτερα δύσκολη.

γ) Εντοπισμός των παραβατών. Ο παράγοντας αυτός εξαρτάται από την πιθανότητα να ελεγχθούν οι φορολογούμενοι και την πιθανότητα εφ' όσον ελεγχθούν να αποκαλύψει ο έλεγχος ότι έχει διαπραχθεί αδίκημα φοροδιαφυγής. Σχετικές έρευνες έχουν καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η αύξηση της πιθανότητας ελέγχου και εντοπισμού φορολογητέων εσόδων από τις φορολογικές αρχές οδηγεί σε αύξηση του δηλωθέντος εισοδήματος.

δ) Πολυπλοκότητα και αστάθεια του φορολογικού συστήματος. Η πολυνομία και τα κενά που δημιουργούνται μέσω αυτής επιτρέπουν την εκμετάλλευσή τους με σκοπό τη φοροδιαφυγή ή/και τη φοροαποφυγή. Ειδικά όσοι ανήκουν σε υψηλότερες εισοδηματικές τάξεις έχουν τη δυνατότητα να λαμβάνουν συμβουλές ειδικών με αντικείμενο το «φορολογικό προγραμματισμό» των δραστηριοτήτων τους. Πέραν αυτού όμως η πολυπλοκότητα της φορολογικής νομοθεσίας μεταφράζεται σε δυσκίνητους ελεγκτικούς μηχανισμούς με αποτέλεσμα τη διευκόλυνση της δράσης των ασυνεπών φορολογουμένων.

ε) Αβεβαιότητα ως προς την τελική φορολογική επιβάρυνση. Αβεβαιότητα γιατί κανένας δεν μπορεί να γνωρίζει το ύψος της συνολικής φορολογικής του επιβάρυνσης διότι εκτός του αναλογούντος φόρου για τα εισοδήματά του συχνά καλείται να καταβάλει επιπλέον φόρους με τη μορφή «εκτάκτων εισφορών», πρακτικές οι οποίες δίνουν το απαραίτητο άλλοθι για μελλοντική απόκρυψη εισοδημάτων. Πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι το ύψος της συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης σε σχέση με το εισόδημα του φορολογούμενου έχει άμεση σχέση με την τάση του για φοροδιαφυγή. Όσο μεγαλύτερη είναι η φορολογική επιβάρυνση τόσο μειώνεται το διαθέσιμο εισόδημα με αποτέλεσμα να αυξάνεται το «κίνητρο» και η τάση για φοροδιαφυγή, η οποία γίνεται εντονότερη στα υψηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια όπου το όφελος είναι μεγαλύτερο.

Η φοροδιαφυγή σαν μέγεθος διαφέρει ανά χώρα και είναι γεγονός ότι όλοι οι φορολογούμενοι πολίτες δεν εμφανίζουν την ίδια τάση στο να φοροδιαφεύγουν. Τα αίτια που οδηγούν σε αυτή την πράξη είναι πολλά και δεν αποδίδονται μόνο σε φορολογικούς λόγους. Αυτοί οι παράγοντες κατά τον Τάτσο (2001), είναι οι εξής:

- Η διάρθρωση της οικονομίας και της οικονομικής δραστηριότητας (π.χ. βαθμός παραοικονομίας, ποσοστό του αγροτικού τομέα στο σύνολο του ΑΕΠ).
- Η ανεπάρκεια των δημοσίων υπηρεσιών να καταγράψουν επακριβώς το σύνολο των οικονομικών δραστηριοτήτων.
- Η ανεπάρκεια των φοροτεχνικών υπηρεσιών να βεβαιώσουν, να εισπράξουν τους φόρους και να διασταυρώσουν τα φορολογικά στοιχεία.
- Οι συστηματικές ρυθμίσεις φορολογικής αμνηστίας.
- Η έλλειψη δημοσιονομικού κτηματολογίου.
- Ο τρόπος διακυβέρνησης μιας χώρας και διαχείρισης του δημοσίου χρήματος.
- Η άδικη μεταχείριση των φορολογουμένων από το κράτος (π.χ. τα υψηλά επιτόκια επιβάρυνσης των φορολογουμένων στην περίπτωση που οφείλουν).
- Το επίπεδο των δημοσίων αγαθών και υπηρεσιών.
- Το ύψος των ποινών για φορολογικές παραβάσεις.
- Το στάδιο του οικονομικού κύκλου που βρίσκεται η οικονομία (ύφεση-ανεργία-πληθωρισμός).
- Το μέγεθος του δημόσιου τομέα.

Το μορφωτικό και πολιτιστικό επίπεδο των ανθρώπων παίζει καθοριστικό ρόλο καθώς όσο χαμηλότερο είναι, τόσο μεγαλύτερη είναι η πιθανότητα να φοροδιαφύγουν. Κι ο λόγος που συμβαίνει αυτό είναι γιατί στις χώρες χαμηλού μορφωτικού επιπέδου, οι άνθρωποι αδυνατούν να καταλάβουν ότι τα φορολογικά έσοδα χρησιμοποιούνται για να καλυφθεί το κόστος παραγωγής αγαθών που προορίζονται για την κοινή ωφέλεια. Επιπρόσθετα οι άνθρωποι των χωρών αυτών έχουν μικρή έως ελάχιστη συναίσθηση των υποχρεώσεων τους προς την κοινωνία.

Ο τρόπος που κατανέμεται το φορολογικό βάρος είναι πολύ σημαντικός καθώς εάν το κοινωνικό σύνολο αντιληφθεί ότι το βάρος αυτό δεν κατανέμεται σύμφωνα με την επικρατούσα αντίληψη περί κοινωνικής δικαιοσύνης, τότε θα οδηγηθούν αυτοί οι άνθρωποι στη φοροδιαφυγή. Ενδεικτικά λοιπόν όταν παρέχονται φορολογικές

απαλλαγές ή προνόμια που δε δικαιολογούνται ή όταν ορισμένες επιχειρήσεις είναι ευρέως γνωστό ότι φοροδιαφεύγουν, τότε επόμενο είναι να αυξηθεί η γενικότερη τάση για φοροδιαφυγή γιατί οι συνεπείς φορολογούμενοι δυσανασχετούν, με αποτέλεσμα τη σταδιακή μείωση της φορολογικής τους ηθικής.

Το επίπεδο της φορολογικής επιβάρυνσης υποδηλώνει και την τάση για φοροδιαφυγή, δηλαδή όσο υψηλότερο είναι το επίπεδο αυτό, τόσο μεγαλύτερη η τάση για φοροδιαφυγή. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι στα υψηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια η τάση για φοροδιαφυγή είναι μεγαλύτερη καθώς επιβαρύνονται με υψηλούς φορολογικούς συντελεστές.

Ο τρόπος δαπάνης των εσόδων, δηλαδή όσο πιο σωστή είναι η διαχείριση του δημόσιου χρήματος σε δαπάνες κοινής ωφέλειας, τόσο θα μειώνεται και η τάση των φορολογουμένων να φοροδιαφύγουν.

Η διάρθρωση του φορολογικού συστήματος, είναι πολύ σημαντική καθώς η εσωτερική συνοχή του, η λειτουργία του αλλά και ο τρόπος που επιβάλλεται κάθε φορά κάποιος φόρος, επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την έκταση της φοροδιαφυγής.

Η οργάνωση και το επίπεδο των φοροτεχνικών υπηρεσιών και ο εξοπλισμός τους με μέσα σύγχρονα μπορούν να περιορίσουν σημαντικά τη δυνατότητα φοροδιαφυγής αλλά και να διευκολύνουν στον εντοπισμό των φοροφυγάδων. Επίσης η στελέχωση τους με εξειδικευμένους αλλά και ηθικούς φορολογικούς ελεγκτές παίζει καθοριστικό ρόλο στη λειτουργία του φορολογικού συστήματος.

Ο βαθμός ανάπτυξης και οργάνωσης της οικονομίας που όσο μεγαλύτερος είναι τόσο οι συναλλαγές ανάμεσα στους φορολογουμένους καταγράφονται καλύτερα, τα φορολογικά όργανα διαθέτουν πιο αξιόπιστο υλικό κι έτσι μπορούν να περιορίσουν την τάση για φοροδιαφυγή των φορολογούμενων μονάδων.

Ο βαθμός οργάνωσης της αγοράς. Δηλαδή αν οι επιχειρήσεις που λειτουργούν σε μια χώρα είναι λίγες και μεγάλες, τότε η λογιστική τους οργάνωση θα είναι υψηλή με αποτέλεσμα οι φορολογικές αρχές να μπορούν να τις παρακολουθήσουν και καλύτερα.

Η διάρθρωση του εθνικού εισοδήματος της χώρας παίζει σημαντικό ρόλο στην έκταση της φοροδιαφυγής και ειδικότερα στη φοροδιαφυγή στο φόρο εισοδήματος. Ο λόγος

για αυτό είναι γιατί υφίστανται εισοδήματα στα οποία εκ των πραγμάτων η φοροδιαφυγή είναι περιορισμένη ενώ σε άλλες που η παρεμπόδιση της είναι πολύ δύσκολη. Ενδεικτικό παράδειγμα της πρώτης περίπτωσης είναι οι μισθοί από συντάξεις και μισθούς ενώ της δεύτερης περίπτωσης τα εισοδήματα από ελεύθερους επαγγελματίες και από επιχειρήσεις αγροτικών εργασιών.

Οι Hayoz&Hug (2007) καταγράφουν τις αιτίες της φοροδιαφυγής και τις προσδιορίζουν σε διαφορετικές παραμέτρους ως εξής:

⇒ Οικονομικοί παράγοντες: αναφέρονται στην οικονομική κατάσταση μιας φορολογούμενης οντότητας, τις γενικές επιχειρηματικές συνθήκες, το ποσό φορολογικής επιβάρυνσης, την πιθανότητα ανίχνευσης της φοροδιαφυγής, το ύψος των κυρώσεων και λοιπά.

⇒ Ζητήματα νομιμότητας: σχετίζονται με την δυσπιστία απέναντι στο κράτος και στα δημόσια ιδρύματα, την πολυπλοκότητα και την ασυνέπεια των φορολογικών κανονισμών και λοιπά.

⇒ Δημογραφικοί παράγοντες: όπως η ηλικία, το φύλο, η εκπαίδευση, η οικογενειακή κατάσταση.

⇒ Ψυχολογικές συνθήκες: όπως η στάση απέναντι στα νομικά πρότυπα, το αίσθημα ευθύνης και λοιπά.

⇒ Ηθικοί παράγοντες : όπως η στάση απέναντι στις κοινοτικές υποχρεώσεις, η στάση απέναντι στη φορολογία, η θρησκεία και λοιπά.

Επίσης ο Μανεισιώτης (2011), υπογραμμίζει πως τα οχτώ βασικά αίτια της φοροδιαφυγής είναι:

1. Η ύπαρξη υψηλών φορολογικών συντελεστών που επικρατούν στις περισσότερες χώρες.
2. Η ανοχή και η ατιμωρησία του κράτους για το ποσοστό των ανθρώπων που φοροδιαφεύγουν.
3. Η έλλειψη εμπιστοσύνης των πολιτών απέναντι στην εκάστοτε κυβέρνηση και τους φορείς που διαχειρίζονται το δημόσιο χρήμα.

4. Οι υπηρεσίες και τα αγαθά που προσφέρει το κράτος, που δεν είναι σε ικανοποιητικό επίπεδο για τους πολίτες που πληρώνουν φόρους για αυτές τις παροχές που τους προσφέρονται.
5. Οι υψηλές εισφορές της κοινωνικής ασφάλισης.
6. Το ίδιο το φορολογικό σύστημα, σε συνδυασμό με τις συχνές αλλαγές του νόμου. Μάλιστα, αρκετές φορές παρατηρούνται και ατέλειες αλλά και κενά σημεία στις αλλαγές που γίνονται, τα οποία ευνοούν την φοροδιαφυγή.
7. Η οργάνωση και το μέγεθος των επιχειρήσεων.
8. Οι αναξιόπιστες στατιστικές μελέτες και μετρήσεις του πληθυσμού του κάθε κράτους, λόγω των μεταναστευτικών κυμάτων, φαινόμενο που παρατηρείται ιδίως στις μέρες μας.

Αναφορικά με την ελληνική περίπτωση οι κύριοι παράγοντες-αίτια που τροφοδοτούν τη φοροδιαφυγή και τη συντηρούν είναι:

1. Η πολυνομία και η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος.
2. Η συνεπακόλουθη ανασφάλεια δικαίου φορολογούμενων και υπαλλήλων της φορολογικής διοίκησης.
3. Η συνεχιζόμενη αύξηση των φόρων, συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ, αλλά και του φόρου εισοδήματος, τόσο των φυσικών όσο και των νομικών προσώπων.
4. Η διαχρονική ανυπαρξία πολιτικής βούλησης για την αντιμετώπιση του φαινομένου.
5. Η τεχνολογική ανεπάρκεια και η αδυναμία αξιοποίησης των δυνατοτήτων της νέας τεχνολογίας. Χαρακτηριστική είναι η δραματική καθυστέρηση της μηχανογράφησης της φορολογικής διοίκησης και η αδυναμία διασύνδεσης πληροφοριακών συστημάτων και βάσεων δεδομένων.

6. Η γραφειοκρατία και, ειδικότερα, η διασπορά αρμοδιοτήτων, η υποστελέχωση υπηρεσιών, η ελλιπής εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού και η έλλειψη κινήτρων για την επίτευξη στόχων.
7. Διαρθρωτικές στρεβλώσεις της ελληνικής οικονομίας και το υψηλό ποσοστό αυτοαπασχολούμενων (διπλάσιο από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο), καθώς και το ποσοστό των απασχολούμενων σε μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις (59% σε επιχειρήσεις 0-9 ατόμων, έναντι 29% μέσου όρου της Ε.Ε.)
8. Μη ύπαρξη «φορολογικής κουλτούρας», αντίληψη των πολιτών ως προς την (μη) ανταποδοτικότητα του κρατικού μηχανισμού, σε συνδυασμό με την έλλειψη εμπιστοσύνης προς το Κράτος αναφορικά με την κατανομή και διάθεση των δημοσίων εσόδων από φόρους. (Ernst and Young Greece- ΔιαΝΕΟσις, 2016)

4.3 Χρησιμότητα Φόρων και Εξορθολογισμός Φορολογικού Συστήματος

Η συνολική έκταση της φοροδιαφυγής στη χώρα μας κυμαίνεται μεταξύ 6% και 9% του ΑΕΠ. Συγκεκριμένα, τα διαφυγόντα έσοδα από τη φοροδιαφυγή των φυσικών προσώπων εκτιμώνται σε 1,9-4,7% του ΑΕΠ ετησίως, ενώ τα διαφυγόντα έσοδα από ΦΠΑ, υποθέτοντας ότι το έλλειμμα ΦΠΑ σχετίζεται στο σύνολό του με φοροδιαφυγή, ανέρχονται σε 3,5% του ΑΕΠ. Σε αυτά πρέπει να συμπεριληφθούν τα διαφυγόντα έσοδα από τη φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή των επιχειρήσεων, τα οποία υπολογίζονται γύρω στο 0,06-0,15% του ΑΕΠ, καθώς και οι απώλειες από το λαθρεμπόριο ποτών, τσιγάρων και καυσίμων, δηλαδή τους Ειδικούς Φόρους Κατανάλωσης που φθάνουν περίπου σε 0,45% του ΑΕΠ. (ΔιαΝΕΟσις, 2018)

Η παροχή δημόσιων αγαθών, η λειτουργία και η χρησιμότητα της δημόσιας διοίκησης δεν θα ήταν εφικτές χωρίς τη συγκέντρωση φορολογικών εσόδων. Αυτό συνεπάγεται ότι το επίπεδο των δαπανών προσδιορίζει σε μεγάλο βαθμό το γενικό ύψος της φορολόγησης. Η επιβολή φόρων συνιστά, ακόμη, ένα εργαλείο για τη διόρθωση των αρνητικών εξωτερικοτήτων που πηγάζουν από την παραγωγή ή την κατανάλωση ορισμένων αγαθών και υπηρεσιών. Η φορολογική πολιτική επηρεάζει δραστικά τις επιδόσεις μιας οικονομίας, καθώς μεταβάλλει την κατανομή των πόρων μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών αγαθών (allocation function), καθώς και τη διανομή

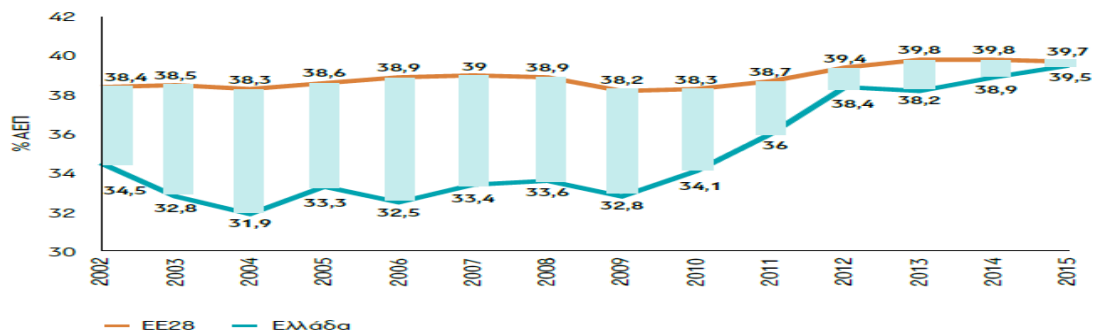
του εισοδήματος και του πλούτου μεταξύ των νοικοκυριών (distribution function). Την ίδια στιγμή, η φορολογία αποτελεί ουσιαστικό εργαλείο μακροοικονομικής διαχείρισης και πολιτικής, επιδιώκοντας τη σταθεροποίηση της οικονομίας (stabilization function), στο πλαίσιο των κύριων στόχων επίτευξης πλήρους απασχόλησης και μεγέθυνσής της. (ΔιαΝΕΟσις, 2018)

Ένα αποτελεσματικό φορολογικό σύστημα καταφέρνει να συγκεντρώνει επαρκή έσοδα με τις μικρότερες δυνατές στρεβλώσεις στην κατανομή των πόρων και με την επίτευξη διανομής του εισοδήματος που θεωρείται εν γένει δίκαιη. Το φορολογικό σύστημα ενός σύγχρονου κράτους και μιας ανεπτυγμένης οικονομίας εξυπηρετεί πολλαπλούς στόχους οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής. Εκτός από την εξασφάλιση των πόρων για τη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης, το φορολογικό σύστημα επηρεάζει τα κίνητρα για εργασία, αποταμίευση, επενδύσεις και επιχειρηματική δραστηριότητα των φυσικών και νομικών προσώπων στην οικονομία, με σημαντικές προεκτάσεις για την πορεία της οικονομίας. Τελευταία παρατηρήθηκαν αλλαγές σε βασικές παραμέτρους του συστήματος φορολογίας εισοδήματος, απόρροια της επείγουσας ανάγκης αύξησης των φορολογικών εσόδων για την κάλυψη των δημοσιονομικών ελλειμμάτων. Μόνο στις κλίμακες και στους συντελεστές φορολόγησης εισοδήματος από μισθούς, συντάξεις και επιχειρηματικές δραστηριότητες έγιναν τέσσερις αλλαγές μετά το 2009. Το 2010 αυξήθηκαν ο αριθμός των κλιμάκων εισοδήματος και ο ανώτατος συντελεστής, σε μια προσπάθεια ανακατανομής των φορολογικών βαρών με ενίσχυση της προοδευτικότητας του συστήματος. Ταυτόχρονα, εξαλείφθηκαν οι μικρές διαφορές στις κλίμακες μεταξύ μισθωτών – συνταξιούχων και επαγγελματιών. Το 2011 μειώθηκε το όριο αφορολόγητου εισοδήματος και καταργήθηκαν δύο ενδιάμεσες κλίμακες. Η βασική φιλοσοφία του συστήματος άλλαξε το 2013, όταν μειώθηκαν οι κλίμακες, καταργήθηκε το αφορολόγητο εισόδημα με καθιέρωση της έκπτωσης φόρου εισοδήματος, μειώθηκε ο ανώτατος συντελεστής και περιορίστηκαν δραστικά εκπτώσεις και απαλλαγές από τη φορολόγηση. Σε όρους σχεδιασμού άλλαξε, επίσης, η λογική της φορολογικής αντιμετώπισης των εισοδημάτων από επαγγέλματα και ατομικές επιχειρήσεις, με την ευθυγράμμιση της φορολόγησης των φυσικών προσώπων που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα με τους συντελεστές που ίσχυαν για τα νομικά πρόσωπα. Το 2016 αυξήθηκε εκ νέου ο αριθμός των κλιμάκων, προωθήθηκε η φορολόγηση όλων των εισοδημάτων από εργασία (αγρότες, ελεύθεροι

επαγγελματίες) με ενιαία κλίμακα, και μονιμοποιήθηκε η ειδική εισφορά αλληλεγγύης, η οποία εφαρμοζόταν «εκτάκτως» από το 2011. (ΔιαΝΕΟσις, 2018)

Πίνακας 5: Φορολογικά Έσοδα ως Ποσοστό(%) του ΑΕΠ στην Ελλάδα και στην ΕΕ-28, 2002-2015

Πηγή: Eurostat

Τα τελευταία έτη, εξαιτίας της αύξησης των φορολογικών συντελεστών στη χώρα μας, έχει σημειωθεί ουσιαστική σύγκλιση των φορολογικών εσόδων, που πλησιάζουν το 40% του ΑΕΠ, τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση κατά μέσο όρο. Ένα βασικό ζητούμενο της φορολογίας είναι, η επαρκής χρηματοδότηση των δημοσίων δαπανών. Ο βαθμός στον οποίο η ασκούμενη φορολογική πολιτική μπορεί να θεωρηθεί επιτυχημένη εξαρτάται, συνεπώς, από την επάρκεια κάλυψης των δημοσίων δαπανών από τα φορολογικά έσοδα, με τις μικρότερες στρεβλώσεις στις επιμέρους αγορές και στα κίνητρα ατόμων και επιχειρήσεων, καθώς και με την επίτευξη αισθήματος οικονομικής και κοινωνικής δικαιοσύνης.

4.4 Μέθοδοι Φοροδιαφυγής στον ΦΠΑ

Σύμφωνα με τον Καλυβιανάκη (1993) τα πιο συχνά φαινόμενα με τα οποία εντοπίζεται φοροδιαφυγή στον ΦΠΑ είναι:

- Δημιουργία group επιχειρήσεων που δρουν ανταλλάσσοντας μεταξύ τους φορολογικά στοιχεία που αφορούν εικονικές ως προς το περιεχόμενο συναλλαγές.

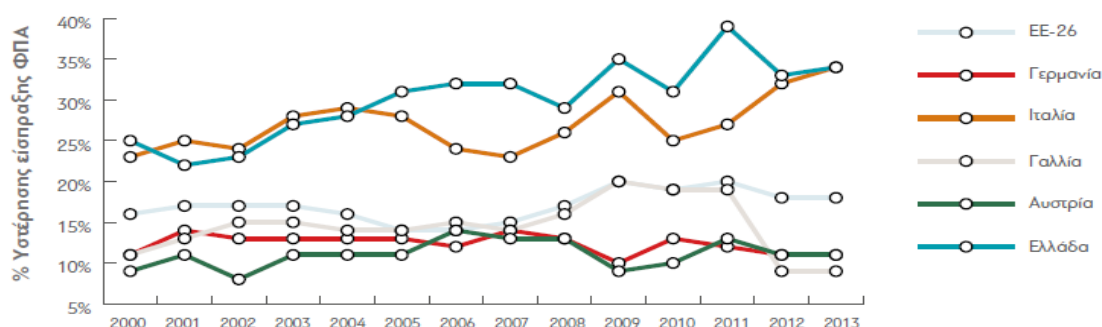

- Διακίνηση εμπορευμάτων από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε) με πλαστά παραστατικά ή εμφάνιση των συναλλαγών από τρίτες χώρες ως ενδοκοινοτικές.
- Μετά την ελεύθερη μετακίνηση Ευρωπαίων πολιτών, πολλά αγαθά μικρού όγκου αλλά ανεκτίμητης αξίας μεταφέρονται μέσα σε προσωπικές αποσκευές και με αυτό τον τρόπο διατίθενται στην αγορά χωρίς καμία επιβάρυνση.
- Εμφάνιση παραστατικών που έχουν εκδοθεί από ανύπαρκτες εταιρείες χωρών μελών της Ε.Ε. με σκοπό να καλυφθεί φοροδιαφυγή στην εσωτερική αγορά.
- Σε περίπτωση όπου οι πελάτες των επιχειρήσεων έχουν καταστήματα σε νησιά όπου ισχύει ο μειωμένος συντελεστής εμφανίζονται ότι οι πωλήσεις έχουν γίνει προς τα νησιά ενώ στην πραγματικότητα έχουν πραγματοποιηθεί αλλού.
- Καταχώριση στα βιβλία των επιχειρήσεων πλαστών ή εικονικών τιμολογίων προμηθευτών.
- Εγγραφές στα βιβλία των επιχειρήσεων εγγραφών χωρίς την ύπαρξη παραστατικών.
- Εμφάνιση παραστατικών με εκδότες άτομα τα οποία έχουν αποβιώσει ή από επιχειρήσεις που έχουν τεθεί σε αδράνεια ή έχουν προβεί σε παύση του επιτηδεύματός τους.
- Ηθελημένη λανθασμένη καταχώριση στα λογιστικά βιβλία των επιχειρήσεων.
- Αναγραφή ΦΠΑ σε τιμολόγια αγοράς αγαθών τα οποία απαλλάσσονται του ΦΠΑ.
- Έκπτωση του ΦΠΑ δαπανών που δεν αναγνωρίζονται προς έκπτωση.
- Συμψηφισμός του ΦΠΑ πράξεων που δεν υπόκεινται σε συμψηφισμό.
- Συμψηφισμός ΦΠΑ για τον οποίο έχει ζητηθεί η επιστροφή του.
- Πραγματοποίηση αγορών και πωλήσεων χωρίς την έκδοση παραστατικών.
- Αλλοίωση των αριθμητικών δεδομένων των δελτίων αποστολής.
- Έκδοση παραστατικών με χαμηλότερο ποσό από το εισπραττόμενο

Το έλλειμμα ΦΠΑ (*VAT Gap*) ορίζεται ως η διαφορά μεταξύ των πραγματοποιηθέντων με το ισχύον φορολογικό καθεστώς εσόδων ΦΠΑ και της θεωρητικής συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης του νομοθετικά ισχύοντος ΦΠΑ (ή *VAT Total Tax Liability – VTTL*), δηλαδή των θεωρητικών – δυνητικών μέγιστων εσόδων ΦΠΑ με τους ισχύοντες συντελεστές, εάν δεν υφίσταντο φοροαποφυγή, φοροδιαφυγή κ.λπ. ή/και αναποτελεσματικότητα του κρατικού μηχανισμού.

Πίνακας 6: Υστέρηση Είσπραξης ΦΠΑ (*VAT GAP*)

Πηγή: Eurostat (2015)

Το έλλειμμα ΦΠΑ (*VAT Gap*) είναι ένας δείκτης της αποτελεσματικής εφαρμογής του νομοθετικά ισχύοντος καθεστώτος ΦΠΑ, καθώς υπάρχει μια εκτίμηση της απώλειας φορολογικών εσόδων ΦΠΑ, εξαιτίας της φοροδιαφυγής, της φοροαποφυγής, οποιασδήποτε άλλης φορολογικής απάτης σε σχέση με το ΦΠΑ, καθώς και της αναποτελεσματικότητας των φοροεισπρακτικών και των φοροελεγκτικών μηχανισμών (διαφθορά ή ατελής διάρθρωση και οργάνωση κρατικών υπηρεσιών).

4.5 Κοινωνική διάσταση Φοροδιαφυγής

Τονίζεται ότι σαν πράξη η φοροδιαφυγή εκτός από παράνομη είναι και ανήθικη, δεδομένου ότι ενέχει το στοιχείο της εξαπάτησης της φορολογικής αρχής από πλευράς των πολιτών. Αναμφισβήτητα η φοροδιαφυγή, ως συμπεριφορά, πέρα από μη νόμιμη χαρακτηρίζεται και παντελώς αντικοινωνική, καθώς αναπόφευκτα οδηγεί

στην μείωση των δημοσίων εσόδων και των κοινωνικών παροχών του κράτους που προσφέρονται, ενώ, παράλληλα οξύνει τις κοινωνικές ανισότητες μεταξύ των πολιτών. Σε κάθε περίπτωση η φοροδιαφυγή συντελεί στην περαιτέρω αύξηση των φορολογικών βαρών για τους νομοταγείς πολίτες που δεν φοροδιαφεύγουν, που επιβαρύνονται, επιπλέον, προκειμένου να καλυφθούν τα κενά που δημιουργούνται στον κρατικό προϋπολογισμό από τους φοροδιαφεύγοντες πολίτες. Με την φοροδιαφυγή, λοιπόν, διαπράττεται μία απάτη σε βάρος του Ελληνικού Δημοσίου, ενώ ως αδίκημα εντάσσεται στη γενικότερη κατηγορία των οικονομικών εγκλημάτων, τα οποία σχετίζονται με την περιουσία. Ορισμένα από τα βασικότερα αδικήματα, τα οποία συγκαταλέγονται στην κατηγορία των οικονομικής φύσεως εγκλημάτων μαζί με την φοροδιαφυγή είναι η υπεξαίρεση, η δωροδοκία, η διαφθορά και το ξέπλυμα χρήματος. Ο βαθμός φοροδιαφυγής διαφέρει ανά τις χώρες, καθώς το φαινόμενο αυτό είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με πολλών ειδών παράγοντες. Εν παραδείγματι, το μέγεθος του φαινομένου σε μια χώρα σχετίζεται από τον αριθμό των επιβαλλόμενων στους πολίτες φόρων, τις οικονομικές δυνατότητες των τελευταίων, την επαγγελματική τους ιδιότητα, καθώς και το είδος των παροχών που τους προσφέρει το κράτος ως αντιστάθμισμα στους επιβαλλόμενους φόρους. Σε κάθε περίπτωση σημαντικό ρόλο έχει και η «ευκολία» ή «δυσκολία» των φορολογουμένων να αποφύγουν την καταβολή των φόρων ή να αποκρύψουν από την φορολογική αρχή την πραγματική φοροδοτική τους ικανότητα. Αναμφίβολα, οι επενέργειες του φαινομένου της φοροδιαφυγής είναι ιδιαιτέρως βλαπτικές για την οικονομία ενός κράτους, διότι αφενός μεν από την μία οδηγούν σε απραξία του τελευταίου για παροχές στους πολίτες των βασικών δημοσίων αγαθών, τα οποία εύλογα δικαιούνται να αναμένουν από ένα κράτος στο οποίο καταβάλλουν ανελλιπώς φόρους και αφετέρου δε δημιουργούν ρήξη πέρα από την οικονομική πολιτική και στο κοινωνικό γίνεσθαι, δεδομένου ότι δημιουργούνται ανισότητες και προκαλούνται έντονα συναισθήματα αδικίας στους φορολογικά συνεπείς και έντιμους πολίτες, ενώ χάνεται κάθε προσπάθεια για κοινωνική συνοχή και αλληλεγγύη. (Φινοκαλιώτης, 2020)

Ο Τάτσος (2001) σημειώνει πως βασικός λόγος από τον οποίο εξαρτάται η ένταση και η γενικότερη πρόθεση φοροδιαφυγής είναι το ύψος του εισοδήματος του πληθυσμού μιας χώρας και ο βαθμός στον οποίο αυτό δύναται να καλύπτει τις βιοτικές ανάγκες του. Σε περιόδους κατά τη διάρκεια των οποίων επέρχεται πτώση των εισοδηματικών συνθηκών των πολιτών, άμεσο επακόλουθο της εν λόγω πτωτικής

πορείας είναι άλλοτε η ενεργητική και άλλοτε η παθητική αντίδρασή τους, με απώτερο σκοπό την πληρωμή όσο το δυνατόν λιγότερων φόρων στο κράτος. Στο πλαίσιο της παθητικής αντίδρασής τους υπάγεται η διαφοροποίηση της κατανομής του εισοδήματός τους μεταξύ αποταμίευσης και κατανάλωσης, όπως επίσης και η μεταβολή των καταναλωτικών τους συνηθειών. Αντίθετα, ενέργειες όπως η φοροδιαφυγή εντάσσεται στα πλαίσια των ενεργητικών αντιδράσεων των πολιτών. Η έννοια της φοροδιαφυγής αποτελεί μία από τις πιο διαδεδομένες μορφές παράβασης του νόμου και το εντονότερο αποδεικτικό στοιχείο ανεπαρκούς και ανορθόδοξης λειτουργίας του δημόσιου μηχανισμού. Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής είναι υπαρκτό σε παγκόσμιο επίπεδο. Αυτό που διαφοροποιεί τα κράτη μεταξύ τους, είναι ο βαθμός στον οποίο παρουσιάζεται η εφαρμογή τεχνικών φοροδιαφυγής. Η Ελλάδα, για παράδειγμα, θεωρείται μία χώρα στην οποία τα κρούσματα φοροδιαφυγής είναι ιδιαίτερα έντονα, σε αντίθεση με την Γερμανία ή τις Η.Π.Α όπου ενδεχόμενες αντίστοιχες περιπτώσεις εντοπίζονται σε σημαντικά μικρότερη συχνότητα. Αυτό σημαίνει ότι ο βαθμός στον οποίο μία χώρα είναι εκτεθειμένη στο φαινόμενο της φοροδιαφυγής εξαρτάται από μία σειρά επιμέρους παραγόντων.

4.6 Κράτος-Πολίτης σε σύγκρουση για την επιβολή φόρων

Σε ότι αφορά στην είσπραξη και διαχείριση των εσόδων από την επιβολή φορολογίας, δεν είναι ούτε μονοσήμαντη ούτε φαινόμενο μόνο των σύγχρονων καιρών. Η ελληνική πραγματικότητα δείχνει ότι αν από τη μία πλευρά ο φορολογούμενος δεν απέκτησε ποτέ φορολογική συνείδηση, από την άλλη πλευρά και η ελληνική πολιτεία δεν τον έπεισε ποτέ για την ύπαρξη και λειτουργία διάφανων θεσμών που θα επέτρεπαν την ορθολογική διαχείριση των φορολογικών εσόδων. Και βέβαια η τάση του ατόμου να αποκτήσει οικονομική ευημερία μπορεί καταρχήν να μην είναι συμβατή με ένα σύστημα οργανωμένης κοινωνίας, αλλά και όσο η κοινωνία αδυνατεί να οργανωθεί επειδή οι προσανατολισμοί της είναι άλλοι, το φαινόμενο επιτείνεται. Έτσι, η αδυναμία του κρατικού μηχανισμού να δημιουργήσει, αλλά και να πείσει τον πολίτη ότι έχει δημιουργήσει, συγκεκριμένο πλαίσιο που αξιοποιεί τα φορολογικά του έσοδα προς την κατεύθυνση της ορθής κοινωνικής οργάνωσης και των αναγκαίων υποδομών επιτείνει την επιλογή του φορολογούμενου πολίτη αν είναι εφικτό να μην αποδώσει στο κράτος τίποτε από εκείνα που μπορεί να αποκομίσει ο

ίδιος ως κέρδη για τον εαυτό του. Ένας τέτοιος ανειλικρινής διάλογος των δύο πλευρών έχει σχεδόν πάντα προκαθορισμένη εξέλιξη: όταν η ισχυρότερη πλευρά δεν μπορεί προληπτικά να πείσει, τότε αξιοποιώντας προσχηματικά το επιχείρημα της ασφαλούς κοινωνικής διαβίωσης μπορεί πάντοτε να σκληρύνει τους μηχανισμούς ελέγχου και καταστολής. Ωστόσο, η σκλήρυνση της ποινικής καταστολής δεν είναι - και δεν μπορεί ποτέ να είναι- αποτελεσματική ιδίως σε ότι αφορά σε τέτοιου είδους οικονομικό έγκλημα. Τούτο, διότι εκτός των άλλων βασικών επιχειρημάτων που έχουν ειπωθεί για την αναποτελεσματικότητα της όξυνσης της ποινικής καταστολής, συμβαίνει στην περίπτωση αυτή η παραβατικότητα του ατόμου να εκδηλώνεται στο πεδίο των εσόδων του κράτους, αλλά να συνδέεται με το επίπεδο διαβίωσης του ίδιου του ατόμου, αλλά και τα δύο να εξαρτώνται από τις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές συγκυρίες. Είναι φανερό, για παράδειγμα, ότι σε περιόδους έντονης οικονομικής ύφεσης, αν το κράτος σκληραίνει όλο και περισσότερο την ποινική καταστολή αναζητώντας περισσότερα έσοδα (ενώ αναμενόμενο θα ήταν να μειώνει τη φορολογία, για να στηρίξει την αγοραστική δύναμη των ιδιωτών και την ανάπτυξη), οι πολίτες όλο και περισσότερο θα βρίσκονται να παρανομούν προσπαθώντας να διατηρήσουν για τον εαυτό τους το επίπεδο διαβίωσής τους. Έτσι, η σκλήρυνση της ποινικής καταστολής καταρχήν δεν αυξάνει αποτελεσματικά τα φορολογικά έσοδα, απεναντίας δημιουργεί νέους οικονομικούς εγκληματίες, οι οποίοι, υπό διαφορετικές συγκυρίες, δεν θα τύχαινε ποτέ να είναι δράστες αξιόποινης πράξης. Το φορολογικό δίκαιο μετά τις αλλεπάλληλες αλλαγές αυξάνει τελικά πλασματικά τα έσοδα του κράτους (με τη βεβαίωση και όχι με την είσπραξη χρεών) εξαιτίας της δημιουργίας νέων εγκληματιών. Το φαινόμενο έχει σήμερα περίπου τις εξής διαστάσεις: Οι υπάρχουσες ποινικές προβλέψεις έχουν δημιουργήσει ένα θολό και δυσερμήνευτο τοπίο πολύ αυστηρών ποινικών κυρώσεων, το οποίο, συνδυαζόμενο με τη συναφή αδυναμία εξοικείωσης των παραγόντων της δίκης, εγγυάται συνθήκες ανασφαλούς δικανικής κρίσης. Η ασάφεια των σχετικών εννοιών και ο όγκος των προβλημάτων, που δημιουργούνται εξαιτίας και των συνεχών νομοθετικών μεταβολών, καθιστούν την προσέγγιση της σχετικής ποινικής νομοθεσίας έργο σύνθετο και δυσχερές. (Δημήτριάνας, 2013)

Κεφάλαιο 5

Η ποινική «χρoιά» της Φοροδιαφυγής

5.1 Η Φοροδιαφυγή ως Έγκλημα

Υπενθυμίζεται πως φοροδιαφυγή (taxevasion), χαρακτηρίζεται η συμπεριφορά εκείνη, που αποσκοπεί είτε στην ολική είτε στην μερική αποφυγή της φορολογικής υποχρέωσης, παραβιάζοντας τις διατάξεις της φορολογικής νομοθεσίας.

Η φοροδιαφυγή εμφανίζεται με πολλούς τρόπους οι βασικότεροι των οποίων κατά τον Νασόπουλο (2018) είναι οι εξής:

- α) Απόκρυψη εισοδημάτων από διάφορες πηγές με σκοπό την πληρωμή μειωμένου φόρου.
- β) Εμφάνιση υπερβολικών ή εικονικών δαπανών με σκοπό την αυξημένη έκπτωση φόρου.
- γ) Η μη υποβολή ή η ανακριβής υποβολή φορολογικών δηλώσεων.
- δ) Η μη απόδοση του οφειλόμενου Φ.Π.Α. στο Δημόσιο.
- ε) Η νόθευση φορολογικών στοιχείων και βιβλίων.

Ειδικότερα στο άρθρο 66 του Ν. 4174/2013 «Κώδικας Φορολογικής Διαδικασίας» παρ.1, ορίζεται ότι:

Έγκλημα φοροδιαφυγής διαπράττει όποιος με πρόθεση:

- 1) προκειμένου να αποφύγει την πληρωμή φόρου εισοδήματος, ενιαίου φόρου ιδιοκτησίας ακινήτων (ΕΝΦΙΑ) ή ειδικού φόρου ακινήτων (ΕΦΑ), αποκρύπτει από τα όργανα της Φορολογικής Διοίκησης φορολογητέα εισοδήματα από οποιαδήποτε πηγή ή περιουσιακά στοιχεία, ιδίως παραλείποντας να υποβάλει δήλωση ή υποβάλλοντας ανακριβή δήλωση ή καταχωρίζοντας στα λογιστικά αρχεία εικονικές (ολικά ή μερικά)

δαπάνες ή επικαλούμενος στη φορολογική δήλωση τέτοιες δαπάνες, ώστε να μην εμφανίζεται φορολογητέα ύλη ή να εμφανίζεται αυτή μειωμένη,

2) προκειμένου να αποφύγει την πληρωμή του φόρου προστιθέμενης αξίας, του φόρου κύκλου εργασιών, του φόρου ασφαλιστρων και των παρακρατούμενων και επιρριπτόμενων φόρων, τελών ή εισφορών, δεν αποδίδει ή αποδίδει ανακριβώς ή συμψηφίζει ή εκπίπτει ανακριβώς αυτούς, καθώς και όποιος παραπλανά τη Φορολογική Διοίκηση με την παράσταση ψευδών γεγονότων ως αληθινών ή με την αθέμιτη παρασιώπηση ή απόκρυψη αληθινών γεγονότων και δεν αποδίδει ή αποδίδει ανακριβώς ή συμψηφίζει ή εκπίπτει ανακριβώς αυτούς ή λαμβάνει επιστροφή, καθώς και όποιος διακρατεί τέτοιους φόρους, τέλη ή εισφορές,

3) προκειμένου να αποφύγει την πληρωμή φόρου πλοίων δεν αποδίδει ή αποδίδει ανακριβώς στο Δημόσιο το συγκεκριμένο φόρο. (Νασόπουλος, 2018)

Αξίζει να τονιστεί ότι ως προς την ποινική διάσταση του αδικήματος της φοροδιαφυγής απαιτείται να υπάρχει δόλος του φορολογουμένου, δηλαδή η πρόθεσή του να παραπλανήσει και να εξαπατήσει την φορολογική αρχή, ώστε να μην καταβάλει τους αναλογούντες φόρους. Εν τούτοις, δε συνιστά φοροδιαφυγή η απλή λογιστική διαφορά που προκύπτει λόγω πλάνης ή αθέλητης παράλειψης από πλευράς του φορολογουμένου, κάτι που στην πράξη είναι πολύ δύσκολο να εξιχνιαστεί.

Πάντως σε κάθε περίπτωση για τον υπολογισμό του ποσοστού της φοροδιαφυγής θα πρέπει να μετρηθούν οι φορολογικές απώλειες του κράτους, χωρίς όμως τις απώλειες που οφείλονται σε λογιστικές διαφορές και αθέλητες παραλείψεις από πλευράς των φορολογουμένων, καθώς και απώλειες που οφείλονται σε φοροαποφυγή. (Κούνη, 2020)

Ως προς τον Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας αδίκημα φοροδιαφυγής υφίσταντο σύμφωνα με το άρθρο 55 παράγ. 1 (προϊσχύσαν καθεστώς) οι κάτωθι πράξεις:

1) Η απόκρυψη των καθαρών εισοδημάτων προερχόμενων από οποιαδήποτε πηγή με την μη υποβολή δήλωσης ή με την υποβολή ανακριβούς δήλωσης αποσκοπώντας στην αποφυγή πληρωμής φόρου.

2) Η μη απόδοση ή η ανακριβής απόδοση, ο συμψηφισμός, η έκπτωση ή η διακράτηση ΦΠΑ και παρακρατούμενων και επιρριπτόμενων φόρων, τελών ή

εισφορών, καθώς και η μη υποβολή δήλωσης ή η υποβολή ανακριβούς δήλωσης που αποσκοπούσε στην μη πληρωμή των ως άνω φόρων, τελών ή εισφορών.

3) Η είσπραξη επιστροφής φόρων μέσω « παραπλάνησης » της Φορολογικής Διοίκησης.

4) Η έκδοση πλαστών φορολογικών στοιχείων, καθώς και η νόθευσή τους.

5) Η έκδοση και λήψη εικονικών φορολογικών στοιχείων.

6) Η μη έκδοση ή η έκδοση ανακριβών φορολογικών στοιχείων για αποκρυβείσα αξία άνω των 5.000 ευρώ.

7) Η απόκρυψη στοιχείων αναφορικά με τον Ενιαίο Φόρο Ακίνητης Περιουσίας μέσω της μη υποβολής ή της υποβολής ανακριβούς δήλωσης αποσκοπώντας στην αποφυγή πληρωμής φόρου άνω των 5.000 ευρώ.

8) Η απόκρυψη στοιχείων που σχετίζονται με τον Ειδικό Φόρο Ακινήτων (Ν. 3091/2002).

9) Η απόκρυψη κάθε είδους φορολογητέας ύλης μέσω της μη υποβολής ή της υποβολής ανακριβούς φορολογικής δήλωσης. (Φινοκαλιώτης, 2020)

Προκειμένου να καταπολεμηθεί το φαινόμενο της φοροδιαφυγής προέκυψε η ανάγκη για θέσπιση και ποινικών κυρώσεων, πέραν των διοικητικών κυρώσεων που υφίσταντο για την αντιμετώπιση των παραβάσεων σχετικών με τη φοροδιαφυγή.

Αρχικά, οι ποινικές κυρώσεις που προβλέπονταν στο άρθρο 73 του ν.δ. 3323/55 αντιμετώπιζονταν από το άρθρο 74 του ν.δ. 3323/55 ως πλημμέλημα. Στη συνέχεια οι ποινικές κυρώσεις προβλέπονταν σε σειρά άλλων νομοθετημάτων και συγκεκριμένα στο άρθρο 11 του α.ν. 185/67, στο άρθρο 12 του ν.δ. 117/73, στο άρθρο 12 του ν.δ. 248/73, στο άρθρο 49 του Ν. 820/78, στα άρθρα 31 και 32 του Ν. 1591/86, στο άρθρο 45 του Ν. 2065/92 και τέλος στα άρθρα 17 έως 19 του Ν. 2523/1997 (Φορολογικό Ποινολόγιο). (Φινοκαλιώτης, 2020)

Όποιος διαπράττει έγκλημα φοροδιαφυγής τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο (2) ετών:

- αν ο φόρος που αναλογεί στα φορολογητέα εισοδήματα ή στα περιουσιακά στοιχεία που έχουν αποκρυφτεί υπερβαίνει ανά φορολογικό ή διαχειριστικό έτος τις εκατό χιλιάδες (100.000) ευρώ ανά είδος φόρου, ή
- αν το προς απόδοση ποσό του κύριου φόρου, τέλους ή εισφοράς που δεν αποδόθηκε ή αποδόθηκε ανακριβώς ή επεστράφη ή συμψηφίστηκε ή εξέπεσε ή διακρατείται υπερβαίνει ανά φορολογικό ή διαχειριστικό έτος:

α) τις πενήντα χιλιάδες (50.000) ευρώ, εφόσον αφορά φόρο προστιθέμενης αξίας ή

β) τις εκατό χιλιάδες (100.000) ευρώ ανά είδος φόρου, τέλους ή εισφοράς σε κάθε άλλη περίπτωση.

- Επιβάλλεται κάθειρξη αν το ποσό του φόρου, τέλους ή εισφοράς της προηγούμενης παραγράφου υπερβαίνει ανά φορολογικό ή διαχειριστικό έτος τις εκατό χιλιάδες (100.000) ευρώ, εφόσον αφορά φόρο προστιθέμενης αξίας, ή τις εκατό πενήντα χιλιάδες (150.000) ευρώ σε κάθε άλλη περίπτωση φόρου, τέλους ή εισφοράς. (Sofokleousin, 2019)

Πλαστά τιμολόγια

Όποιος εκδίδει πλαστά ή εικονικά φορολογικά στοιχεία, καθώς και όποιος αποδέχεται εικονικά φορολογικά στοιχεία ή νοθεύει τέτοια στοιχεία, ανεξάρτητα από το αν διαφεύγει ή μη την πληρωμή φόρου, τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών (3) μηνών, εκτός και αν τα φορολογικά στοιχεία χρησιμοποιήθηκαν για τη διάπραξη ή την υποστήριξη κάποιας από τις πράξεις που περιγράφονται παραπάνω, οπότε ο δράστης τιμωρείται μόνο για την τελευταία ως αυτουργός ή συμμετοχος. Ειδικά, όποιος εκδίδει ή αποδέχεται εικονικά φορολογικά στοιχεία για ανύπαρκτη συναλλαγή στο σύνολό της ή για μέρος αυτής, τιμωρείται:

Με φυλάκιση τουλάχιστον ενός (1) έτους, εφόσον η συνολική αξία των εικονικών φορολογικών στοιχείων υπερβαίνει το ποσό των εβδομήντα πέντε χιλιάδων (75.000) ευρώ και

Με κάθειρξη έως δέκα (10) έτη, εφόσον το ως άνω ποσό υπερβαίνει τις διακόσιες χιλιάδες (200.000) ευρώ.

Επίσης, θεωρείται ως πλαστό και το φορολογικό στοιχείο που έχει διατηρηθεί ή σφραγιστεί με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς να έχει καταχωριστεί στα οικεία βιβλία της αρμόδιας φορολογικής αρχής σχετική πράξη θεώρησής του και εφόσον η μη καταχώριση τελεί σε γνώση του υπόχρεου για τη θεώρηση του φορολογικού στοιχείου. Θεωρείται επίσης ως πλαστό το φορολογικό στοιχείο και όταν το περιεχόμενο και τα λοιπά στοιχεία του πρωτότυπου ή αντίτυπου αυτού είναι διαφορετικά από αυτά που αναγράφονται στο στέλεχος του ίδιου στοιχείου. (Sofokleousin, 2019)

5.2 Ποινικά αδικήματα φορολογικής νομοθεσίας

Μη καταβολή χρεών προς το Δημόσιο:

Σύμφωνα με το Άρθρο 20 Ν. 4321/2015 «1. Όποιος δεν καταβάλλει τα βεβαιωμένα ποσά στη Φορολογική Διοίκηση χρέη προς το Δημόσιο, τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, τις επιχειρήσεις και τους οργανισμούς του ευρύτερου δημόσιου τομέα για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των τεσσάρων (4) μηνών τιμωρείται με ποινή φυλάκισης: α) Ενός (1) τουλάχιστον έτους, εφόσον το συνολικό χρέος από κάθε αιτία, συμπεριλαμβανομένων των κάθε είδους τόκων ή προσαυξήσεων και λοιπών επιβαρύνσεων μέχρι την ημερομηνία σύνταξης του πίνακα χρεών, υπερβαίνει το ποσό των πενήντα χιλιάδων (50.000) ευρώ. β) Τριών (3) τουλάχιστον ετών, εφόσον το συνολικό χρέος, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην ανωτέρω περίπτωση α), υπερβαίνει το ποσό των εκατόν πενήντα χιλιάδων (150.000) ευρώ. Η ποινική δίωξη ασκείται ύστερα από αίτηση του Προϊσταμένου της Δ.Ο.Υ. ή των Ελεγκτικών Κέντρων ή του Τελωνείου προς τον Εισαγγελέα Πρωτοδικών της έδρας τους, που συνοδεύεται υποχρεωτικά από πίνακα χρεών, συμπεριλαμβανομένων των κάθε είδους τόκων ή προσαυξήσεων και λοιπών επιβαρύνσεων. Η πράξη μπορεί να κριθεί ατιμώρητη, εάν το ποσό που οφείλεται εξοφληθεί μέχρι την εκδίκαση της υπόθεσης σε οποιονδήποτε βαθμό.»

Φοροδιαφυγή στο φόρο εισοδήματος, ΕΝΦΙΑ, ΕΦΑ

Σύμφωνα με το άρθρο 66 Ν. 4174/2013:

Έγκλημα φοροδιαφυγής στο φόρο εισοδήματος, στον Ενιαίο Φόρο Ιδιοκτησίας Ακινήτων (ΕΝΦΙΑ) ή στον Ειδικό Φόρο Ακινήτων (ΕΦΑ), διαπράττει όποιος με πρόθεση, αποκρύπτει από τα όργανα της Φορολογικής Διοίκησης

- παραλείποντας να υποβάλει δήλωση ή
- υποβάλλοντας ανακριβή δήλωση ή
- καταχωρίζοντας στα λογιστικά αρχεία εικονικές (ολικά ή μερικά) δαπάνες ή επικαλούμενος στη φορολογική δήλωση τέτοιες δαπάνες, ώστε να μην εμφανίζεται φορολογητέα ύλη ή να εμφανίζεται αυτή μειωμένη.

Τα παραπάνω εγκλήματα φοροδιαφυγής τιμωρούνται, ανά είδος φόρου, ως εξής:

- Με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον δύο ετών, εφόσον ο φόρος που αναλογεί στα φορολογητέα εισοδήματα ή στα περιουσιακά στοιχεία που έχουν αποκρυφτεί υπερβαίνει, ανά φορολογικό ή διαχειριστικό έτος, τις 100.000 ευρώ.
- Με ποινή κάθειρξης, εφόσον το ποσό του φόρου, σύμφωνα με τα παραπάνω, υπερβαίνει τις 150.000 ευρώ.

Φοροδιαφυγή στο ΦΠΑ

Έγκλημα φοροδιαφυγής στο Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ), διαπράττει όποιος με πρόθεση, προκειμένου να αποφύγει την πληρωμή των φόρων αυτών,

- δεν αποδίδει ή αποδίδει ανακριβώς ή συμψηφίζει ή εκπίπτει ανακριβώς τους παραπάνω φόρους, τέλη ή εισφορές,
- καθώς και όποιος παραπλανά τη Φορολογική Διοίκηση με την παράσταση ψευδών γεγονότων ως αληθινών ή με την αθέμιτη παρασιώπηση ή απόκρυψη αληθινών γεγονότων και δεν αποδίδει ή αποδίδει ανακριβώς ή συμψηφίζει ή εκπίπτει ανακριβώς αυτούς ή λαμβάνει επιστροφή, καθώς και όποιος διακρατεί τέτοιους φόρους, τέλη ή εισφορές.

Ποινές:

Με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον δύο χρόνων, αν το προς απόδοση ποσό του κύριου φόρου υπερβαίνει ανά φορολογικό ή διαχειριστικό έτος τις 50.000 ευρώ. Με ποινή

κάθειρξης, εφόσον κατά τις ως άνω ίδιες προϋποθέσεις το ποσό του φόρου υπερβαίνει τις 100.000 ευρώ. Περαιτέρω, τα εγκλήματα φοροδιαφυγής στο φόρο κύκλου εργασιών, στο φόρο ασφαλιστρων και στους παρακρατούμενους και επιρριπτόμενους φόρους, τέλη ή εισφορές τιμωρούνται, ανά είδος φόρου, ως εξής:

Με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον δύο ετών, υπερβαίνει τις 100.000 ευρώ.

Με ποινή κάθειρξης εφόσον, κατά τις ανωτέρω ίδιες προϋποθέσεις, το ποσό του φόρου, τέλους ή εισφοράς υπερβαίνει τις 150.000 ευρώ.

Φοροδιαφυγή λόγω πλαστών στοιχείων

Έγκλημα φοροδιαφυγής διαπράττει όποιος εκδίδει πλαστά ή εικονικά φορολογικά στοιχεία και όποιος αποδέχεται εικονικά φορολογικά στοιχεία ή νοθεύει τέτοια στοιχεία, ανεξάρτητα από το εάν διαφεύγει ή μη την πληρωμή φόρου.

Τα ως άνω εγκλήματα τιμωρούνται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών (ανεξαρτήτως της αναγραφόμενης αξίας συναλλαγής).

Φοροδιαφυγή λόγω αποδοχής εικονικών στοιχείων

Έγκλημα φοροδιαφυγής διαπράττει όποιος εκδίδει ή αποδέχεται εικονικά φορολογικά στοιχεία για ανύπαρκτη συναλλαγή στο σύνολό της ή για μέρος αυτής.

Τα παραπάνω εγκλήματα τιμωρούνται:

Με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον ενός έτους, εφόσον η συνολική αξία των εικονικών φορολογικών στοιχείων υπερβαίνει το ποσό των 75.000 ευρώ.

Με ποινή κάθειρξης έως δέκα έτη, εφόσον το ως άνω ποσό υπερβαίνει τις 200.000 ευρώ. (Foroline, 2019)

Κεφάλαιο 6

Συνέπειες και μέτρα καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής

6.1 Συνέπειες της φοροδιαφυγής

Η φοροδιαφυγή σύμφωνα με τον Κορομηλά (2018) έχει αρνητικές συνέπειες για το κοινωνικό σύνολο διότι επηρεάζει σημαντικά τη λειτουργία της οικονομίας υποθηκεύοντας το μέλλον της χώρας. Μόνοι κερδισμένοι είναι όσοι φοροδιαφεύγουν και μόνιμα χαμένοι όσοι επί σειρά ετών πέραν των δικών τους βαρών καλούνται να σηκώσουν και τα βάρη των φοροφυγάδων. Οι συνέπειες της φοροδιαφυγής ενδεικτικά είναι :

- α) Η άδικη κατανομή των φορολογικών βαρών** με αποτέλεσμα της διαφορετικής φορολογικής επιβάρυνσης φυσικών αλλά και νομικών προσώπων που ουσιαστικά έχουν την ίδια φοροδοτική ικανότητα.
- β) Οι στρεβλώσεις στην ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων** διότι αυτές που φοροδιαφεύγουν έχουν σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα και καθίστανται πιο ανταγωνιστικές.
- γ) Τα μειωμένα φορολογικά έσοδα για το κράτος** με αποτέλεσμα την περιορισμένη δυνατότητα χρηματοδότησης των δαπανών αλλά και ελέγχου του δημοσίου χρέους. Αυτό έχει σαν συνέπεια τη στροφή του κράτους σε εναλλακτικούς τρόπους άντλησης εσόδων όπως τα επώδυνα για την πλειοψηφία των Ελλήνων φορολογικά μέτρα που έχουν ληφθεί από το 2010 μέχρι και σήμερα.

Τόσο η φοροδιαφυγή όσο και η φοροαποφυγή, έχουν σοβαρές συνέπειες για μια οικονομία, διότι δεν επιτρέπουν στους φορείς άσκησης της δημοσιονομικής πολιτικής να χρησιμοποιούν αποτελεσματικά τους φόρους για την επίτευξη των επιδιώξεών τους. Ειδικότερα, η ύπαρξη μεγάλης φοροδιαφυγής σε μια χώρα δεν επιτρέπει την είσπραξη αρκετών εσόδων για την ικανοποιητική λειτουργία του δημόσιου τομέα. Ακόμα, η φοροδιαφυγή δημιουργεί σοβαρές κοινωνικές αδικίες και οδηγεί σε αναδιανομή του εισοδήματος από τους ειλικρινείς και συνεπείς φορολογούμενους

στους φοροφυγάδες. Επειδή, όμως, αυτοί που διαφεύγουν το φόρο ανήκουν, ως επί το πλείστον, στις ανώτερες εισοδηματικές τάξεις όπου η φοροδιαφυγή είναι ευκολότερη, η αναδιανομή αυτή του εισοδήματος δεν είναι επιθυμητή από την κοινωνία.

Επιπρόσθετα, πράξεις που σχετίζονται με φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή, εμποδίζουν τους φορείς άσκησης δημοσιονομικής πολιτικής, κυρίως, για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας, γιατί εξασθενίζει την αποτελεσματικότητα των νόμιμων απαλλαγών, που χορηγούνται, συνήθως, ως κίνητρα για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης. Στις συνέπειες της φοροδιαφυγής περιλαμβάνονται επίσης τα αυξανόμενα κόστη της διοικήσεως, διότι οι φοροελεγκτικοί μηχανισμοί αυξάνουν τους ελέγχους τους προκειμένου να περιορίσουν και να καταστείλουν φαινόμενα φοροδιαφυγής, αλλά και η απουσία πλήρους εικόνας της πραγματικής οικονομικής κατάστασης της χώρας εξαιτίας της παραοικονομίας και της φοροδιαφυγής, διότι υπάρχουν εισοδήματα που δεν συμπεριλαμβάνονται σε στατιστικές και έρευνες. Το κράτος στην τελευταία περίπτωση είναι πιθανόν να λάβει λανθασμένες αποφάσεις εφόσον η δημοσιονομική κατάσταση, όπως δείχνουν τα στοιχεία, δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. (Τάτσος, 2001)

Αποδεικνύεται λοιπόν ότι η φορολογία, και κατ' επέκταση η φοροδιαφυγή, επηρεάζει το διαθέσιμο εισόδημα των πολιτών και συνεπώς, σε βάθος χρόνου, τη δομή της οικονομίας, τις αποφάσεις σχετικά με την προσφορά και ζήτηση εργασίας κατά κλάδο ή επάγγελμα, τη διαχρονική κατανομή του εισοδήματος μεταξύ κατανάλωσης και αποταμίευσης, τις τιμές, το ύψος και το ρυθμό αύξησης των εισαγωγών, τη ροή εισοδήματος στην αλλοδαπή κ.λπ. Παράλληλα, η φοροδιαφυγή περιορίζει την αναδιανεμητική λειτουργία της προοδευτικής φορολογίας από τα πλουσιότερα προς τα φτωχότερα άτομα, αυξάνει τα φορολογικά βάρη των νομοταγών φορολογούμενων και θίγει τη δίκαιη και ίση μεταχείριση ατόμων με παρόμοιο εισόδημα. Επιπρόσθετα, στο βαθμό που αφαιρεί από το Δημόσιο πόρους που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για τη χρηματοδότηση κρατικών δαπανών, η φοροδιαφυγή οδηγεί σε αύξηση των δανειακών αναγκών του κράτους, περιορισμένη δυνατότητα δημόσιων επενδύσεων, χαμηλότερη ποιότητα και ποσότητα παρεχόμενων δημόσιων αγαθών και δυσκολίες στην εφαρμογή του κοινωνικού κράτους. Από τα παραπάνω γίνεται σαφές και κατανοητό ότι το κόστος από τη φοροδιαφυγή σε ατομικό επίπεδο διαχέεται άμεσα και έμμεσα στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο, θίγοντας έτσι και

κοινωνικές ομάδες που καταβάλλουν συστηματικά και με συνέπεια τους φόρους που τους αναλογούν. (Βασαρδάνη, 2011)

Γενικότερα, η έννοια της φοροδιαφυγής θα μπορούσε να περιγραφεί ως η παράνομη ενέργεια της ηθελημένης απόκρυψης φορολογητέου εισοδήματος και άλλων φορολογικών αντικειμένων κατά τη δήλωση και τον υπολογισμό του οφειλόμενου φόρου, καθώς και η μη απόδοση του οφειλόμενου φόρου στις αρμόδιες κρατικές αρχές (π.χ. του φόρου προστιθέμενης αξίας και λοιπών παρακρατούμενων φόρων, τελών ή εισφορών). Η σύνθετη φύση της φοροδιαφυγής είναι πρόδηλη από την πληθώρα των τρόπων με τους οποίους συντελείται, επί της άμεσης και έμμεσης φορολόγησης, από νομικά και φυσικά πρόσωπα και σε όλα τα συστήματα φορολογίας (κλιμάκια, αυτοτελής, τεκμαρτή), των ειδών φόρου και των επαγγελματικών ομάδων (μισθωτοί, ελεύθεροι επαγγελματίες, έμποροι-βιοτέχνες κ.λπ.). Για το λόγο αυτό, η μέτρηση της καθίσταται ιδιαίτερα δυσχερής και συνήθως υπόκειται σε διάφορες α priori παραδοχές. (Βασαρδάνη, 2011)

Η φοροδιαφυγή επομένως οδηγεί σε μείωση των κρατικών εσόδων και αυτό έχει ως άμεση συνέπεια τη δημιουργία ελλειμμάτων στον κρατικό προϋπολογισμό. Κατόπιν τούτου, το κράτος δεν μπορεί να πραγματοποιήσει δαπάνες στοχεύοντας σε δημόσια έργα, ούτε να διατηρήσει την ίδια καλή ποιότητα των παρεχόμενων δημόσιων υπηρεσιών. Φυσικά, όταν αυτή η κατάσταση επικρατεί σε μακροπρόθεσμη βάση και δεν εξομαλύνεται, το κράτος δεν έχει τη δυνατότητα να ανταπεξέλθει χωρίς να δανειοδοτηθεί από εξωγενείς φορείς. Ωστόσο, εφόσον καταφύγει στην λύση της δανειοδότησης, κινδυνεύει εκτός των άλλων και από την αυξανόμενη διόγκωση του δημοσίου χρέους. Η παραπάνω σειρά διαδικασιών οδηγεί σε εσωτερικές κρίσεις του δημόσιου τομέα καθώς και σε υποβάθμιση του εθνικού εισοδήματος στην παγκόσμια αγορά, γεγονός τα οποία με τη σειρά τους επιφέρουν ένα δυσμενές κλίμα εσωτερικής αστάθειας. Επιπρόσθετα, η φοροδιαφυγή προκαλεί αθέμιτο ανταγωνισμό μεταξύ των ενεργών επιχειρηματικών μονάδων καθώς οι νόμιμες επιχειρήσεις έχουν συγκριτικό μειονέκτημα σε σχέση με τις φοροδιαφεύγουσες, ως προς τον όγκο των πραγματοποιούμενων δαπανών τους. Επίσης, αυτό ισχύει και στις περιπτώσεις των φορολογούμενων φυσικών προσώπων. Η μη λήψη αυστηρών μέτρων από το κράτος οδηγεί στην μεταβολή του τρόπου σκέψης και δράσης των φορολογικά ευσυνείδητων πολιτών και επιχειρήσεων, οι οποίες προκειμένου να επιβιώσουν αναγκάζονται να

ακολουθήσουν το παράδειγμα και την τακτική των φοροδιαφευγόντων. Κατ' αυτόν τον τρόπο έχουμε ολοένα και μεγαλύτερη επέκταση του δυσμενούς και καταστροφικού αυτού φαινομένου (Torgler et.al., 2008)

6.2 Μέτρα Καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής

Η έρευνα που διεξήχθη από την Ernst and Young Greece για λογαριασμό της ΔιαΝΕΟσις το 2016 επισημαίνει πως τα μέτρα που μπορούν αν εφαρμοστούν, να περιορίσουν την έκταση και τον αντίκτυπο που έχει η φοροδιαφυγή, δύναται να είναι ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας τα εξής:

Μεταβίβαση Ακινήτων

- Εξίσωση αντικειμενικών – εμπορικών αξιών
- Ηλεκτρονική ενημέρωση βάσης δεδομένων Υπουργείου Οικονομικών ή ΑΑΔΕ κατά τη μεταβίβαση, με στοιχεία της μεταβίβασης (π.χ. αξία, τίμημα, τρόπος εξόφλησης) για τη διενέργεια ελέγχων σε πραγματικό χρόνο
- Σύγκριση - διασταύρωση τιμήματος μεταβίβασης με στοιχεία φορολογικών δηλώσεων (Ε1, Ε9) προηγούμενων ετών

Αυτοαπασχολούμενοι / Μικρές Επιχειρήσεις / Λιανεμπόριο

- Χρήση ηλεκτρονικού τιμολογίου
- Σύνδεση ταμειακών μηχανών με την ΑΑΔΕ
- Πληρωμή και αυτόματη απόδοση ΦΠΑ μέσω τραπεζικών μέσων
- Απαγόρευση χρήσης μετρητών, πέραν του συγκεκριμένου ύψους ποσού / απαγόρευση χρήσης μετρητών, ανεξαρτήτως του ύψους ποσού σε συγκεκριμένους κλάδους δραστηριότητας (π.χ. στον κατασκευαστικό κλάδο)
- Υποχρεωτική αποδοχή χρεωστικών / πιστωτικών καρτών
- Κίνητρα για τη χρήση χρεωστικών / πιστωτικών καρτών
- Μείωση συντελεστών φορολογίας

- Έκπτωση δαπανών (μισθοδοσίας, ασφαλιστικών εισφορών κτλ.) μόνο με την καταβολή μέσω τραπεζικών μέσων, με σκοπό και τον εντοπισμό ανύπαρκτων δαπανών
- Εντατικοποίηση ελέγχων και διενέργεια ελέγχων σε πραγματικό χρόνο
- Επιβολή αυστηρών προστίμων - ποινών τόσο για τον αυτοαπασχολούμενο / μικρή επιχείρηση, όσο και για τον συναλλασσόμενο
- Ενίσχυση και ουσιαστική αξιοποίηση διακρατικών συνεργασιών (π.χ. CRS για ανταλλαγή πληροφοριών)

Διασυνοριακές Συναλλαγές (Off-shore Εταιρείες, Ενδοκοινοτικές Συναλλαγές στο Πεδίο του ΦΠΑ)

- Ενίσχυση και ουσιαστική αξιοποίηση διακρατικών δράσεων και διακρατικών συνεργασιών (π.χ. BEPS, EU ATA, CRS), με σκοπό τη μείωση του φαινομένου της φοροδιαφυγής / φοροαποφυγής, μέσω ενδοομιλικών συναλλαγών, διακρατικών «τεχνητών διευθετήσεων», εξωχώριων εταιρειών κ.ά.
- Μείωση συντελεστών φορολογίας
- Σύνδεση ταμειακών μηχανών με το Υπουργείο Οικονομικών (ΑΑΔΕ)
- Πληρωμή και αυτόματη απόδοση ΦΠΑ μέσω τραπεζικών μέσων
- Απαγόρευση χρήσης μετρητών, πέραν του συγκεκριμένου ύψους ποσού / απαγόρευση χρήσης μετρητών, ανεξαρτήτως του ύψους ποσού σε συγκεκριμένους κλάδους δραστηριότητας (π.χ. στον κατασκευαστικό κλάδο)
- Υποχρεωτική αποδοχή χρεωστικών / πιστωτικών καρτών
- Κίνητρα για τη χρήση χρεωστικών / πιστωτικών καρτών
- Έκπτωση δαπανών (μισθοδοσίας, ασφαλιστικών εισφορών κτλ.) μόνο με την καταβολή μέσω τραπεζικών μέσων, με σκοπό και τον εντοπισμό ανύπαρκτων δαπανών
- Εντατικοποίηση ελέγχων και διενέργεια ελέγχων σε πραγματικό χρόνο

- Διασταύρωση στοιχείων συναλλαγών σε πραγματικό χρόνο (με ιδιαίτερη έμφαση στον εντοπισμό ψευδών ενδοκοινοτικών συναλλαγών, απάτης «Καρουζέλ» και συναλλαγών με επιχειρήσεις «Φοίνικας»)
- Κατάλληλη εκπαίδευση / κατάρτιση υπαλλήλων Φορολογικής Διοίκησης σε εξειδικευμένα θέματα (π.χ. ενδοομιλικές συναλλαγές)

Λαθρεμπόριο

- Μείωση συντελεστών φορολογίας στην κατανάλωση
- Εντατικοποίηση φορολογικών και τελωνειακών ελέγχων (μέσω χρήσης ειδικού εξοπλισμού για τον εντοπισμό παράνομα διακινούμενων φορτίων προϊόντων – αλκοολούχων ποτών, μέσω χρήσης ψηφιακής τεχνολογίας για τη σήμανση και την ιχνηλασιμότητα προϊόντων καπνού, μέσω της υποχρεωτικής και πλήρους λειτουργίας συστημάτων εισροών-εκροών στην αλυσίδα διακίνησης καυσίμων)
- Κατάλληλη εκπαίδευση / κατάρτιση υπαλλήλων Φορολογικής Διοίκησης σε εξειδικευμένα θέματα λαθρεμπορίου

Παραοικονομία

- Απαγόρευση χρήσης μετρητών, πέραν του συγκεκριμένου ύψους ποσού / ανεξαρτήτως του ποσού σε συγκεκριμένους κλάδους δραστηριότητας (π.χ. εκπαίδευση)
- Κίνητρα για τη χρήση χρεωστικών / πιστωτικών καρτών
- Εντατικοποίηση ελέγχων και διενέργεια ελέγχων σε πραγματικό χρόνο

Η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής είναι μια πρόκληση για όλες τις χώρες, ακόμα και για αυτές του Δυτικού Κόσμου, τις ανεπτυγμένες. Και η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο ΟΟΣΑ έχουν αναπτύξει εργαλεία καταπολέμησης της φοροδιαφυγής, ενώ υπάρχει πλούσια προϊστορία πολιτικών καταπολέμησης του προβλήματος από άλλες χώρες που αξίζει να μελετηθεί. Αρκετά κράτη έχουν επιχειρήσει να αντιμετωπίσουν τη φοροδιαφυγή, με αξιοσημείωτα αποτελέσματα, ακολουθώντας συγκεκριμένους/

στοχευμένους κατά περίπτωση τρόπους αντιμετώπισης. Ενδεικτικά, τα μέτρα που έχουν εφαρμοστεί σε διάφορες χώρες είναι:

- Απλοποίηση και εκσυγχρονισμός του φορολογικού καθεστώτος και συστήματος, καθώς και μείωση των φορολογικών συντελεστών (Ηνωμένο Βασίλειο, Λιθουανία, Λετονία, Ρωσία, Σλοβακία, Ουκρανία, Γεωργία, Εσθονία, Ρουμανία)
- Εκτεταμένη υιοθέτηση της ηλεκτρονικής τιμολόγησης(Δανία, Νορβηγία, Ιταλία, Τουρκία, Βραζιλία, Μεξικό, Χιλή)
- Εκτεταμένη χρήση πλαστικού χρήματος, επιβολή υποχρεωτικής διενέργειας ηλεκτρονικών συναλλαγών και απαγόρευση χρήσης μετρητών για συγκεκριμένες συναλλαγές (Νότια Κορέα, Ουρουγουάη, Αργεντινή, Ολλανδία, Σουηδία, Βουλγαρία, Γερμανία, Ισπανία, Ιταλία)
- Υιοθέτηση κινήτρων για τη χρήση πλαστικού χρήματος(Νότια Κορέα, Ουρουγουάη, Αργεντινή, Κίνα, Αρμενία, Ινδονησία, Βολιβία, Φιλιππίνες, Αλβανία, ΠΓΔΜ, Σλοβακία, Ρουμανία, Πορτογαλία, Σλοβακία)
- Εντατικοποίηση ελέγχων(Ηνωμένο Βασίλειο)
- Ορθολογιστική αναδιάρθρωση Φορολογικής Διοίκησης(Βουλγαρία, Γεωργία, ΠΓΔΜ)
- Εκσυγχρονισμός Φορολογικής Διοίκησης από τεχνολογικής / ηλεκτρονικής πλευράς (Ουγγαρία, Βουλγαρία, Βραζιλία, Σιγκαπούρη)
- Απλοποίηση φορολογικής πολιτικής(Χιλή, Κολομβία) και δημιουργία σταθερού και ευνοϊκού επενδυτικού περιβάλλοντος(Ολλανδία)
- Δημιουργία φορολογικής συνείδησης μέσω δημόσιας προβολής/πρακτικών marketing /διαφημιστικού υλικού (Ινδία, Ισραήλ, Μεξικό)
- Διοργάνωση επιμορφωτικών σεμιναρίων για την επεξήγηση της φορολογικής νομοθεσίας και τις συνέπειες της μη φορολογικής συμμόρφωσης (Αργεντινή, Αυστραλία, Καναδάς, Ιρλανδία, Μεξικό, Νιγηρία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής)

- Ενημέρωση πολιτών για την αξιοποίηση των φορολογικών εσόδων και την αναδιανομή τους με τη μορφή παροχών (Εσθονία)
- Σύσταση Ανεξάρτητης Αρχής Κατά της Διαφθοράς(Hong Kong)

(Ernst and Young Greece- ΔιαNEOσις, 2016)

Οι Bird και Casanegra de Jantscher (1992) πιστεύουν πως η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής προϋποθέτει κατάλληλες πολιτικές που θα πρέπει να στρέφονται γύρω από τρεις θεματικές ενότητες:

1. Απλοποίηση και εξορθολογισμός της νομοθεσίας και του ρυθμιστικού πλαισίου. Επιβάλλεται, επίσης, νομοτεχνικά η κωδικοποίηση της νομοθεσίας σε ένα απλό, πλήρες, εύληπτο νομοθέτημα, που θα ρυθμίζει, αδιακρίτως και ενιαία, όλες τις φορολογικές επιβαρύνσεις, δηλαδή το σύνολο των άμεσων και έμμεσων φόρων, καθώς επίσης το σύνολο της φορολογητέας ύλης.
2. Αναδιάρθρωση ολόκληρου του φοροεισπρακτικού μηχανισμού . Η Ελλάδα είναι αρκετά πίσω και καθυστερεί να αντιμετωπίσει με ένα αποτελεσματικό Διοικητικό και Ελεγκτικό Μηχανισμό όλες τις συσσωρευμένες εκκρεμότητες του παρελθόντος. Κάτω από αυτό το πλαίσιο, πιθανώς, επίκειται η νομοθετική πρόβλεψη για την παροχή εκτεταμένης φορολογικής αμνηστίας.
3. Ανάπτυξη συστήματος κινήτρων και ποινών, με σκοπό την αλλαγή της φορολογικής νοοτροπίας και την ενίσχυση της φορολογικής συνέπειας και συμμόρφωσης. Πάνω σε αυτό εντάσσεται ο εκσυγχρονισμός και η επιτάχυνση στην απονομή της φορολογικής Δικαιοσύνης. Ταυτόχρονα, όμως, θα πρέπει να εισαχθούν και σύγχρονες μέθοδοι για τον περιορισμό της φοροδιαφυγής.

Συνοψίζοντας η αντιμετώπιση του φαινομένου της φοροδιαφυγής επιτυγχάνεται με τις εξής δράσεις-πολιτικές:

- 1.Μείωση των φορολογικών συντελεστών. Η Ελλάδα συγκαταλέγεται μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ με τους υψηλότερους συντελεστές φορολόγησης της μισθωτής εργασίας και του εισοδήματος των νομικών προσώπων, σε συνδυασμό με εξαιρετικά υψηλούς συντελεστές ΦΠΑ. Επιπλέον, οι φορολογούμενοι επιβαρύνονται με

έκτακτους φόρους επί ήδη δηλωθέντων εισοδημάτων, όπως η εισφορά αλληλεγγύης. Η μείωση των συντελεστών θα περιορίσει σημαντικά το κίνητρο της φοροδιαφυγής.

2. Εκτεταμένη χρήση του πλαστικού χρήματος και επέκταση της ηλεκτρονικής τιμολόγησης. Το 2014 η Ελλάδα βρισκόταν στην προτελευταία θέση μεταξύ των χωρών της ΕΕ ως προς τη χρήση πιστωτικών και χρεωστικών καρτών, με ποσοστό μόλις 6% επί του συνόλου των συναλλαγών. Το ποσοστό αυτό έχει αυξηθεί μετά την επιβολή των capital controls, αλλά παραμένει εξαιρετικά χαμηλό. Η επέκταση των ηλεκτρονικών συναλλαγών θα περιορίσει σημαντικά τη δυνατότητα φοροδιαφυγής.

3. Αποτελεσματική και εντατική διενέργεια ελέγχων και αποτελεσματική περαιώση των φορολογικών υποθέσεων. Έχει διαπιστωθεί ότι η αύξηση των ημερήσιων ελέγχων κατά 1% μειώνει τον αριθμό των παραβατών κατά 0,3-0,4%. Παράλληλα, η ταχύτερη απονομή της φορολογικής δικαιοσύνης, τόσο σε διοικητικό όσο και σε δικαστικό επίπεδο, θα αποθαρρύνει περαιτέρω την παραβατική συμπεριφορά.

4. Οργάνωση και τεχνολογικός εκσυγχρονισμός των φορολογικών αρχών. Η οργάνωση των φορολογικών αρχών με «έξυπνο» τρόπο και η διαμόρφωση ενός σταθερού και αποτελεσματικού οργανωτικού πλαισίου που θα καθορίζει ρητά τις αρμοδιότητες των στελεχών της φορολογικής διοίκησης, θα επιλύσει μια σειρά από προβλήματα. Παράλληλα, η ψηφιοποίηση θα εξασφαλίσει την πιο άμεση εποπτεία των φορολογικών αρχών, αυξάνοντας τους κινδύνους της μη συμμόρφωσης για τους φορολογούμενους.

5. Κατάρτιση και εκπαίδευση των υπαλλήλων της φορολογικής διοίκησης, με ταυτόχρονη αύξηση των αποδοχών τους. Είναι επιτακτική ανάγκη η συστηματική κατάρτιση των στελεχών ως προς τους νόμους, τις υπουργικές αποφάσεις και τις εγκυκλίους, και η διασύνδεση των υπολογιστών όλων των εφοριακών με υπάρχοντα ηλεκτρονικά συστήματα, όπως το ΝΟΜΟΣ και το ELENXIS.

6. Καταπολέμηση φαινομένων διαφθοράς και εφαρμογή αντικινήτρων. Η αντιμετώπιση της διαφθοράς θα πρέπει να βασιστεί στην εναρμόνιση των μισθών των εφοριακών με τα διεθνή πρότυπα, τη διενέργεια τακτικών ελέγχων στην περιουσία τους και τη θέσπιση ενός αδιάβλητου συστήματος αξιολόγησης από το οποίο θα εξαρτώνται οι απολαβές και οι προαγωγές τους.

7. Δημιουργία σταθερού και απλοποιημένου φορολογικού συστήματος. Η δαιδαλώδης φορολογική νομοθεσία δημιουργεί σύγχυση στους φορολογούμενους, οι οποίοι, συχνά, αδυνατούν να παρακολουθήσουν τις αλλαγές και να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους.

8. Διαρθρωτικές αλλαγές στη δομή των επιχειρήσεων και αλλαγή του αναπτυξιακού μοντέλου. Η ευθυγράμμιση του ποσοστού των αυτοαπασχολούμενων και των μικρών ή πολύ μικρών επιχειρήσεων με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο θα μειώσει δραστικά τις ευκαιρίες φοροδιαφυγής και εισφοροδιαφυγής και θα διευκολύνει το έργο των ελεγκτικών αρχών.

9. Δημιουργία φορολογικής συνείδησης και καλλιέργεια φορολογικής παιδείας. Κρίνεται πολύ σημαντικό να καλλιεργηθεί η αντίληψη της φοροδιαφυγής ως ανήθικης πράξης από πολύ νωρίς, με την ένταξη της φορολογικής υπευθυνότητας στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα των σχολείων. Ακόμα, η διενέργεια μιας κατάλληλα σχεδιασμένης και συστηματικής καμπάνιας θα συμβάλει στην ενίσχυση της φορολογικής συνείδησης, η οποία αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την αντιμετώπιση του προβλήματος. (Ernst and Young Greece- ΔιαΝΕΟσις, 2016)

6.3 Πάταξη της φοροδιαφυγής μέσω καθιέρωσης ηλεκτρονικών συναλλαγών

Ο Σταματίου (2015) υπερτονίζει το γεγονός πως πρέπει να αναληφθούν άμεσα πρωτοβουλίες από την πλευρά της πολιτείας-του κράτους αλλά και των τραπεζών, που να ενθαρρύνουν τη χρήση των καρτών με την χορήγηση κινήτρων, αλλά και με την καθιέρωση αντικινήτρων που να καθιστούν απαγορευτική την χρήση μετρητών, με στόχο τη μείωση της φοροδιαφυγής. Τέτοια μέτρα θα μπορούσαν να είναι:

→ Υποχρεωτική χρήση καρτών για όλες τις συναλλαγές από ένα συγκεκριμένο ποσό και πάνω

- Θα πρέπει να εξασφαλιστεί ότι με την υποστήριξη των τραπεζών θα μπορεί να ελέγχεται η εφαρμογή και η πορεία του μέτρου.
- Θα μπορούσε το ανώτατο όριο χρήσης μετρητών να διαφοροποιείται ανά κλάδο, ανάλογα με την κατάταξη του σε κατηγορία κινδύνου (υψηλού-μέτριου-χαμηλού) φοροδιαφυγής.

- Διασταύρωση πληρωμών μέσω POS με παραστατικά πωλήσεων.
 - Υποχρεωτική καταβολή μισθοδοσίας και εισφορών σε Ασφαλιστικά Ταμεία μέσω τραπεζικών ηλεκτρονικών συναλλαγών και άμεση απόδοση των εισφορών στα ταμεία. Είναι ένα μέτρο το οποίο είχε νομοθετηθεί στο παρελθόν, αλλά δεν ενεργοποιήθηκε η διάταξη αυτή, λόγω μη έκδοσης της σχετικής απόφασης.
 - Υποχρεωτική χρήση τερματικών αποδοχής καρτών (POS) από όλες τις επιχειρήσεις και τους ελεύθερους επαγγελματίες που συναλλάσσονται με πελάτες. Να καλυφθεί το κόστος της απόκτησης του ή μέρος αυτού, μέσω επιδοτήσεων προγράμματος ΕΣΠΑ ή με φορολογικές απαλλαγές ή και συνδυασμό των δύο.
 - Μείωση των αμοιβών που λαμβάνουν οι τράπεζες επί των συναλλαγών με τη χρήση πλαστικού χρήματος.
 - Οι τράπεζες πρέπει να συμβάλουν από την μεριά τους και να μην επιβαρύνουν τις επιχειρήσεις, με υπέρογκες προμήθειες - χαράτσι, επί της αξίας των συναλλαγών.
 - Επίσης οι τράπεζες πρέπει να μην παρακρατούν ποσά από τις εισπράξεις, μέσω ηλεκτρονικών συναλλαγών, για την εξόφληση απαιτήσεών τους από τις επιχειρήσεις.
 - Να καθιερωθούν κίνητρα στους πελάτες αλλά και στις επιχειρήσεις, έτσι ώστε να ενθαρρυνθούν στη χρήση ηλεκτρονικών συναλλαγών π.χ.
 - κτίσιμο αφορολόγητου με τις δαπάνες που προκύπτουν από βεβαιώσεις τραπεζών,
 - συμμετοχή σε κλήρωση για την λήψη δώρων,
 - μείωση φορολογικού συντελεστή σε επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν ηλεκτρονικές συναλλαγές,
 - επιστροφή μέρους της αξίας της συναλλαγής.
 - Να μην υπάρχουν διατάξεις που να λειτουργούν στην αντίθετη κατεύθυνση, δηλαδή να δημιουργούν αντικίνητρα για την χρήση τους, από τους καταναλωτές. Όπως τα ποσά των δαπανών, που προκύπτουν από τις ηλεκτρονικές συναλλαγές, να μην λαμβάνονται υπόψη, για τον τεκμαρτό προσδιορισμό του εισοδήματος του καταναλωτή.

- Καθιέρωση αντικινήτρων για τις αναλήψεις μετρητών (από ΑΤΜ ή ταμείο τραπεζικών καταστημάτων).
- Επιβάρυνση των συναλλαγών αυτών, από ένα ποσό και πάνω, με ένα ποσοστό επί της αξίας της συναλλαγής και απόδοση του ποσού αυτού στο δημόσιο.
- Υποχρεωτικά όλες οι πληρωμές του Δημοσίου να γίνονται σε ηλεκτρονική μορφή, π.χ. πληρωμή επιδομάτων, πληρωμή εξόδων κυβερνητικών υπαλλήλων κ.λπ.
- Παρακράτηση μέρους του αναλογούντος ΦΠΑ κάθε συναλλαγής μέσω κάρτας Πρέπει να γίνονται απευθείας από τις τράπεζες μέσω των τερματικών και άμεση απόδοσή τους στο κράτος, που θα βοηθήσει σημαντικά στην εισπραξιμότητα του ΦΠΑ, που κινείται σε εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα.
- Ενημέρωση και εκπαίδευση πολιτών (επιχειρηματιών και καταναλωτών) για τα οφέλη από τη χρήση καρτών στις καθημερινές συναλλαγές, για τους ίδιους και το κράτος.

Για την επικράτηση χρησιμοποίησης ηλεκτρονικών μέσων πληρωμής και των ηλεκτρονικών συναλλαγών, θεωρείται σημαντική η θέσπιση κινήτρων προς τους φορολογουμένους. Για παράδειγμα, η Νότια Κορέα προσφέρει στους πολίτες της υψηλές εκπτώσεις ή επιστροφές χρηματικών ποσών στις αγορές που διενεργούνται με τη χρήση καρτών πληρωμής. Ειδικά για επιχειρήσεις με σημαντικό ποσοστό πληρωμών με μετρητά, όπως για παράδειγμα τα εστιατόρια και τα τουριστικά καταλύματα, θεσπίστηκε αυξημένη έκπτωση. Από το 1999 δόθηκε η δυνατότητα στους μισθωτούς της Νότιας Κορέας να έχουν έκπτωση στο φόρο εισοδήματος, με το ποσό αυτό να αντιστοιχεί σήμερα στο 15% των δαπανών που υπερβαίνουν το ελάχιστο όριο για συναλλαγές με κάρτες. Θεσπίστηκε ακόμα και αυξημένη έκπτωση για συναλλαγές με χρεωστική κάρτα (30%). Επίσης, δόθηκαν σημαντικά κίνητρα και σε επιχειρηματίες, προκειμένου οι ίδιοι να προωθήσουν τη χρήση πιστωτικών καρτών, όπως η θέσπιση έκπτωσης στο φόρο εισοδήματος που αναλογεί σε επιπλέον πωλήσεις μέσω καρτών πληρωμής εντός του φορολογικού έτους, σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος. Παράλληλα καθιερώθηκε και ο μηχανισμός της λοταρίας αποδείξεων. Η διαχρονική εφαρμογή των μέτρων αυτών συνετέλεσε σε αξιοσημείωτη

αύξηση της διείσδυσης των καρτών πληρωμής στη χώρα, που ενίσχυσε τη φορολογική συμμόρφωση. Το ποσοστό των φορολογουμένων που υπέβαλαν φορολογικές δηλώσεις στη χώρα αυξήθηκε από 37,8%, το 1997, σε 68,6% το 2008. Αντιστοίχως, ο πληρωτέος φόρος εισοδήματος το αντίστοιχο διάστημα αυξήθηκε κατά περισσότερο από τρεις (3) φορές, από 3,7 τρις won (€3,1 δισ.), το 1997, σε 11,7 τρις won (€9,9 δισ.), το 2008. Η Νότια Κορέα πέτυχε με αυτό τον τρόπο, μέσα σε διάστημα περίπου μίας δεκαετίας, να εκτοξεύσει τη χρήση των συναλλαγών με κάρτες και να βελτιώσει την οικονομική κατάσταση της χώρας. (IOBE, 2015)

6.4 Οφέλη αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής

Τα θετικά που προκύπτουν από την πάταξη της φοροδιαφυγής διακρίνονται σε άμεσα και έμμεσα. Τα άμεσα οφέλη αφορούν μόνο τα δημόσια έσοδα και τις δαπάνες και είναι τα εξής:

1. Αύξηση των εθνικών φορολογικών εσόδων. Από την πάταξη της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής θα προκύψει ενίσχυση των κρατικών ταμείων και αύξηση του ΑΕΠ. Ταυτόχρονα θα περιοριστούν οι ανάγκες για τον αυστηρό εξωτερικό δανεισμό και το δημόσιο χρέος θα παρουσιάσει αποκλιμάκωση.
2. Δίκαιη κατανομή φορολογικών βαρών. Η αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής θα έχει αποτέλεσμα τον εξορθολογισμό στην κατανομή του φορολογικού βάρους με ελάφρυνση των συνεπών φορολογούμενων. Θα καταστεί εφικτή η μείωση των φορολογικών συντελεστών και θα είναι δυνατή η αύξηση της προοδευτικότητας του φορολογικού συστήματος.
3. Ενίσχυση ανταποδοτικότητας κρατικών εσόδων. Οι δημόσιες δαπάνες πλήττονται άμεσα εξαιτίας της μείωσης που επιφέρει στα δημόσια έσοδα η φοροδιαφυγή. Για την εξισορρόπηση της απώλειας οι κυβερνήσεις στρέφονται στην περικοπή των δημοσίων επενδύσεων και των κοινωνικών παροχών με τις δαπάνες για τους τομείς της υγείας και της εκπαίδευσης να είναι οι πρώτες που περιορίζονται. Τα συστήματα υγείας και εκπαίδευσης καταρρέουν με αποτέλεσμα οι φορολογούμενοι να απευθύνονται σε ιδιώτες για να καλύψουν ικανοποιητικά τις ζωτικές αυτές ανάγκες. Στην Ελλάδα εξαιτίας της υποβάθμισης του εθνικού συστήματος υγείας οι πολίτες αναγκάζονται να

προσφεύγουν σε ιδιωτικές κλινικές και νοσοκομεία γεγονός που αποτυπώνεται στις συνολικές δαπάνες για την υγεία και ιδιαίτερα στην αναλογία δημοσίων και ιδιωτικών δαπανών.

Τα έμμεσα οφέλη αφορούν τη λειτουργία της οικονομίας γενικότερα και είναι τα ακόλουθα:

4. Δημιουργία υγιούς οικονομίας και προσέλκυση επενδύσεων. Μια οικονομία με χαμηλό ποσοστό φοροδιαφυγής αποτελεί το γόνιμο έδαφος για τη δημιουργία ενός σταθερού και υγιούς οικονομικού περιβάλλοντος ελκυστικού στη δημιουργία νέων επενδύσεων. Στο περιβάλλον αυτό οι φορολογικοί συντελεστές είναι χαμηλά, η παραοικονομία αχνοφαίνεται, η αγοραστική δύναμη μεγάλη και η ανεργία σε χαμηλά επίπεδα καθώς οι επενδύσεις δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας.

5. Ενδυνάμωση υγιούς ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων Το πλεονέκτημα κόστους που διαθέτουν όσες επιχειρήσεις φοροδιαφεύγουν έναντι των υπολοίπων χάνεται σε μια οικονομία χωρίς φοροδιαφυγή. Έτσι ο ανταγωνισμός γίνεται πιο υγιής και καταγράφεται μείωση τιμών των αγαθών και των υπηρεσιών για το κοινωνικό σύνολο.

6. Εμπιστοσύνη φορολογούμενων στην κρατική λειτουργία. Η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής θα επιτρέψει την ενίσχυση τομέων ευάλωτων όπως το εθνικό σύστημα υγείας, η δημόσια παιδεία και η ισχυρή φορολογική διοίκηση. Η αίσθηση βελτίωσης των κρατικών παροχών κάνει πιο εύκολα αποδεκτή την θυσία που πρέπει να επωμισθούν οι φορολογούμενοι μέσω της καταβολής του φόρου για την ύπαρξη των κοινωνικών αυτών αγαθών. Η υψηλή ανταπόδοση σε κοινωνικά αγαθά καλλιεργεί τη φορολογική ηθική και συντελεί στην ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας. (Ernst and Young Greece- ΔιαΝΕΟσις, 2016)

Δεν είναι όλα αυτά τα μέτρα αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής εύκολα εφαρμόσιμα στη δική μας χώρα, αλλά πολλά από αυτά μπορούν να αποτελέσουν παραδείγματα προς μίμηση. Για την Ελλάδα μια σειρά από λύσεις που συγκλίνουν προς αυτή την κατεύθυνση μπορούν να περιλαμβάνουν:

- Μείωση των συντελεστών φορολογίας και των έκτακτων φόρων επί των ήδη φορολογηθέντων εισοδημάτων.

- Εκτεταμένη χρήση πλαστικού χρήματος και επέκταση της ηλεκτρονικής τιμολόγησης.
- Αποτελεσματική και εντατική διενέργεια ελέγχων και αποτελεσματική περαίωση των φορολογικών υποθέσεων (μέσω διοικητικών και δικαστικών διαδικασιών).
- Βελτιστοποίηση της οργάνωσης και του εκσυγχρονισμού των φορολογικών αρχών.
- Δημιουργία ηλεκτρονικής Φορολογικής Διοίκησης
- Κατάρτιση και εκπαίδευση των υπαλλήλων της Φορολογικής Διοίκησης με αύξηση των αποδοχών τους.
- Καταπολέμηση φαινομένων διαφθοράς, εφαρμογή αντικινήτρων.
- Αυστηροποίηση των προστίμων σε περιπτώσεις φοροδιαφυγής.
- Δημιουργία σταθερού και απλοποιημένου φορολογικού συστήματος.
- Σταδιακή αλλαγή στη διάρθρωση της ελληνικής οικονομίας.
- Δημιουργία φορολογικής συνείδησης και καλλιέργεια φορολογικής παιδείας. (Ernst and Young Greece- ΔιαΝΕΟσις, 2016)

6.5 Βέλτιστη Φορολογική Πολιτική

Ορισμένοι από τους λόγους εντοπισμού της φοροδιαφυγής είναι αφενός μεν το μορφωτικό επίπεδο και η εν γένει παιδεία του φορολογούμενου πληθυσμού, αφετέρου δε η μόρφωση και το γνωστικό επίπεδο των δημοσίων υπαλλήλων οι οποίοι στελεχώνουν τόσο τις εφορίες όσο και τους σχετικούς δημοσίους ελεγκτικούς φορείς. Αυτό σημαίνει ότι από τη μία πλευρά θα πρέπει οι φορολογούμενοι πολίτες μίας χώρας να διακατέχονται από το πνεύμα της κοινωνικής δικαιοσύνης και της φορολογικής υπευθυνότητας και από την άλλη πλευρά οι δημόσιοι υπάλληλοι να είναι άριστοι γνώστες του φορολογικού αντικείμενου επί του οποίου κρίνονται αρμόδιοι, προκειμένου να εντοπίζουν έγκαιρα τα ύποπτα φαινόμενα και τις

προδιαθέσεις φοροδιαφυγής ή ακόμα και να προλαμβάνουν την εμφάνισή τους. Βασικός παράγοντας, σχετικός με το φαινόμενο της φοροδιαφυγής είναι η ικανότητα των αρμόδιων κρατικών μηχανισμών και των νομοθετών να ορίζουν τους φορολογικούς συντελεστές με δικαιοσύνη, ως προς την διαφοροποίησή τους μεταξύ των επιμέρους διαφορετικών εισοδηματικών τάξεων του φορολογούμενου πληθυσμού, έτσι ώστε να μην δημιουργείται το αίσθημα της αδικίας σε οποιαδήποτε κοινωνική τάξη. Επιπλέον, το ύψος των συντελεστών φορολογίας θα πρέπει να είναι τέτοιο ώστε να δίνεται η δυνατότητα στους υπόχρεους καταβολής φόρων να είναι συνεπείς στις υποχρεώσεις τους απέναντι στο κράτος, αλλά ταυτόχρονα να μπορούν να εξασφαλίζουν με άνεση τα προς το ζην. Εν ολίγοις, δεν πρέπει το κράτος να ωθεί, με τις επιμέρους αποφάσεις και νομοθετήσεις του, τους φορολογούμενους πολίτες να βλέπουν τη φοροδιαφυγή ως αναγκαία λύση στην ενίσχυση του εισοδήματός τους. (Νικολαΐδης, 2016)

Κεφάλαιο 7

Η ύπαρξη των offshore ως μορφή φοροαποφυγής.

Ο ρόλος και η λειτουργία τους.

7.1 Ορισμοί Φοροαποφυγής (tax avoidance), φορολογικού σχεδιασμού (taxplanning) και η διάκριση από τη φοροδιαφυγή

Κατά τους Schneider και Williams (2013) η σύγχυση μεταξύ των εννοιών της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής αποτελεί συχνό φαινόμενο. Οι δύο αυτές έννοιες διαφέρουν μεταξύ τους, τόσο εννοιολογικά όσο και πρακτικά. Ενώ η φοροδιαφυγή συνιστά παράνομη πράξη, κατά ευθεία παράβαση των φορολογικών διατάξεων, η φοροαποφυγή εκμεταλλεύεται νομοθετικά κενά και τη δυνατότητα διενέργειας τεχνητών διευθετήσεων, παραβαίνοντας όχι απαραίτητα το γράμμα, αλλά κατά βάση το πνεύμα του νόμου. Ακολουθώντας πρακτικές φοροαποφυγής, ο φορολογούμενος στοχεύει στην αποφυγή της φορολογικής επιβάρυνσης που θα προέκυπτε για εκείνον εάν δεν εκμεταλλευόταν τυχόν νομικά κενά ή τη δυνατότητα διενέργειας τεχνητών διευθετήσεων. Οδηγό για τη διάκριση μεταξύ της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής στο ελληνικό δίκαιο αποτελεί η γενική διάταξη κατά της φοροαποφυγής (Άρθρο 38 του Ν. 4174/2013). Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, πρακτική φοροαποφυγής αποτελεί κάθε τεχνητή διευθέτηση, ή σειρά διευθετήσεων, που αποβλέπει σε αποφυγή της φορολόγησης και οδηγεί σε φορολογικό πλεονέκτημα, το οποίο προκύπτει από τη σύγκριση του οφειλόμενου φόρου, ως συνέπεια της εν λόγω διευθέτησης, με το ποσό που θα όφειλε ο ίδιος φορολογούμενος, υπό τις ίδιες συνθήκες, χωρίς τη διευθέτηση. Ο στόχος μιας διευθέτησης, ή σειράς διευθετήσεων, συνίσταται στην αποφυγή της φορολόγησης, εφόσον –ανεξαρτήτως των υποκειμενικών προθέσεων του φορολογουμένου– αντίκειται στο αντικείμενο, στο πνεύμα και στο σκοπό των φορολογικών διατάξεων που θα ίσχυαν σε άλλη περίπτωση.

Φοροαποφυγή (tax avoidance) είναι το φαινόμενο της μη καταβολής ή μερικής καταβολής φόρων, μέσω εκμετάλλευσης των κενών της νομοθεσίας. Τα νομοθετικά αυτά κενά, ο τρόπος που ερμηνεύονται από τα δικαστήρια και η σχετική πρακτική

των φορολογικών αρχών, αποτελούν συχνά αντικείμενο εξειδικευμένης επαγγελματικής συμβουλής (λ.χ. νομικών, φοροτεχνικών κ.α.). Η φοροαποφυγή συνίσταται στην πρόθεση εξάλειψης ή μείωσης της φορολογικής υποχρέωσης όπως και στη φοροδιαφυγή, με τη διαφορά ότι στη φοροαποφυγή το σύνολο των ενεργειών είναι νόμιμες, ενώ στη φοροδιαφυγή γίνεται καταστρατήγηση των διατάξεων της φορολογικής νομοθεσίας. Οι συνέπειες της φοροαποφυγής για την μείωση της φορολογητέας ύλης είναι ευνόητες και η αποκάλυψή της συνδέεται με την προσπάθεια των φορολογικών αρχών και της διοίκησης για την πλήρωση των κενών της νομοθεσίας. (Taxheaven, 2011)

Φοροαποφυγή (tax avoidance), χαρακτηρίζεται η συμπεριφορά που εκμεταλλεύεται κενά ή ατέλειες της φορολογικής νομοθεσίας, χωρίς ωστόσο να παραβιάζει άμεσα τις σχετικές διατάξεις και αποσκοπεί στην ολική ή μερική αποφυγή της φορολογικής υποχρέωσης. Η φοροαποφυγή είναι επί της ουσίας μία συμπεριφορά που αντίκειται στο πνεύμα και όχι στο γράμμα του νόμου. Μία ενέργεια θεωρείται ως φοροαποφυγή, όταν έχει τα εξής βασικά χαρακτηριστικά:

- α) Να διέπεται από το στοιχείο της ανειλικρίνειας, της πλαστότητας ή της εικονικότητας.
- β) Να έχει συντελεστεί στο πλαίσιο της εκμετάλλευσης των κενών, των ασαφειών και της κακής διατύπωσης της φορολογικής νομοθεσίας, ή διαφορετικά εκμετάλλευση δυνατοτήτων («παράθυρα»), οι οποίες δεν ήταν στην πρόθεση του νομοθέτη να παρασχεθούν. Να επισημανθεί, ότι το χαρακτηριστικό της εκμετάλλευσης δυνατοτήτων που δεν ήταν στις προθέσεις του νομοθέτη αποτελεί και το βασικό στοιχείο που διακρίνει την φοροαποφυγή από τον φορολογικό σχεδιασμό.
- γ) Να χαρακτηρίζεται από μυστικότητα ώστε να αποτραπεί η λήψη μέτρων εκ μέρους του νομοθέτη, για την πάταξη της φοροαποφυγής.

Η Φοροαποφυγή (tax avoidance) ,λαμβάνει χώρα μέσω του φορολογικού σχεδιασμού (taxplanning). Η έννοια του φορολογικού σχεδιασμού (taxplanning), η οποία όπως συμβαίνει και με την έννοια της φοροδιαφυγής, συχνά παρουσιάζει δυσχέρειες ως προς την διάκρισή της από την φοροαποφυγή. Ως φορολογικός λοιπόν σχεδιασμός χαρακτηρίζεται η διαμόρφωση συγκεκριμένης, αναλόγως της περίπτωσης, φορολογικής συμπεριφοράς, ώστε να επιτυγχάνονται ευνοϊκότερες φορολογικές συνέπειες για τον φορολογούμενο, χωρίς ωστόσο η εν λόγω συμπεριφορά να

αντίκειται, ούτε στο γράμμα, αλλά ούτε και στο πνεύμα των διατάξεων της φορολογικής νομοθεσίας. Ο φορολογικός σχεδιασμός (taxplanning), σε πολλές περιπτώσεις είναι επιθετικός. Ως επιθετικός φορολογικός σχεδιασμός ορίζεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και συγκεκριμένα από την αρμόδια Επιτροπή για τις φορολογικές αποφάσεις (TAXE 2), η εκμετάλλευση τεχνικών πτυχών ενός φορολογικού συστήματος ή αναντιστοιχιών μεταξύ δύο ή περισσότερων φορολογικών συστημάτων με σκοπό τη μείωση της φορολογικής υποχρέωσης. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η Επιτροπή αναγνωρίζει πως ο επιθετικός φορολογικός σχεδιασμός μπορεί να λάβει διάφορες μορφές, με συνέπεια η εφαρμογή της φορολογικής νομοθεσίας να μην είναι εκείνη που είχαν προβλέψει οι νομοθέτες. (Νασόπουλος, 2018)

Με την ψήφιση του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος Ν.4172/2013, εντάσσονται σημαντικές διατάξεις για την καταπολέμηση της φοροαποφυγής και φοροδιαφυγής, όπως οι διατάξεις για την προσαύξηση της περιουσίας, καθώς και οι διατάξεις για τη μη αναγνώριση ως εκπιπτόμενων των δαπανών που κατευθύνονται σε μη συνεργάσιμα κράτη ή κράτη που έχουν προνομιακό φορολογικό καθεστώς. Επίσης, λαμβάνονται υπόψη οι διατάξεις του δευτερογενούς Ενωσιακού Δικαίου για τις συγχωνεύσεις και διασπάσεις των εταιρειών, εισάγονται ειδικές διατάξεις για την καταπολέμηση της διεθνούς φοροαποφυγής και φοροδιαφυγής στα επί μέρους εισοδήματα (π.χ. διατάξεις για την υποκεφαλαιοδότηση, απαλλαγές ενδοομιλικών μερισμάτων με προϋποθέσεις, διατάξεις για τις ελεγχόμενες αλλοδαπές εταιρείες). (Νασόπουλος, 2018)

Σύμφωνα με τον Τάτσο (2001), η φοροαποφυγή έχει τρία τυπικά χαρακτηριστικά:

1. Κίνητρο για τον φορολογούμενο αποτελεί η αποφυγή του φόρου και όχι η επίτευξη ορισμένου οικονομικού ή επιχειρηματικού στόχου.
2. Ελλείψεις ή αδυναμίες στα πλαίσια του νόμου: Ο φορολογούμενος εκμεταλλεύεται ελλείψεις – αδυναμίες της νομοθεσίας, όπως κενά και ασαφείς διατυπώσεις, και επιπλέον αξιοποιεί δυνατότητες που, ενώ προσφέρονται από τη νομοθεσία, δεν απηχούν την πραγματική βούληση του νομοθέτη.
3. Διακρίνεται από αδιαφάνεια. Σκοπός των φορολογούμενων που φοροαποφεύγουν είναι να μη γίνουν αντιληπτές οι μέθοδοί τους, τόσο στις αρμόδιες αρχές όσο και

στους υπόλοιπους φορολογούμενους, ώστε να μη ληφθούν σχετικά μέτρα που θα τις εξαλείφουν.

7.2 Εξωχώριες Εταιρίες(offshore) - Η έννοια-ορισμός

Παρά το γεγονός ότι ο όρος «*offshore companies*» παρουσιάζει ποικίλες μεταφραστικές εκδοχές, εντούτοις, κοινός τόπος σε όλες είναι ότι αποδίδεται με εύστοχο τρόπο η εξωεδαφική διάσταση των συγκεκριμένων εταιρικών μορφωμάτων, δηλαδή μέσω του ίδιου του ορισμού, δίνεται έμφαση στη διάσταση μεταξύ του τόπου ίδρυσης και του τόπου λειτουργίας τους. Στο πλαίσιο της ελληνικής νομοθεσίας ένας πρώτος ορισμός της εξωχώριας εταιρίας εντοπίζεται στην αιτιολογική έκθεση του Ν. 3091/2002, στο άρθρο 5 παρ. 7 εδ. β' του ίδιου νόμου, καθώς και στο άρθρο 31 παρ. 1 του πλέον αντικατασταθέντος Κ.Φ.Ε Ν.2238/1994, σύμφωνα με το οποίο ως εξωχώρια εταιρία οριζόταν *«η εταιρεία που έχει την έδρα της σε αλλοδαπή χώρα και με βάση τη νομοθεσία της οποίας δραστηριοποιείται αποκλειστικά σε άλλες χώρες και απολαμβάνει ιδιαίτερα ευνοϊκής φορολογικής μεταχείρισης»*.

Με το Ν. 3842/2010, ωστόσο, και τις μεταβολές που αυτός επέφερε, ο όρος της «εξωχώριας» εταιρίας απαλείφθηκε οριστικά από το κείμενο του νόμου, πράγμα το οποίο συνεχίζει να υφίσταται και στο πλαίσιο του νέου Κ.Φ.Ε(Ν. 4172/2013). Μάλιστα, όπως χαρακτηριστικά είχε αναφερθεί με αφορμή την εξάλειψη της έννοιας των «εξωχώριων εταιριών» στο πλαίσιο των τροποποιήσεων του Ν. 3842/2010, *«η εμπλοκή μιας υπεράκτιας εταιρίας με την ελληνική φορολογική νομοθεσία γίνεται πλέον σύμφωνα με το άρθρο 51 Α του ΚΦΕ, βάσει της διάκρισης μεταξύ συνεργάσιμων κρατών στο φορολογικό τομέα και κρατών με προνομιακό φορολογικό καθεστώς»*. Να επισημανθεί, ότι η προαναφερθείσα παρατήρηση ισχύει και στο πλαίσιο του νέου Κ.Φ.Ε(Ν. 4172/2013), καθώς, όπως ήδη εκτέθηκε, η διάκριση μεταξύ συνεργάσιμων κρατών και κρατών με προνομιακό φορολογικό καθεστώς, επαναλαμβάνεται στο πλαίσιο του άρθρου 65 του Ν. 4172/2013, με πανομοιότυπο περιεχόμενο. (Βουγιούκα, 2014)

Offshore σημαίνει μακράν των ακτών, επειδή δημιουργήθηκε στην Αγγλία που είναι μια μεγάλη νήσος. Ο όρος αυτός κατ' επέκταση σημαίνει "εκτός επικράτειας", και με αυτή την έννοια κατέληξε διεθνής όρος επιχειρηματικότητας εξωτερικού, και

ειδικότερα γι' αυτή που δημιουργείται σε "φορολογικό παράδεισο". Υπεράκτια εταιρία (αγγλικά: offshore company) ονομάζεται η οικονομική οντότητα που θεωρείται πως δημιουργήθηκε για ένα συγκεκριμένο σκοπό, συνήθως βραχυπρόθεσμο και δε διαπνέεται από την γενικά παραδεκτή αρχή του συνεχούς της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Συνήθως ο όρος αναφέρεται με σκοπό να υποδειχθούν οι επιχειρήσεις που ιδρύονται σε οικονομικά κέντρα με ένα πολύ χαμηλό επίπεδο φόρων, που συνήθως βρίσκονται σε νησιά (όπως τις Νήσους Κάιμαν ή τις Μπαχάμες). Αυτές οι εταιρίες συχνά χρησιμοποιούνται προκειμένου ο ιδιοκτήτης ή ο δικαιούχος να κρύψει συγκεκριμένα οικονομικά έσοδα/κέρδη, για διάφορους λόγους (όπως η ανακύκλωση βρώμικου χρήματος, απόκρυψη της ιδιοκτησίας). Στην πραγματικότητα όμως, ακριβώς επειδή δεν είναι παράνομη η ίδρυση μιας τέτοιας εταιρείας, όλες οι πολυεθνικές έχουν offshore εταιρίες δημιουργημένες σε χώρες με ηπιότερο φορολογικό καθεστώς, για μια πιο αποδεκτή φορολόγηση των κερδών. Άξιο παρατήρησης είναι, ότι δεν βρίσκονται όλα τα κέντρα offshore σε νησιά, όπως αναφέρεται στην πρώτη ερμηνεία: αρκεί να σκεφθεί κανείς την Ελβετία, το Δουβλίνο, και το Delaware των ΗΠΑ. Μπορεί να αναφέρεται σε εταιρίες ειδικού σκοπού, θυγατρικές ενός ομίλου, ή ακόμη και συγγενείς επιχειρήσεις. (Μπεζαντάκος, 2014)

7.3 Ιστορική Αναδρομή Offshore

Στην περίπτωση που ληφθεί υπόψη η χρονολογική σειρά καθώς και η σταδιακή επεκτατική εξέλιξη των υπεράκτιων επιχειρηματικών οντοτήτων και συναλλαγών, εξάγεται το συμπέρασμα της πρώτιστης και παρθενικής τους εμφάνισης στην αμερικανική ήπειρο και η σταδιακή, αλλά εξαιρετικά γρήγορη, επέκτασή τους στην περιοχή της Ευρώπης. Κατόπιν ενδείξεων του γεγονότος, στα πλαίσια του οποίου στην περίπτωση της Ευρώπης, η ιδέα της υπεράκτιας επιχειρηματικής δραστηριοποίησης γνώρισε ιδιαίτερη άνθιση κατόπιν της λήξης του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου, συμπεραίνεται ότι το πιο σημαντικό αίτιο υιοθέτησής της ήταν η από την πλευρά των ευρωπαϊκών κρατών της ανάγκης ανάκτησης σε εξαιρετικά ταχύ ρυθμό του χαμένου εδάφους στο οποίο προκλήθηκαν οι καταστροφικές συνέπειες του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου. Για την ευρωπαϊκή πραγματικότητα η ιδέα της υπεράκτιας επιχειρηματικής δραστηριοποίησης βασιζόταν στην ανάγκη της εκ του μηδενός κοινωνικής και οικονομικής τους ανάπτυξης. Όπως

ήδη προηγήθηκε, η πιο δημοφιλής νομική μορφή υπεράκτιων επιχειρηματικών μονάδων είναι αυτή της εταιρείας περιορισμένης ευθύνης, ή εναλλακτικά Limited (L.T.D.) σύμφωνα με το αγγλοσαξονικό πρότυπο. Όπως συμβαίνει στην περίπτωση ίδρυσης μίας εταιρείας περιορισμένης ευθύνης, έτσι και στην περίπτωση της ίδρυσης μιας υπεράκτιας εταιρείας περιορισμένης ευθύνης απαιτείται η σύνταξη του καταστατικού εγγράφου στα πλαίσια του οποίου περιλαμβάνονται τα βασικά στοιχεία της υπό σύσταση επιχειρηματικής οντότητας καθώς και οι επιμέρους κανονιστικοί όροι και προϋποθέσεις της λειτουργίας της. Η διαφορά η οποία εντοπίζεται, στην περίπτωση των υπεράκτιων επιχειρηματικών μονάδων, έρχεται στην απουσία περιορισμών ως προς το περιεχόμενο και τη δομή του καταστατικού, η σύνταξη του οποίου διενεργείται υπό τη μορφή ενός απλού ιδιωτικού συμφωνητικού εγγράφου. (Δουβής, 2003)

Το *νεμπούτο των υπεράκτιων εταιρειών* εντοπίζεται στην δεκαετία του '60, σε μικρά υπανάπτυκτα κρατίδια, που ενδεικτικά θα μπορούσαν για παράδειγμα να θεωρηθούν τα νησιά της Καραϊβικής. Ο διπλωματικός χειρισμός των οικονομικών αδυναμιών των κρατιδίων αυτών, τα ώθησε στη θέσπιση επιχειρηματικών και επενδυτικών ευνοϊκών νόμων και κανονιστικών πλαισίων, προκειμένου να υποκατασταθούν οι ελλείψεις τους με την προσέλκυση επενδυτικών κεφαλαίων, διαμέσου της παροχής οικονομικών διευκολύνσεων και προσοδοφόρου εδάφους για την διενέργεια οποιασδήποτε φύσεως οικονομικών δραστηριοτήτων. (Farrell D., 2006)

Οι υπεράκτιες εταιρίες εμφανίστηκαν αρχικά σε μικρά κράτη, όπως τα νησιά της Καραϊβικής, των οποίων η δυναμική οικονομική ανάπτυξη κατέστη αδύνατη λόγω της γεωπολιτικής θέσης τους, αλλά και των ειδικών ιστορικών συγκυριών. Τα κράτη αυτά επέλεξαν ήδη από τη δεκαετία του 1960, σοφά όπως αποδείχτηκε, να υποκαταστήσουν την έλλειψη ακόμη και βασικών υποδομών τους με νομοθετικές ρυθμίσεις και κανονιστικά πλαίσια, τα οποία παρείχαν επιχειρηματικές «διευκολύνσεις» και δημιουργούσαν ευνοϊκό περιβάλλον για την άσκηση οικονομικών δραστηριοτήτων. Έτσι, τα κράτη αυτά κατόρθωσαν να προσελκύουν όλο και περισσότερους αλλοδαπούς επιχειρηματίες, λειτουργώντας ως «φορολογικοί παράδεισοι» για την -τυπική έστω- εγκατάσταση των δραστηριοτήτων τους. (Μπεζαντάκος, 2014)

Πραγματοποιώντας μία σύντομη ιστορική αναδρομή στο παρελθόν αποδεικνύεται ότι οι πρώτες Υπεράκτιες επιχειρηματικές οντότητες εμφανίζονται στην Αμερική και πιο συγκεκριμένα στο New Jersey και στο Delaware. Στην περίπτωση του New Jersey παρατηρήθηκε η τακτική της προσέλκυσης επενδυτικών κεφαλαίων από τις υπόλοιπες πολιτείες των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, διαμέσου της διαδικασίας έναρξης ισχύος ευνοϊκών και ιδιαίτερα απλών κανονισμών νομοθετικής χρήσεως, οι οποίοι σε περίπτωση κατά την οποία συνδυάζονταν με την υποχρέωση καταβολής μόνο ενός τυπικού φόρου εγκατάστασης αποτελούσαν ένα επιχειρηματικά και επενδυτικά πρόσφορο έδαφος. Στην Ευρώπη, οι πρώτες μορφές υπεράκτιων επιχειρηματικών οντοτήτων παρατηρούνται γύρω στο 1920. Οι συγκεκριμένες υπεράκτιες επιχειρήσεις ακολουθούσαν την πολιτική που χαρακτήριζε από την πλευρά του New Jersey της Αμερικής. Έτσι, τα πρώτα βήματα Υπεράκτιας δραστηριοποίησης παρατηρούνται στα πλαίσια της ανάπτυξης αλλά και της διευρυνόμενης πορείας των ευρωπαϊκών Ιδρυμάτων αλλά και των ευρωπαϊκών εταιρειών διαχείρισης επενδύσεων και χαρτοφυλακίου. Πρόκειται για μια σειρά περιπτώσεων οι οποίες εντοπίζονται σε εντονότερο βαθμό στην Ελβετία, το Λιχτενστάιν και το Λουξεμβούργο. (Σπυροπούλου, 2015)

7.4 Λόγοι Δημιουργίας και Εξάπλωσης Offshore

Λόγος δημιουργίας αυτών των υπεράκτιων κέντρων ήταν η ανάγκη επιβίωσης και γρήγορης οικονομικής ανάπτυξης των κρατών αυτών, τα οποία στην πλειονότητά τους είναι μικρού μεγέθους, χωρίς οικονομικούς πόρους και δεν μπορούσαν εύκολα να διατηρήσουν την εθνική και οικονομική αυτοτέλειά τους. Έτσι, τα κράτη αυτά κατόρθωσαν να προσελκύουν όλο και περισσότερους αλλοδαπούς επιχειρηματίες, λειτουργώντας ως «φορολογικοί παράδεισοι» για την τυπική, έστω, εγκατάσταση των δραστηριοτήτων τους. Στη συναλλακτική πρακτική ο όρος «υπεράκτια εταιρεία» έχει καθιερωθεί και αποτελεί πιστή μετάφραση του όρου «offshore company». Ο όρος αυτός χρησιμοποιείται για την περιγραφή μιας εταιρείας η οποία έχει έδρα σε έναν από τους φορολογικούς παραδείσους, χωρίς κατά κανόνα οι μέτοχοί της ή το αντικείμενο της δραστηριότητάς της να σχετίζονται με οποιονδήποτε τρόπο με τον τόπο αυτό. (Παμπούκης, 2001)

Το βασικότερο χαρακτηριστικό γνώρισμα των υπεράκτιων εταιρειών είναι το τρίπτυχο: εξοικονόμηση χρήματος – ταχύτητα – εχεμύθεια. Οι υπεράκτιες εταιρείες συστήνονται πολύ γρήγορα, με χαμηλό κόστος, ελάχιστο εταιρικό κεφάλαιο και εξαιρετικά περιορισμένες διατυπώσεις. Η ανωνυμία του ιδιοκτήτη αποτελεί ένα από τα κεντρικά σημεία αναφοράς της θεωρίας των υπεράκτιων εταιρειών. Στην περίπτωση που οι δικαιούχοι – ιδιοκτήτες μιας υπεράκτιας εταιρείας επιθυμούν εμπιστευτικότητα, είναι δυνατό να οριστεί ένας αντιπρόσωπος – διαχειριστής, ο οποίος εμφανίζεται και διενεργεί όλες τις συναλλαγές της εταιρείας στο όνομά του, άλλα για λογαριασμό των πραγματικών ιδιοκτητών. Έτσι, στις υπεράκτιες εταιρείες παρέχονται πολλά νομικά, οικονομικά και φορολογικά κίνητρα, με απώτερο σκοπό τη συσσώρευση κεφαλαίων στη χώρα εγκατάστασης της εταιρείας. Και συγκεκριμένα τα καθοριστικά κριτήρια για την ίδρυση και διατήρηση μιας υπεράκτιας εταιρείας είναι τα εξής:

- Η ταχύτατη σύσταση με χαμηλό κόστος, ελάχιστο απαιτούμενο εταιρικό κεφάλαιο και εξαιρετικά περιορισμένες διατυπώσεις δημοσιότητας.
- Η πλήρης ανωνυμία των πραγματικών μετόχων.
- Η δυνατότητα σύστασης της εταιρείας με έναν μόνο μέτοχο.
- Αποφυγή φόρου τόκων καταθέσεων και φόρου μερισμάτων.
- Μη ύπαρξη συναλλαγματικών περιορισμών.
- Τραπεζικό απόρρητο που προστατεύει από ελέγχους.
- Η δυνατότητα μεταφοράς κερδών από χώρες με υψηλούς φορολογικούς συντελεστές σε δικαιοδοσίες με χαμηλή ή ανύπαρκτη φορολογία.
- Αποφυγή των διατάξεων του φορολογικού δικαίου, καθώς δεν ισχύει το «πόθεν έσχες» και δεν επιβαρύνονται με τεκμήρια για την απόκτηση και την διατήρηση περιουσιακών στοιχείων, εφόσον έχει προβλεφθεί η αντίστοιχη εισαγωγή συναλλάγματος στο όνομα της υπεράκτιας εταιρείας. Με την χρήση των υπεράκτιων εταιρειών είναι δυνατόν επίσης να μειωθεί σημαντικά ή να αποφευχθεί εντελώς καταβολή φόρων που σχετίζονται με την μεταβίβαση και κατοχή περιουσιακών στοιχείων, όπως ο φόρος κληρονομιάς, ο φόρος δωρεάς, ο φόρος μεταβίβασης ακινήτων, ο φόρος μεγάλης ακίνητης περιουσίας και ο φόρος γονικής παροχής.

-Παρέκκλιση από το κληρονομικό δίκαιο. Στις υπεράκτιες εταιρείες μπορεί να παρακάμψει κανείς τις διατάξεις νόμιμης μοίρας αλλά και να χρησιμοποιήσει τα υπεράκτια μορφώματα για τον καθορισμό της κληρονομικής διαδοχής κατά την επιθυμία του διαθέτη.

-Δυνατότητα μεταφοράς πλεονασμάτων και κερδών από τις χώρες με υψηλούς φορολογικούς συντελεστές σε δικαιοδοσίες με χαμηλή ή μηδενική φορολογία.

-Αποφυγή εφαρμογής εργατικής και ασφαλιστικής νομοθεσίας. Για τις επιχειρήσεις που προτίθενται να δραστηριοποιηθούν και να απασχολήσουν προσωπικό στο εξωτερικό, η δημιουργία μιας υπεράκτιας εταιρίας, απαλλάσσει πολλές φορές τον επιχειρηματία από κάθε υποχρέωση καταβολής εισφορών κοινωνικής ασφάλισης ή άλλων εργοδοτικών εισφορών.

-Δυνατότητα αποφυγής δέσμευσης της ατομικής περιουσίας. Ιδρύεται μια υπεράκτια εταιρία στην οποία μεταβιβάζεται ένα μεγάλο μέρος της προσωπικής περιουσίας του ιδρυτή διασφαλίζοντας τον με αυτόν τον τρόπο από τη διεκδίκηση κάποιου ανικανοποίητου δανειστή.

-Αποφυγή διεκδικήσεων συζύγων στην περίπτωση αγωγής διαζυγίου. (Παμπούκης, 2001)

Επίσης ο Καραμάνος (2015) αναφέρει τους λόγους της χρήσης υπεράκτιων εταιριών για τις επιχειρήσεις που είναι οι εξής:

- Ελεύθερο έμβασμα των κερδών
- Πρόσβαση σε κορυφαίες δικαιοδοσίες
- Ασφάλεια των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας
- Πρόσβαση σε περιοχές με χαμηλό κόστος
- Πρόσβαση σε φορολογικά προνόμια
- Τραπεζική ιδιωτικότητα
- Διαθεσιμότητα των υπεράκτιων εμπειρογνομόνων

- Πρόσβαση σε ξένες ασφαλιστικές
- Απαλλαγή τελωνιακών και δασμολογικών δασμών
- Εύκολη γρήγορη και αφορολόγητη μετατροπή συναλλάγματος
- Ενισχυμένη προστασία της ιδιωτικής ζωής
- Δίκαιη μεταχείριση
- Εδαφική φορολογία
- Ιερότητα των συμβάσεων
- Προτροπή για ξένες επενδύσεις
- Λιγότερο αυστηρούς κανόνες
- Δοκιμασμένο νομικό σύστημα
- Υψηλότερες αποδόσεις και επιστροφές
- Εκλεπτυσμένη παροχή τραπεζικών διευκολύνσεων
- Πολιτική σταθερότητα
- Μειωμένη φορολογία

Οι πιο βασικοί λόγοι για τους οποίους, η δημιουργία Υπεράκτιων – Offshore εταιρειών εξαπλώνεται και θεωρείται ως η πλέον διαδεδομένη μορφή εταιρείας σε παγκόσμιο επίπεδο, είναι:

1. Η δυνατότητα της σύστασης της εταιρείας να υφίσταται με έναν μονάχα μέτοχο.
2. Η δυνατότητα μεταφοράς των κερδών των διαφόρων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, από χώρες με υψηλή φορολογία, σε χώρες με πολύ χαμηλή ή και με μηδενική φορολογική επιβάρυνση.
3. Η δυνατότητα της αποφυγής τόκων επί των καταθέσεων.
4. Η πλήρης απουσία συναλλαγματικών περιορισμών.
5. Το μερικό ή πλήρες τραπεζικό απόρρητο που προστατεύει όλους τους πελάτες των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

6. Η απουσία ελέγχου «πόθεν έσχες», επί των περιουσιακών στοιχείων των offshore, τόσο για την αγορά αυτών, όσο και για τη νομιμοποίηση των εσόδων από διάφορες δραστηριότητες.
7. Η δυνατότητα για την ίδρυση μιας εταιρείας, με πολύ χαμηλό κόστος, ελάχιστο εταιρικό κεφάλαιο και περιορισμένα έγγραφα νομιμοποίησης.
8. Οι Υπεράκτιες – Offshore εταιρείες έχουν προνομιακή μεταχείριση και ειδικό χειρισμό από τις κυβερνήσεις των χωρών, στις οποίες έχουν την έδρα τους.
9. Τα κράτη που έχουν ως έδρα τους οι Υπεράκτιες – Offshore εταιρείες, διακρίνονται τόσο για την πολιτική όσο και για την οικονομική τους σταθερότητα.
10. Τα κράτη που χρησιμεύουν ως έδρα για τις Υπεράκτιες – Offshore εταιρείες παρέχουν ασφάλεια ως προς τα δικαιώματα ιδιοκτησίας. (Robinson, 2003)

7.5 Βασικές μορφές υπεράκτιων (offshore) εταιρειών

Σύμφωνα με τον Δημήτρη Δημητρίου (2014) οι βασικές μορφές υπεράκτιων (offshore) εταιρειών είναι οι εξής:

1) Εταιρίες Χαρτοφυλακίου ή Συμμετοχών (Holding Companies)

Η χρήση των υπεράκτιων εταιριών χαρτοφυλακίου ή εταιριών επενδύσεων, που είναι εγκατεστημένες σε εξωχώρια κέντρα, είναι μια μέθοδος διεθνούς φορολογικού σχεδιασμού για την χρηματοδότηση των υπεράκτιων δραστηριοτήτων. Οι δραστηριότητες σε τρίτες χώρες συγκεντρώνονται σε μια υπεράκτια εταιρεία, η οποία είτε έχει λειτουργούντα υποκαταστήματα, είτε κατέχει τις μετοχές των διεθνών θυγατρικών εταιριών που δραστηριοποιούνται σε τρίτες χώρες. Η υπεράκτια εταιρεία λειτουργεί ως εταιρεία εκκαθαριστής για τα κέρδη από δραστηριότητες στις τρίτες χώρες, για συσσώρευση κερδών, επανεπένδυση των κερδών και εν γένει φορολογικό σχεδιασμό δραστηριοτήτων.

2) Εταιρείες Παροχής Χρηματοοικονομικών Υπηρεσιών

Μια εταιρεία παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών που βρίσκεται σε Υπεράκτιο κέντρο (χώρα) λειτουργεί ως κανάλι διοχέτευσης δανείων σε μια ξένη θυγατρική εταιρεία. Η χρήση μιας εξωχώριας εταιρείας χρηματοοικονομικών υπηρεσιών παρέχει τη δυνατότητα να μετακινηθούν αποτελεσματικά κέρδη από την ξένη θυγατρική (δανειολήπτρια), που υπάγεται σε δικαιοδοσία με υψηλούς συντελεστές φορολόγησης στη υπεράκτια δικαιοδοσία με χαμηλή φορολογία. Το μειονέκτημα του σχήματος αυτού είναι ότι οι χώρες έδρας της δανειολήπτριας εταιρείας επιβάλλουν την παρακράτηση φόρου σε ποσό του τόκου του δανείου. Προκειμένου λοιπόν να αποφευχθεί ή να μειωθεί η παρακράτηση φόρου που προκύπτει, όταν η δανειολήπτρια εταιρεία πληρώνει τόκο στο εξωτερικό, μεθοδεύεται η κατεύθυνση των κεφαλαίων του δανείου μέσω φιλικών χωρών, που διαθέτουν τις φορολογικές συμβάσεις που απαλλάσσουν ή μειώνουν τους παρακρατούμενους φόρους. Αρκετές σε αριθμό υπεράκτιες χώρες δεν απαιτούν τη διατήρηση των συγκεκριμένων δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας, πράγμα που δίνει τη δυνατότητα στις εταιρίες παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών να έχουν ελάχιστο ύψος ιδίων κεφαλαίων. Οι εταιρίες παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών έχουν σημαντική αξία, στη περίπτωση που μια χώρα έχει υψηλούς συντελεστές φορολόγησης εισοδήματος και μερισμάτων. Η αποπληρωμή των τόκων δεν μειώνει μόνο τα φορολογητέα κέρδη της δανειολήπτριας εταιρείας αλλά μειώνει σημαντικά και τα προς αποπληρωμή μερίσματα της.

3) Εταιρείες Παροχής Διοικητικών Υπηρεσιών (Administration Companies)

Ορισμένες υπεράκτιες δραστηριότητες δεν περιλαμβάνουν άπλα μια ξένη θυγατρική εταιρεία, αλλά περιλαμβάνουν έναν όμιλο που αποτελείται από την μητρική εταιρεία και τις θυγατρικές στις διάφορες χώρες και με διαφορετικές δραστηριότητες. Η διαχείριση και ο έλεγχος του ομίλου μπορεί να διεξάγεται μέσω μιας εξωχώριας εταιρείας παροχής υπηρεσιών διοίκησης-διαχείρισης. Το συγκεκριμένο σχήμα προσφέρει εμπορικά πλεονεκτήματα με τη συγκέντρωση όλων των διοικητικών-διαχειριστικών λειτουργιών σε έναν φορέα. Η ίδρυση κεντρικών γραφείων διοίκησης σε μια Offshore χώρα από φορολογική άποψη είναι μια τεχνική μεταφοράς κερδών όπου οι δραστηριότητες διοίκησης-διαχείρισης ενός ομίλου εταιριών αναλαμβάνονται από την υπεράκτια εταιρεία παροχής διοικητικών υπηρεσιών, η οποία αμείβεται με

ποσοστό επί των κερδών του ομίλου. Η υπεράκτια εταιρεία για τα κέρδη (αμοιβές) της δεν φορολογείται ή φορολογείται με πολύ χαμηλό συντελεστή.

4) Εταιρείες Αδειών- Δικαιωμάτων (Licensing Companies)

Μια επιχείρηση μπορεί να χρησιμοποιεί μια υπεράκτια εταιρεία αδειών για να λειτουργεί ως χορηγός αδειών δικαιωμάτων σε μια ξένη θυγατρική εταιρεία. Οι περιοδικές πληρωμές για το δικαίωμα χρήσης βιομηχανικής και πνευματικής ιδιοκτησίας, όπως είναι τα δικαιώματα ευρεσιτεχνίας, συγγραφικά δικαιώματα, σήματα, εικόνες, ήχος, επιστημονικές πληροφορίες και αλλά , λειτουργούν και χρησιμοποιούνται από πολλές δικαιοδοσίες σαν ενοίκιο (royalties), δηλαδή σαν έξοδα που μειώνουν την φορολογητέα ύλη των επιχειρήσεων. Με τον τρόπο αυτό επίσης μεταφέρονται κέρδη και συγκεντρώνονται κεφάλαια στην υπεράκτια εταιρεία.

5) Εμπορικές εταιρείες (Trading Companies)

Αποτελούν τις εταιρίες που δραστηριοποιούνται κατά κύριο λόγο στο εισαγωγικό και εξαγωγικό εμπόριο. Η υπεράκτια εταιρεία χρησιμοποιείται εδώ κατά τέτοιο τρόπο ώστε αποτελεσματικά να μεταφέρει τα κέρδη από μια χώρα με υψηλή φορολόγηση σε μια χώρα με χαμηλή φορολόγηση. Τα σχήματα που διαμορφώνονται σε αυτές τις περιπτώσεις επίσης αποκαλούνται ως τριγωνικό εμπόριο. Το σχήμα αυτό συνήθως εφαρμόζεται ως ακόλουθο: μια εμπορική εταιρεία που πραγματοποιεί εξαγωγές – εισαγωγές ιδρύει μια υπεράκτια εταιρεία, που λειτουργεί ως διαμεσολαβητής μεταξύ του πωλητή και του αγοραστή. Όταν η ιδρύτρια επιχείρηση πραγματοποιεί εισαγωγές ο προμηθευτής στέλνει τα εμπορεύματα απευθείας στην ιδρύτρια και εκδίδει το τιμολόγιο στο όνομα της υπεράκτιας εταιρείας, η οποία με τη σειρά της τιμολογεί την ιδρύτρια επιχείρηση σε τιμή προσ αυξημένη. Αντίστοιχα αν η μητρική επιχείρηση πραγματοποιεί εξαγωγές, το εμπόρευμα αποστέλλεται στον αγοραστή και η μητρική τιμολογεί την υπεράκτια με τιμή χαμηλότερη η οποία με την σειρά της τιμολογεί τον αγοραστή. Με αυτόν τον τρόπο η μητρική επιχείρηση καταρχήν μειώνει τα εμφανιζόμενα κέρδη και επιπλέον συσσωρεύει το κεφάλαιο στο λογαριασμό της υπεράκτιας εταιρείας. Έτσι ένα μέρος του κέρδους που σε κάθε περίπτωση θα πραγματοποιούσε η μητρική μετακινείται αποτελεσματικά από την με υψηλό φορολογικό συντελεστή χώρα σε χαμηλό της offshore εμπορικής εταιρείας.

Δεδομένου ότι οι περισσότερες offshore δικαιοδοσίες επιβάλλουν υψηλούς εισαγωγικούς δασμούς, σημαντικό ρόλο θα έπαιζε η offshore εμπορική επιχείρηση να μην παραλαμβάνει τα αγαθά, αλλά να τα πουλά στην ξένη θυγατρική χωρίς τα αγαθά να εκτελωνιστούν από την έδρα της offshore. Με αυτό τον τρόπο αποφεύγονται διπλοί και αυξημένοι εισαγωγικοί δασμοί.

6) Ναυτιλιακές εταιρείες (Shipping Companies)

Ένας μεγάλος αριθμός των εξωχώριων κέντρων έχουν θεσπίσει ευνοϊκές ρυθμίσεις για τις εταιρίες που ασχολούνται με τη ναυτιλία, περιλαμβανομένης της ναύλωσης και ενοικίασης σκαφών. Οι χώρες αυτές ενθαρρύνουν δυναμικά τις ναυτιλιακές εταιρίες να λειτουργήσουν υπό τις λεγόμενες σημαίες ευκαιρίας, πράγμα που επιτρέπει σε μια μη μόνιμα εγκατεστημένη εταιρεία να νηολογήσει με σύντομες και όχι ιδιαίτερα αυστηρές διαδικασίες, αλλά με εξαιρετικά χαμηλό και ανταγωνιστικό κόστος τα πλοία, χρησιμοποιώντας την σημαία του εξωχώριου κέντρου (χώρας). Τα κέρδη που προκύπτουν από την εκμετάλλευση του πλοίου που έχει μια υπεράκτια εταιρεία υποβάλλονται σε πολύ χαμηλή φορολογία.

7) Εμπιστεύματα (Trusts)

Η ιδέα των trust αναπτύχθηκε ως τρόπος προστασίας της περιουσίας. Οι συμβαλλόμενοι σε ένα trust είναι ο διαθέτης (settlor) που μεταφέρει τα περιουσιακά του στοιχεία σε trust, ο διαχειριστής (trustees), ο οποίος διοικεί το trust, ο θεματοφύλακας (custodian) και ο δικαιούχος (beneficiary) που λαμβάνει τα οφέλη των περιουσιακών στοιχείων του trust. Τα trust ιδρύονται και έχουν διάρκεια περίπου 100 ετών και είναι αποτελεσματικά για την περίπτωση που ο διαθέτης είναι ηλικιωμένος και δεν σκέφτεται καθαρά ή οι δικαιούχοι βρίσκονται σε διαμάχη. Το trust δεν έχει την νομική προσωπικότητα και δεν μπορεί να έχει περιουσιακά στοιχεία, όλη η περιουσία του trust είναι εκχωρημένη στον διαχειριστή που μπορεί να είναι είτε το φυσικό πρόσωπο είτε η εταιρεία. Τα περιουσιακά στοιχεία του trust μπορεί να είναι ακίνητα, μετρητά και αλλά αξιόγραφα.

Ένα trust συστήνεται με εγγραφή συμφωνία. Πρέπει να σημειώσουμε ότι σε περισσότερες περιπτώσεις ο διαθέτης και ο δικαιούχος είναι το ίδιο πρόσωπο. Οι χώρες που αναγνωρίζουν το trust είναι συνήθως του Αγγλοσαξονικού δικαίου, ενώ

στις άλλες χώρες που βασίζονται σε Γαλλογερμανικό μοντέλο, όπως και η Ελλάδα δεν αναγνωρίζουν το trust. Οι περισσότερες εξωχώριες δικαιοδοσίες παρέχουν τη δυνατότητα στέγασης σε trust. Η συνηθέστερη αιτία χρήσης των υπεράκτιων trust είναι η απόκρυψη της ταυτότητας των διαθετών για την αποφυγή των διατάξεων περί ζεπλύματος του μαύρου χρήματος και αυξημένης φορολογίας.

Η χρήση των trust επιτρέπει τον διαχωρισμό της ιδιοκτησίας ή των δικαιωμάτων ενός περιουσιακού στοιχείου. Συχνά παρέχει μεγαλύτερη ευελιξία και ανωνυμία κατά την μεταφορά και τον έλεγχο κεφαλαίων ή περιουσιακών στοιχείων. Ένα trust δεν αντιμετωπίζει συχνά προβλήματα με μετόχους, μερίσματα ή άλλες υποχρεώσεις που εμφανίζει ένας άλλος οργανισμός.

8) Εταιρείες Επενδύσεων (Investment Companies)

Κεφάλαια συγκεντρωμένα δια μέσου υπεράκτιων εταιριών επενδύσεων μπορούν να επενδυθούν ή να κατευθυνθούν οπουδήποτε στον κόσμο. Η προσεκτική επιλογή της εξωχώριας δικαιοδοσίας επιτρέπει να επενδυθούν τα προαναφερόμενα κεφάλαια σε χώρες με υψηλούς συντελεστές φορολόγησης εφόσον αυτές έχουν συνάψει φορολογικές συμβάσεις με υπεράκτιο κέντρο.

9) Τραπεζικές εταιρείες (Banking Companies)

Τα τελευταία χρόνια πολλά τραπεζικά ιδρύματα σε υπεράκτιες δικαιοδοσίες έχουν καθιερωθεί ως φορολογικά καταφύγια. Πολλά από τα ιδρύματα είναι θυγατρικές μεγάλων διεθνών τραπεζών. Το μεγάλο τους πλεονέκτημα είναι ότι καταβάλλουν τόκους απαλλαγμένους από την παρακράτηση του φόρου. Εκτός αυτού ασχολούνται με τη διεθνή χρηματοδότηση από προνομιακές βάσεις (εξωχώρια κέντρα), η οποία δεν υπόκειται σε συναλλαγματικούς ελέγχους.

10) Εταιρείες Αντιπροσώπευσης (Nominee Companies)

Οι εταιρίες αντιπροσώπευσης είναι δομές όπου μια εγχώρια (onshore) εταιρεία ενεργεί ως αντιπρόσωπος μιας ή περισσοτέρων εξωχώριων εταιρειών. Όπως έχει αναφερθεί οι εξωχώριες εταιρίες πάντα αποβλέπουν στην μείωση φορολογητέας ύλης των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων καθώς επίσης πολύ συχνά στο ζέπλυμα του

μαύρου χρήματος. Εξαιτίας αυτού οι θιγόμενες χώρες από την διεθνή αυτή μέθοδο φοροαποφυγής προσπάθησαν να αντιδράσουν θέτοντας ειδικούς νομοθετικούς κανόνες για την διασφάλιση σύλληψης της φορολογητέας ύλης και στην δημιουργία εμποδίων για την λειτουργία των υπεράκτιων εταιριών. Η Ελλάδα απάντησε στο φαινόμενο των υπεράκτιων εταιριών με τον Ν. 3091/2002, όπου οι συναλλασσόμενοι με υπεράκτιες εταιρίες δεν μπορούν να αναγνωρίσουν τις δαπάνες και τις αποσβέσεις για αγαθά και υπηρεσίες που προέρχονται από αυτές όπως επίσης και επιβάλλοντας ειδικό ετήσιο φόρο σε ποσοστό 15% επί τις ακίνητης περιουσίας των υπεράκτιων εταιριών.

11) Εταιρείες Ασφαλίσεων

Πολλοί διεθνείς οργανισμοί έχουν αναπτύξει την πρακτική συνδυασμού ενός υφιστάμενου trust, το οποίο δεν είναι νέο offshore προϊόν, με πολιτική ασφάλισης, δηλαδή όχι ένα νέο onshore προϊόν. Τα δυο αυτά προϊόντα σε συνδυασμό δίνουν νέες ευκαιρίες. Όταν ασφαλίζεται κάποιος πληρώνει ένα ασφάλιστρο. Η ασφάλιση στοιχίζει μόνο ένα μικρό μέρος του ασφαλιστρού που καταβάλλεται. Η ασφαλιστική εταιρεία αφού προβεί στην ασφάλιση, τοποθετεί το υπόλοιπο ποσό μαζί με τα δικά της επενδυτικά κεφάλαια και προβαίνει στην παθητική διαχείριση, δηλαδή σε επενδύσεις χαμηλού κίνδυνου. Έτσι η ασφαλιστική πολιτική οδηγεί στο σχηματισμό ενός επενδυτικού χαρτοφυλακίου, το οποίο σημειωτέον μπορεί να περιλαμβάνει όχι μόνο τα χρήματα, αλλά και άλλες μορφές, όπως μετοχές, ομολογίες, παράγωγα χρήματα οικονομικά προϊόντα, ομόλογα κτλ.

12) Ακίνητα (Real Estate)

Ίσως είναι η πιο διαδεδομένη χρήση των υπεράκτιων εταιριών στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια δηλαδή η αγορά και διαχείριση ακινήτων. Προκειμένου να προχωρήσει μια υπεράκτια εταιρεία στην αγορά ακινήτου, πρέπει το φυσικό πρόσωπο, που εμφανίζεται ενώπιον του συμβολαιογράφου ως εκπρόσωπος της εταιρείας, να είναι εφοδιασμένος με πλήρη σειρά εγγράφων που θα αποδεικνύουν τη νόμιμη σύσταση της εταιρείας κατά το δίκαιο της έδρας της, την μέχρι εκείνη στιγμή λειτουργία και μη λύση της και την πληρεξουσιότητα του εμφανιζόμενου προσώπου για την κατάρτιση και υπογραφή του συμβολαίου αγοράς.

Φορολογία ακινήτων των εξωχώριων εταιρειών

Αυτή η περίπτωση της απόκτησης ακινήτου δεν μπορεί να αποφευχθεί διότι κανείς δεν μπορεί να απαγορεύσει να χρησιμοποιούνται οι εταιρείες αυτές, το μόνο που μπορεί να γίνει είναι να επιχειρηθεί η φορολόγηση αυτών ώστε να τις αποτρέψουν στο να γίνει αυτό.

Άλλωστε με τις διατάξεις άρθρων 15 έως και 18 του ν. 3091/2002 θεσπίστηκε για πρώτη φορά φόρος επί των ακινήτων των εξωχώριων εταιρειών. Ειδικότερα, άρχισε να ισχύει ο ν. 3091/2002 (ΦΕΚ Α330/24-12-2002) και η παρ.1 του άρθρου 15 του ν. 3091/2002 βάση του οποίου από το 2003 και κάθε επόμενο έτος, οι εταιρείες οι οποίες έχουν εμπράγματα δικαιώματα πλήρους ή ψιλής κυριότητας ή επικαρπίας σε ακίνητα που βρίσκονται στην Ελλάδα, καταβάλλουν ειδικό ετήσιο φόρο 3% επί της αξίας αυτών, όπως προσδιορίζεται με το άρθρο 17 του ίδιου νόμου. Κατόπιν με τις διατάξεις του άρθρου 57 του ν. 3842/2010 τροποποιήθηκε το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τον ειδικό φόρο επί των ακινήτων (άρθρα 15 έως 17 του ν. 3091/2002). Ειδικότερα, με τις ισχύουσες διατάξεις από το έτος 2010 αναπροσαρμόστηκε ο φορολογικός συντελεστής της παραγράφου 1 του άρθρου 15 του ν. 3091/2002 από 3% σε 15% και διευρύνθηκαν οι κατηγορίες των προσώπων-οντοτήτων που είναι υπόχρεοι σε υποβολή δήλωσης και καταβολής του φόρου.

Βασικά Πλεονεκτήματα:

- Οι μετοχές των εξωχώριων εταιρειών μεταβιβάζονται ελεύθερα από τον κομιστή.
- Δεν θα καταβληθεί ποτέ φόρος μεταβίβασης, κληρονομιάς, γονικής παροχής ή δωρεάς.
- Κατά την μεταβίβαση του ακινήτου δεν καταβάλλεται φόρος υπεραξίας.
- Κεφάλαιο για την αγορά του ακινήτου δεν φορολογείται και δεν υπάρχει πόθεν έσχες.
- Η αποφυγή διεκδικήσεων συζύγων σε περίπτωση διαζυγίου
- Διασφάλιση από μελλοντικές διεκδικήσεις δανειστών
- Αποφυγή λοιπών φορολογικών επιβαρύνσεων
- Αποφυγή διεκδικήσεων συζύγων σε περίπτωση διαζυγίου

Βασικά Μειονεκτήματα:

- Ετήσια καταβολή φόρου 15% επί της αντικειμενικής αξίας του ακινήτου δηλαδή ουσιαστικά σε 6-7 έτη ο ιδιοκτήτης χάνει με την μορφή φόρου την αξία του ακινήτου.
- Η εξωχώρια εταιρεία πληρώνει φόρο κατοχής (ακίνητης περιουσίας) του ακινήτου.
- Συνήθως η εξωχώρια εταιρεία πληρώνει φόρο για εικονικά ενοίκια που εισπράττει από αυτόν που κατοικεί στο ακίνητο (συνήθως τον πραγματικό ιδιοκτήτη)

Επίσης σε ισχύ είναι και το άρθρο 16 του ν.3091/2002 που ορίζει την «Ευθύνη παρένθετων προσώπων» :

Παρένθετα πρόσωπα ευθύνονται στο ολόκληρο με τον υπόχρεο για την καταβολή του φόρου που προβλέπεται στο προηγούμενο άρθρο 15. Για τους σκοπούς του νόμου αυτού παρένθετο πρόσωπο είναι κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που συμμετέχει με οποιαδήποτε μορφή ή ποσοστό σε νομικό πρόσωπο, που έχει κυριότητα ή επικαρπία σε ακίνητο ή συμμετέχει σε τρίτο νομικό πρόσωπο που έχει κυριότητα ή άλλα εμπράγματα δικαιώματα σε ακίνητο ή παρεμβάλλεται με οποιονδήποτε τρόπο στη σειρά των συμμετοχών στο κεφάλαιο ενός νομικού προσώπου. Αν η κυριότητα ή η επικαρπία σε ακίνητο μεταβιβασθούν, για την καταβολή του επιμεριστικά αναλογούντος οφειλόμενου φόρου, που προβλέπεται στο προηγούμενο άρθρο, και των προσαυξήσεων ευθύνεται σε ολόκληρο με τον υπόχρεο και ο νέος κύριος ή επικαρπωτής.

Σύμφωνα με το άρθρο 17 του ν.3091/2002 «Διαδικασία επιβολής του ειδικού φόρου»:

- Χρόνος γένεσης της φορολογικής υποχρέωσης είναι η 1η Ιανουαρίου κάθε έτους.
- Για τον υπολογισμό του φόρου λαμβάνεται υπόψη η αξία που έχουν τα ακίνητα και τα εμπράγματα σε αυτά δικαιώματα κατά την 1η Ιανουαρίου του έτους φορολογίας.

- Για την παραλαβή των δηλώσεων και τη βεβαίωση του φόρου αρμόδιος είναι ο προϊστάμενος της δημόσιας οικονομικής υπηρεσίας, που είναι αρμόδια για τη φορολογία εισοδήματος.
- Η δήλωση υποβάλλεται μέχρι την 20^η Μαΐου του έτους φορολογίας. Για τον τρόπο υποβολής της δήλωσης εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 68 του Ν. 2961/2001. Ο φόρος που αναλογεί καταβάλλεται εφάπαξ με την υποβολή της δήλωσης. Η δήλωση που υποβάλλεται χωρίς την καταβολή του φόρου θεωρείται απαράδεκτη και δεν παράγει έννομα αποτελέσματα.

7.6 Πλεονεκτήματα Υπεράκτιας – Offshore εταιρίας

Σύμφωνα με τη Βουγιούκα (2014) η διαδικασία ίδρυσης μιας offshore εταιρίας είναι μία εύκολη, σύντομη διαδικασία, με χαμηλό κόστος, ελάχιστο απαιτούμενο εταιρικό κεφάλαιο και περιορισμένες διατυπώσεις. Δεύτερον, οι εταιρίες αυτές εξασφαλίζουν την ανωνυμία των πραγματικών μετόχων και διοικητών της εταιρίας, ενώ δίνεται η δυνατότητα σύστασής της και με έναν μόνο μέτοχο (μονοπρόσωπη εταιρία). Τρίτο στοιχείο που αποτελεί και το βασικότερο κίνητρο για την ίδρυση μίας «εξωχώριας» εταιρίας είναι η απαλλαγή από διάφορες φορολογικές επιβαρύνσεις. Πιο συγκεκριμένα, απαλλάσσονται από φόρους κληρονομιάς, δωρεάς, μεταβίβασης και γονικής παροχής στις περιπτώσεις ακινήτων. Επίσης, απαλλάσσονται από το φόρο τόκων στις καταθέσεις, το πόθεν έσχες τόσο στην αγορά περιουσιακών στοιχείων όσο και στην νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και γενικότερα οι φορολογικοί συντελεστές στα κέντρα που τις φιλοξενούν (Διεθνή Υπεράκτια Οικονομικά Κέντρα IOFC) είναι ιδιαίτερος χαμηλοί σε σχέση με άλλες χώρες. Άλλοι λόγοι-κίνητρα, για την επένδυση της προσωπικής περιουσίας, στο πλαίσιο μίας «εξωχώριας» εταιρίας, αποτελούν η αποφυγή δεσμεύσεων της ατομικής περιουσίας, με τη διασφάλιση από πιθανές διεκδικήσεις δανειστών στο μέλλον, η αποφυγή διεκδικήσεων συζύγων σε περίπτωση διαζυγίου, η ύπαρξη τραπεζικού απορρήτου η οποία εμποδίζει την διενέργεια ελέγχων, προστατεύοντας του κατόχους των τραπεζικών καταθέσεων.

Σε γενικές γραμμές, τα πλέον αξιόλογα πλεονεκτήματα που μπορεί να προσφέρει η ίδρυση μιας Υπεράκτιας – Offshore εταιρίας, είναι τα ακόλουθα:

1. Οι Υπεράκτιες – Offshore εταιρείες μπορούν να ασκήσουν την επιχειρηματική – εμπορική τους δραστηριότητα σε οποιαδήποτε χώρα του κόσμου.
2. Στις Υπεράκτιες – Offshore εταιρείες διατηρείται η ανωνυμία αλλά και το απόρρητο των ιδιοκτητών – μετόχων της εταιρείας, που σχετίζονται με τη λειτουργία και τη δράση αυτής.
3. Στις Υπεράκτιες – Offshore εταιρείες, όπως και στις περισσότερες επιχειρήσεις ανά τον κόσμο, υπάρχουν όργανα, όπως είναι το Διοικητικό Συμβούλιο αλλά και η Γενική Συνέλευση, που λαμβάνουν αποφάσεις που σχετίζονται με τη λειτουργία της. Σε αυτής της μορφής της εταιρείες τα όργανα αυτά μπορούν να συνεδριάσουν ελεύθερα και νομότυπα σε οποιαδήποτε χώρα του κόσμου, χωρίς να απαιτείται η παρουσία τους στη χώρα – έδρα της επιχείρησης.
4. Οι μετοχές στις Υπεράκτιες – Offshore εταιρείες είναι ανώνυμες. Ακόμη και στην περίπτωση κατά την οποία, προβλέπεται από τη χώρα – έδρα της Υπεράκτιας – Offshore εταιρείας οι μετοχές να είναι υποχρεωτικά ονομαστικές, εντούτοις δίνεται η δυνατότητα της διατήρησης της ανωνυμίας του πραγματικού μετόχου.
5. Οι χώρες – έδρες των Υπεράκτιων – Offshore εταιρειών παρέχουν τη δυνατότητα της μεταφοράς των κερδών, από τις μητρικές εταιρείες, όπου η φορολογία στη χώρα ενδεχομένως να είναι ιδιαίτερα υψηλή, προς τις χώρες – έδρες των Υπεράκτιων – Offshore εταιρειών, όπου η φορολογία είναι εξαιρετικά χαμηλή ή μηδενική.
6. Στις χώρες – έδρες των Υπεράκτιων – Offshore εταιρειών δεν υπάρχει καμία δέσμευση ως προς την κυκλοφορία συναλλάγματος, υπάρχει αυστηρή τήρηση του τραπεζικού απορρήτου, ενώ υφίστανται και εταιρείες όπου μέτοχοι μπορεί να είναι ένα και μοναδικό πρόσωπο, φυσικό ή νομικό.
7. Δεν υπάρχει έλεγχος «πόθεν έσχες» επί της αγοράς ή ανέγερσης όποιου οικοδομήματος στη χώρα – έδρα της Υπεράκτιας – Offshore εταιρείας, ενώ δεν φορολογείται και το κεφάλαιο με το οποίο χρηματοδοτήθηκε η πράξη αυτή.
8. Οι χώρες – έδρες Υπεράκτιων – Offshore εταιρειών έχουν προχωρήσει στη σύναψη διμερών συμφωνιών, προκειμένου να αποφεύγεται η διπλή φορολογία, ενώ παράλληλα στις χώρες αυτές δεν δεσμεύονται προσωπικές περιουσίες, όταν υπάρχουν κατασχέσεις περί οφειλών. (Art, 2003)

Παρέχονται επίσης κίνητρα που βοηθούν στην παράκαμψη τυχόν δεσμεύσεων που σχετίζονται με το κληρονομικό δίκαιο. Με τον τρόπο αυτό, μπορεί κάποιος να παρακάμψει τις διατάξεις που αφορούν τη νόμιμη μοίρα και παράλληλα, να χρησιμοποιήσει τις Υπεράκτιες – Offshore εταιρείες προκειμένου να καθορίσει ζητήματα κληρονομικής διαδοχής, σύμφωνα με τις επιθυμίες του διαθέτη. Υπάρχει η δυνατότητα της μεταφοράς των κερδών των εταιρειών, από εκείνες τις χώρες που έχουν επιβάλλει υψηλούς φορολογικούς συντελεστές, σε χώρες όπου είναι πάρα πολύ χαμηλή, και σε ορισμένες περιπτώσεις μηδενική, η φορολογική επιβάρυνση. Υπάρχουν περισσότερο ευνοϊκές νομοθεσίες, που αφορούν εργατικά και ασφαλιστικά θέματα. Οι εταιρείες που σκοπεύουν να απασχολήσουν άτομα στην αλλοδαπή, μέσα από τη λειτουργία Υπεράκτιων – Offshore εταιρειών, απαλλάσσονται από την κάθε υποχρέωση για την καταβολή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης και άλλων εργοδοτικών εισφορών. Δεν δεσμεύεται η προσωπική – ατομική περιουσία των ιδιοκτητών – μετόχων της Υπεράκτιας – Offshore εταιρείας. Με αυτόν τον τρόπο ο ιδιοκτήτης της επιχείρησης μπορεί να διασφαλιστεί από την όποια διεκδίκηση προκύψει από κάποιον ανικανοποίητο δανειστή. (Antoine, 2005)

Επιπλέον ο Δημητρίου θεωρεί πως τα τέσσερα σημαντικότερα προνόμια των Υπεράκτιων – Offshore εταιρειών είναι:

1. Η ταχύτητα και η απλότητα για τη σύστασή τους

Αξίζει να τονιστεί ότι μία εξωχώρια εταιρεία μπορεί να συσταθεί σε μία μόλις ημέρα, από έναν μοναδικό μέτοχο, χωρίς καμιά απολύτως προετοιμασία (συνεννοήσεις, διαπραγματεύσεις, ρύθμιση λεπτομερειών κ.λπ.), αφού όλες οι λεπτομέρειες είναι δυνατόν να ρυθμιστούν εκ των υστέρων.

2. Το χαμηλό κόστος σύστασης και λειτουργίας τους

Μια εξωχώρια εταιρεία μπορεί να συσταθεί μόλις με 800 \$ ΗΠΑ, ενώ δεν είναι απαραίτητη η ανάμιξη επ' αμοιβή δικηγόρου, συμβολαιογράφου, ούτε η ανάληψη επιπλέον γραφειοκρατικού κόστους, όπως δημοσιεύσεις στο ΦΕΚ, εγγραφές στο οικείο επιμελητήριο κ.ο.κ. Τα έξοδα λειτουργίας των εξωχώριων εταιρειών κυμαίνονται μεταξύ 500 και 700 \$ ΗΠΑ κατ' έτος, ανάλογα με τη χώρα ίδρυσης.

3. Η δυνατότητα διατήρησης της ανωνυμίας του μετόχου.

Κατά τη σύσταση μιας εξωχώριας εταιρείας είναι καθόλα νόμιμη και δυνατή η διατήρηση απόλυτης εχεμύθειας ως προς το πρόσωπο του/των πραγματικών μετόχων αυτής. Ειδικότερα, είτε δεν υπάρχει καν υποχρέωση γνωστοποίησης των πραγματικών μετόχων είτε είναι δυνατή η γνωστοποίηση «ονομαστικών» μετόχων, οι οποίοι κατέχουν τις μετοχές για λογαριασμό άλλων.

4. Η παροχή άλλων σημαντικών οικονομικών κινήτρων

Η δυνατότητα διατήρησης της ανωνυμίας του μετόχου οδηγούσε μέχρι τώρα σε πληθώρα λύσεων προς αποφυγή πληρωμής φόρων. Για παράδειγμα, ήταν απολύτως δυνατή η αποφυγή του «πόθεν έσχες», τόσο σε περιπτώσεις απόκτησης περιουσιακών στοιχείων μεγάλης αξίας όσο και σε περιπτώσεις εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Επιπλέον, ήταν δυνατή η πλήρης αποφυγή πληρωμής φόρου μεταβίβασης, κληρονομιάς ή δωρεάς σε περιπτώσεις μεταβίβασης ακινήτων, αφού ο εκάστοτε κάτοχος των ανωνύμων μετοχών της εξωχώριας εταιρείας αποκτούσε αυτοδίκαια και την κυριότητα του ακινήτου.

Ακόμη, το γεγονός ότι δεν είναι δυνατή η εξακρίβωση του πραγματικού μετόχου μιας εξωχώριας εταιρείας αποτελεί ένα σοβαρό κίνητρο για προστασία των περιουσιακών στοιχείων αυτού από ενδεχόμενες μελλοντικές διεκδικήσεις κάθε μορφής πιστωτών. (Accountancy Greece)

Ο Δουβής (2003) σημειώνει ακόμα ότι ο επιχειρηματικός κόσμος έχει ευεργετήματα από την ύπαρξη και λειτουργία των offshore εταιριών που είναι πολλαπλά και διάφορα όπως :

- Ταχύτατη δημιουργία της εταιρείας.
- Ανυπαρξία αντικινήτρων και γραφειοκρατικών δυσκολιών.
- Ελάχιστο κόστος και πολύ λίγο αρχικό εταιρικό κεφάλαιο.
- Πλήρης ανωνυμία των πραγματικών μετόχων.
- Δυνατότητα σύστασης της εταιρίας με ένα μόνο μέτοχο.
- Μεταφορά των κερδών από υψηλά σε χαμηλά φορολογούμενες χώρες.
- Αποφυγή του πόθεν έσχες τόσο στην αγορά περιουσιακών στοιχείων όσο και στη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

- Αποφυγή της εργατικής και ασφαλιστικής νομοθεσίας.
- Αποφυγή δεσμεύσεων ατομικής περιουσίας, με τη διασφάλιση από μελλοντικές διεκδικήσεις δανειστών.
- Αποφυγή φορολογικών επιβαρύνσεων.
- Πλήρης απαλλαγή του φόρου κληρονομιάς, δωρεάς, μεταβίβασης κλπ.
- Αποφυγή φόρου τόκων στις καταθέσεις.
- Αποφυγή διπλής φορολόγησης.
- Τραπεζικό και γενικότερα κάθε είδους απόρρητο.
- Ανυπαρξία συναλλαγματικών περιορισμών.

7.7 Δραστηριότητες των Εταιριών Offshore στην Ελλάδα και ο μετασχηματισμός των κυπριακών Offshore σε εταιρείες Ευρωπαϊκής Ενώσεως

Αναφορικά με την ελληνική πραγματικότητα, η ίδρυση υπεράκτιων εταιρειών από ορισμένους Έλληνες πολίτες, κυρίως στην Κύπρο μέχρι και την 31/12/2002, έγινε θέμα κοινωνικής καταξίωσης. Ο μεγαλύτερος αριθμός των εταιρειών αυτών συνήθως ιδρύθηκαν χωρίς κάποιο συγκεκριμένο λόγο και αιτία, αλλά στα πλαίσια του «να υπάρχει ένα φορολογικό βοήθημα εκτός Ελλάδος». Οι περισσότερες από τις εταιρείες αυτές ιδρύθηκαν την εποχή της ανόδου του χρηματιστηρίου, όταν υπήρχαν υπερβολικές οικονομικές προσδοκίες από τους Έλληνες επιχειρηματίες με συνέπεια να αδρανήσουν στις μεταγενέστερες εποχές. (Μπεζαντάκος, 2014)

Η Βουγιούκα (2014) τονίζει πως οι εξωχώριες (offshore) στην Ελλάδα επιχειρήσεις ιδρύονταν συνήθως και πραγματεύονταν τις εξής δραστηριότητες:

- Αγορά και ανέγερση ακινήτων
- Χρηματιστηριακές συναλλαγές
- Ναυτιλία
- Εμπορικές συναλλαγές

- Εισαγωγικές και εξαγωγικές δραστηριότητες
- Επανατιμολόγηση και τριγωνικό εμπόριο εισαγωγών – εξαγωγών
- Εμπορικοί αντιπρόσωποι
- Συμμετοχές σε Α.Ε. και ΕΠΕ στην Ελλάδα
- Αμοιβές υψηλόβαθμων στελεχών
- Υπερτιμολογήσεις – υποτιμολογήσεις
- Δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας
- Σκάφη αναψυχής, αεροπλάνα
- Χρηματοοικονομικές συναλλαγές
- Υπηρεσίες πάσης φύσεως
- Ξενοδοχειακές επιχειρήσεις

Στη περίπτωση δε της κυπριακής πραγματικότητας όπου υπήρξε μετασχηματισμός των υπεράκτιων επιχειρήσεων σε κυπριακές μετά από την αλλαγή της κυπριακής νομοθεσίας την 1/1/2003, επειδή παρά την αλλαγή του φορολογικού συντελεστή (από 4,25% σε 10%), αυτός παρέμεινε ιδιαίτερα χαμηλός, υστερώντας ουσιαστικά κατά δέκα πέντε μονάδες του μέσου ελληνικού φορολογικού συντελεστή επιχειρήσεων. Με την άρση των διεθνών περιορισμών στη διακίνηση του κεφαλαίου, παρατηρείται μια παγκόσμια τάση εισαγωγής χαμηλότερων φορολογικών συντελεστών με στόχο την προσέλκυση των κεφαλαίων αυτών. Οι διαφορές στη φορολογία διαδραματίζουν σήμερα ένα ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στη λήψη αποφάσεων επιχειρηματικής φύσεως και έχουν οδηγήσει στην ανάπτυξη πολυάριθμων χρηματοοικονομικών κέντρων, όπως η Κύπρος, σε όλο τον κόσμο τα οποία χρησιμοποιούν οι Έλληνες, ιδιαίτερα από το 1997 και μετά, στον διεθνή φορολογικό σχεδιασμό τους. (Μπεζαντάκος, 2014)

Ένα ακόμα στοιχείο που κάνει ιδιαίτερα ελκυστικές τις εταιρείες αυτές είναι το γεγονός ότι για τα εισοδήματα που προέρχονται εκτός του νησιού, φορολογείται η επιχείρηση μόνο αν η διοίκησή της ασκείται από την Κύπρο. Ασκείται δε η διοίκηση από την Κύπρο, όταν οι διοικούντες κατοικούν στο νησί για διάστημα μεγαλύτερο του ενός εξαμήνου. Σε αντίθετη περίπτωση φορολογούνται οι διοικούντες στο χώρο

μόνιμης κατοικίας τους. Τι γίνεται σε αυτή την περίπτωση; Εξευρίσκεται και δηλώνεται ως τόπος διαμονής των προσώπων της διοίκησης συνήθως μία υπεράκτια δικαιοδοσία όπου δεν φορολογεί τα εισοδήματα των φυσικών προσώπων, όταν αυτά προέρχονται από πηγές εκτός της δικαιοδοσίας (π.χ. British Virgin Islands). (Μπεζαντάκος, 2014)

Το 2004, βάσει των επίσημων στοιχείων που δημοσίευσε το Υπουργείο Εμπορίου (Τμήμα Εφόρου Εταιρειών και Επίσημου Παραλήπτη), οι εγγραφές Κυπριακών εταιρειών έχουν φθάσει σε επίπεδα ρεκόρ. Οι νέες εγγραφές εταιρειών για το 2004 ανέρχονται σε 11.586 εταιρείες (και 1.848 έως 28/2/2005). Το προηγούμενο ρεκόρ καταγράφηκε το 2001 (9.432 εταιρείες). Το σύνολο των εγγεγραμμένων εταιρειών στην Κυπριακή Δημοκρατία την 31/12/2004 ήταν 125.361. (Μπεζαντάκος, 2014)

7.8 Διαδικασίες ίδρυσης υπεράκτιας εταιρείας και μετοχικό κεφάλαιο

Σε αυτό το σημείο αξίζει να αναφερθεί πως για να ιδρυθεί η υπεράκτια εταιρεία χρειάζεται η σύνταξη αλλά και η υπογραφή ενός ιδιωτικού εγγράφου το οποίο είναι το καταστατικό. Αυτό το καταθέτουν στο μητρώο των εταιρειών της κάθε χώρας και μετά αυτό εγκρίνεται και λαμβάνει την επικύρωση από την πρέπουσα δημόσια αρχή. Έτσι λοιπόν τα κύρια έγγραφα τα οποία χρειάζονται είναι τα κάτωθι:

-Το έγγραφο για την ίδρυση της εταιρείας, το οποίο ονομάζεται Articles of Incorporation, ή αλλιώς Memorandum of Association, πάντα με βάση την νομοθεσία στην οποία βασίζεται η εταιρεία και μέσω αυτού βεβαιώνεται η ίδρυσή της. Επιπλέον το έγγραφο αυτό περιέχει και τις κύριες πληροφορίες, δηλαδή το όνομα, τον τύπο των μετόχων, τον κύριο σκοπό για τον οποίο ιδρύθηκε, τις δραστηριότητες της κ.α.

-Ο κύριος εσωτερικός κανονισμός της εταιρείας, που ονομάζεται **By-laws** και εμπεριέχει τους κανόνες λειτουργίας της εταιρείας. Αυτός καθορίζει και όλες τις υποχρεώσεις αλλά και τα δικαιώματα αυτών που συμμετέχουν. Ο κανονισμός αυτός μπορεί και να τροποποιηθεί με την απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου ή αλλιώς με την πλειοψηφία των μετόχων.

-Άλλο βασικό έγγραφο είναι και οι μετοχές και τα πιστοποιητικά των μετόχων.

-Κύριο έγγραφο είναι και η σφραγίδα της εταιρείας

-Τέλος ένα βασικό έγγραφο αποτελεί και το πρακτικό που τηρείται στις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου. (Μπώλος, 2013)

Το *μετοχικό κεφάλαιο* των εταιρειών αυτών είναι διηρημένο σε μετοχές ανώνυμες ή ονομαστικές. Στις περισσότερες περιπτώσεις δεν καθορίζεται κατώτατο όριο της ονομαστικής αξίας της μετοχής. Η έκδοση των μετοχών δεν είναι αναγκαία, ούτε επιδρά επί του κύρους και της δυνατότητας να εκδοθούν είδη μετοχών (κοινές, προνομιούχες με ή χωρίς δικαίωμα ψήφου κ.τ.λ.) Κάθε μετοχή παρέχει:

(α) Δικαίωμα ψήφου στη Γενική Συνέλευση της εταιρείας.

(β) Αναλογικό ενδιαφέρον για την εταιρεία. Οι μετοχές ή άλλα συμφέροντα ενός μέλους μιας υπεράκτιας εταιρείας, μεταβιβάζονται με τον τρόπο που προβλέπεται από τα άρθρα του καταστατικού της υπεράκτιας εταιρείας με την επιφύλαξη των ισχυόντων εθνικών (εννοείται η χώρα ίδρυσης της εταιρείας) κανονισμών.

Η υπεράκτια εταιρεία μπορεί να προβεί στις εξής τροποποιήσεις:

(α) Στην αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου με τη δημιουργία νέων μετοχών του προκαθορισμένου ποσού.

(β) Στην ενοποίηση ή διαίρεση του συνόλου ή μέρους των μετοχών της (είτε έχει εκδοθεί είτε όχι) σε μετοχές μεγαλύτερης αξίας από τις υφιστάμενες μετοχές της.

(γ) Στην υποδιαίρεση των μετοχών της, σε μετοχές μικρότερου ποσού από αυτό που καθορίζεται από τα άρθρα.

(δ) Στην ακύρωση μετοχών οι οποίες, κατά την ημερομηνία της λήψης της απόφασης για την ακύρωσή τους, δεν έχουν ληφθεί ή συμφωνηθεί να ληφθούν από οποιοδήποτε πρόσωπο, και να μειώσει το ποσό του μετοχικού κεφαλαίου της υπεράκτιας εταιρείας κατά το ποσό των μετοχών που θα ακυρωθεί. (Μπώλος, 2013)

7.9 Μειονεκτήματα Offshore Εταιριών

Σε πολλές περιπτώσεις η λειτουργία μιας υπεράκτιας εταιρείας καθίσταται εξαιρετικά δύσκολη, καθώς σε αρκετές χώρες υπάρχει νομοθεσία κατά του φορολογικού παραδείσου. Στα έγκριτα υπεράκτια κέντρα της υψηλίου η επιμέλεια και ο έλεγχος τείνουν να είναι πιο αυστηρά από τις περισσότερες εγχώριες περιοχές. Επί παραδείγματι, για να ανοίξει νέος τραπεζικός λογαριασμός στο όνομα υπεράκτιας εταιρείας, προκειμένου να είναι σύμφωνος με τους κανονισμούς κατά του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, τα τραπεζικά ιδρύματα απαιτούν σε αρκετές περιπτώσεις εκτός από τα έγγραφα επαλήθευσης της ταυτότητας υπογραφόντων στο λογαριασμό, επιπροσθέτως και μία ή και περισσότερες συστατικές επιστολές από έναν λογιστή ή έναν τραπεζίτη που θα τους γνωρίζει.

Στην περίπτωση που ο μέτοχος της εταιρείας αποβιώσει είναι αναγκαίο να έχει τη διαθήκη του εισηγμένη προς επικύρωση στην υπεράκτια δικαιοδοσία, πράγμα που προσθέτει επιπλέον κόστος, καθυστέρηση και ταλαιπωρία στη διαχείριση της περιουσίας του θανόντος. Ακόμη, στις υπεράκτιες εταιρίες απαγορεύεται συνήθως η διεξαγωγή εργασιών ή η διατήρηση των εργαζομένων στη δικαιοδοσία εντός της οποίας συστάθηκαν, αν και αυτό εξαρτάται κυρίως από τη δικαιοδοσία στην οποία εντάσσονται και από το είδος της εταιρείας. (Harvard Business Review)

Επιπροσθέτως η ελευθερία που παρέχεται στο κεφάλαιο των υπεράκτιων εταιριών, μπορεί να μειώσει την αποτελεσματικότητα του εγχώριου νομισματικού και πληθωριστικού ελέγχου, επειδή η επέκταση των δανείων από υπεράκτιες τράπεζες είναι πιθανό να επεκτείνει την προσφορά συναλλάγματος και να προκαλέσει προβλήματα σε εθνικά νομίσματα αλλά και στις οικονομίες τους. Έτσι, υποδαυλίζεται μια τυχόν περιοριστική νομισματική στάση της χώρας καταγωγής, ιδιαίτερα όταν αυτή προσπαθεί να την περιορίσει με τη θέσπιση κατώτατων ορίων αποθεματικών (reserve requirements). Τονίζεται σε αυτό το σημείο ότι στις περισσότερες υπεράκτιες τράπεζες, δεν υπάρχουν κατώτατα όρια στα αποθεματικά τους. Αυτό αποτελεί ένα αρκετά λογικό επιχειρήμα, καθώς η ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων μπορεί να προκαλέσει ανισορροπίες στις μακροοικονομικές πολιτικές, ιδιαίτερα σε μικρά κράτη, με αδύναμη οικονομική υποδομή. (Ishii Sh., et. al, 2001)

7.10 Εξωχώριες Εταιρίες (Offshore) και Ξέπλυμα Χρήματος

Σε ότι σχετίζεται με τη χρησιμοποίηση υπεράκτιων εταιρειών στο ξέπλυμα χρήματος, σύμφωνα με την βιβλιογραφία διακρίνεται σε τρία στάδια. Η πρώτη φάση, αυτή της «τοποθέτησης», ο ρόλος των εταιρειών offshore είναι περιορισμένος. Έχει καταγραφεί μια τεχνική, όπου κάποιος είναι ιδιοκτήτης μιας εταιρείας «βιτρίνας» σε απόλυτα νόμιμο αντικείμενο (εστιατόριο, κατάστημα πώλησης ενδυμάτων κ.λπ.) και καταθέτει στο λογαριασμό τα νόμιμα κέρδη μαζί με το παράνομο χρήμα. Στη δεύτερη φάση του «στοιβάγματος», όπου σημασία έχει η μεγάλη κινητικότητα του χρήματος για να χαθεί ο σύνδεσμος του με την πηγή και τις ρίζες του, έχει καταγραφεί το εξής: εκεί που τα κεφάλαια έχουν κατατεθεί σε μικρά ποσά σε τραπεζικούς λογαριασμούς, που μεμονωμένα δεν κινούν ανησυχία λόγω χαμηλού μεγέθους, αλλά συνολικά θα αποτελούσαν αντικείμενο αναφοράς από τις Τράπεζες, βρίσκει τη θέση της η υπεράκτια εταιρεία, οι μετοχές της οποίας αγοράζονται με τα χρήματα αυτά, και η οποία με τη σειρά της αναλώνεται σε επενδύσεις στο έδαφος που θέλει να εισάγει το ανακυκλωμένο χρήμα. Μετά πωλεί και πάλι σε άλλο αγοραστή, αγοράζει εκ νέου και έτσι η οσμή του χρήματος χάνεται. Στην τελευταία φάση όπου το βρώμικο χρήμα μεταλλάσσεται σε «καθαρό» και επιχρίεται με τη σκόνη της νομιμότητας, οι υπεράκτιες εταιρείες χρησιμεύουν για να προσδώσουν στο βρώμικο χρήμα την ταυτότητα προϊόντος ή κέρδους από μία καθ' όλα νόμιμη συναλλαγή, όπως η πώληση ακινήτου ιδιοκτησίας της offshore. (Υπουργείο Οικονομικών-ΣΔΟΕ, 2000)

Κατά τον Τραγάκη (1996) τα είδη εταιριών που χρησιμοποιούνται για ξέπλυμα χρήματος μέσω υπεράκτιων δραστηριοτήτων είναι συνήθως:

Εταιρείες βιτρίνας: Νομική οντότητα που επιδίδεται ή προσποιείται πως επιδίδεται σε νόμιμες ενέργειες. Ιδανικές μορφές τέτοιων εταιριών είναι εκείνες που λόγω του αντικειμένου δραστηριότητας έχουν υψηλό βαθμό ρευστότητας και σταθερά έξοδα, όπως είναι τα εστιατόρια, τα μεσιτικά γραφεία, τα πρακτορεία ταξιδιών κ.α. Βασικό χαρακτηριστικό τους είναι η δυνατότητα διοχέτευσης χρημάτων στο νόμιμο χρηματοοικονομικό σύστημα διατηρώντας την ανωνυμία τους και η χρησιμοποίησή τους ως πηγή δικαιολόγησης δαπανών και διαβίωσης.

Εταιρείες φαντάσματα: Υφίστανται μόνο ονομαστικά, δίχως να υπάρχει κάποια μορφή σύστασης, καταχώρισης ή δημοσίευσης της εταιρικής της μορφής. Εμφανίζονται, τις περισσότερες φορές, σε φορτωτικά έγγραφα και εντολές εμβασμάτων με την ιδιότητα

του παραλήπτη ή άλλου τρίτου προσώπου προκειμένου να αποκρύπτεται ο τελικός λήπτης των παράνομων χρημάτων.

Εικονικές εταιρίες: Μπορεί να είναι ιδρύματα, οργανισμοί ή άλλη μορφή εμπορικής λειτουργίας. Δημιουργούνται συνήθως για σκοπούς φοροαποφυγής. Μια εταιρία μπορεί να συσσωρεύσει το εισόδημα της σε λογαριασμούς που τηρεί η εικονική εταιρία, σε χώρες με χαμηλό ή μηδενικό φόρο. Τα συγκεκριμένα κεφάλαια μπορούν εύκολα να μεταφερθούν σε οποιαδήποτε χώρα του κόσμου ενώ προσφέρουν ταυτόχρονα ανωνυμία στους ιδιοκτήτες της εταιρίας.

Συναλλαγές στο χρηματιστήριο: Στις συναλλαγές στο χρηματιστήριο, για να νομιμοποιήσουν έσοδα από εγκληματικές ή παράνομες δραστηριότητες, μπορούν να χρησιμοποιηθούν φυσικά πρόσωπα, offshore εταιρείες και νομικά πρόσωπα. Τα χρηματιστηριακά προϊόντα που προσελκύουν αυτούς που επιθυμούν να διοχετεύσουν παράνομα έσοδα, είναι τα εξής: αγορά μετοχών εισηγμένων στο Χρηματιστήριο, αγορά μεριδίων αμοιβαίων κεφαλαίων, τοποθετήσεις σε repos, αγορά ομολόγων, συμμετοχή σε δημόσιες εγγραφές εταιρειών που πρόκειται να εισαγάγουν τις μετοχές τους στο Χ.Α., αγορά χρηματιστηριακών παράγωγων προϊόντων.

7.11 Παραδείγματα Φοροαποφυγής σε Εταιρίες Συμμετοχών, σε Εταιρίες Παροχής Υπηρεσιών αλλά και σε Πολυεθνικούς Ομίλους

Η Βουγιούκα (2014) υποστηρίζει πως οι εταιρείες συμμετοχών ή χαρτοφυλακίου (holding companies), είναι μία συνήθης δομή «υπεράκτιας» εταιρίας η οποία χρησιμοποιείται για την εκκαθάριση, τη συσσώρευση και την επανεπένδυση κερδών, που προκύπτουν από τις δραστηριότητες επιχειρήσεων σε ξένες χώρες. Η φοροαποφυγή μέσω της συγκεκριμένης εταιρικής δομής είναι δυνατόν να τελεστεί με δύο τρόπους, είτε μέσω της δημιουργίας υπεράκτιων υποκαταστημάτων της, είτε μέσω συμμετοχής στο μετοχικό κεφάλαιο διεθνών θυγατρικών εταιριών. Η δεύτερη αυτή πρακτική είναι και η πιο συνηθισμένη. Τα οφέλη που προκύπτουν από τη χρήση μίας τέτοιας εταιρίας συμμετοχών συνίστανται:

- α) στην αναβολή της πληρωμής φόρου επί των μερισμάτων,
- β) στην αναβολή της πληρωμής φόρου στα κεφαλαιακά κέρδη,

γ) στην απουσία συναλλαγματικών ελέγχων.

Πιο αναλυτικά, η «εξωχώρια» εταιρία συμμετοχών που θα επιλεγεί, πρέπει να έχει συνάψει διμερείς φορολογικές συμφωνίες, οι οποίες θα εξασφαλίζουν:

- α) απαλλαγή ή επιβολή χαμηλών παρακρατούμενων φόρων στη δικαιοδοσία της θυγατρικής εταιρίας, για τα μερίσματα της που διανέμονται προς την εταιρία συμμετοχών
- β) απαλλαγή ή επιβολή χαμηλού φόρου εισοδήματος στη δικαιοδοσία του IOFC, για τα μερίσματα που λαμβάνει η εταιρία συμμετοχών από την ξένη θυγατρική
- γ) απαλλαγή ή επιβολή χαμηλού φόρου εισοδήματος στη δικαιοδοσία της μητρικής, για τα μερίσματα που λαμβάνει η τελική μητρική εταιρία από την εταιρία συμμετοχών
- δ) απαλλαγή η επιβολή χαμηλής φορολόγησης στη δικαιοδοσία του IOFC, για τα κεφαλαιακά κέρδη που πραγματοποιούνται από την πώληση μετοχών της εταιρίας συμμετοχών
- ε) απαλλαγή από συναλλαγματικούς ελέγχους στη δικαιοδοσία του IOFC.

Προκειμένου να γίνει πιο κατανοητή η τέλεση φοροαποφυγής μέσω της συγκεκριμένης «υπεράκτιας» δομής, θα παρατεθεί ένας από τους πολλούς τρόπους λειτουργίας αυτής της «offshore» δομής. Πρώτη περίπτωση και τρόπος λειτουργίας είναι στο πλαίσιο χρηματοδότησης μιας θυγατρικής εταιρίας από τη μητρική της, μέσω συμμετοχής της δεύτερης στο μετοχικό κεφάλαιο της πρώτης. Είναι γνωστό λοιπόν, ότι όταν η μητρική εταιρία κατέχει μετοχές της θυγατρικής, δικαιούται και τα αντίστοιχα μερίσματα εκ μέρους της. Όμως, επί των μερισμάτων αυτών επιβάλλεται φόρος, του οποίου επιδιώκεται είτε αποφυγή είτε μείωση με την παρεμβολή, μιας εταιρίας συμμετοχών, μεταξύ μητρικής και της θυγατρικής. Πιο συγκεκριμένα, η εταιρία συμμετοχών, η οποία και «φιλοξενείται» σε κάποιο Διεθνές Υπεράκτιο Οικονομικό κέντρο (IOFC), αγοράζει το ποσοστό των μετοχών της θυγατρικής εταιρίας που επένδυσε σ' αυτήν η μητρική, με αποτέλεσμα τα μερίσματα να καταβάλλονται πλέον στην «offshore» εταιρία. Λαμβάνοντας όμως υπόψη το γεγονός ότι η εταιρία συμμετοχών έχει συσταθεί σε κάποιο IOFC, το οποίο έχει συνάψει ειδική ευνοϊκή φορολογική συμφωνία ή σύμβαση αποφυγής διπλής φορολογίας με τη

χώρα εγκατάστασης της θυγατρικής εταιρίας, ο φόρος που προκύπτει από τα μερίσματα που διανέμει η τελευταία στο IOFC είναι μικρότερος ή και μηδενικός, σε σύγκριση με αυτόν που θα καταβαλλόταν στο πλαίσιο λειτουργίας του παραδοσιακού μοντέλου της απευθείας συναλλαγής μητρικής και θυγατρικής εταιρίας. Πάντως στην περίπτωση μη επιβολής οποιουδήποτε φόρου, τα κέρδη που θα προκύψουν χρησιμοποιούνται είτε για τις ανάγκες της θυγατρικής εταιρίας, είτε επανεπενδύονται. (Βουγιούκα, 2014)

Επίσης οι εταιρίες παροχής υπηρεσιών αποτελούν μία «offshore» εταιρική δομή, μέσω της οποίας συντελούνται μεγάλης οικονομικής έκτασης φοροαποφυγές. Αρχικά, να αναφερθεί ότι η συγκεκριμένη εταιρική μορφή χρησιμοποιείται από άτομα(συνήθως στελέχη εταιριών) που αμείβονται με πολύ υψηλούς μισθούς και επιδιώκουν την μείωση των φορολογικών επιβαρύνσεων που υφίστανται, εξαιτίας των υψηλών εισοδημάτων τους. Ο τρόπος τέλεσης φοροαποφυγής στην συγκεκριμένη περίπτωση συντελείται, με την εκχώρηση, εκ μέρους των υψηλά αμειβόμενων προσώπων, των δικαιωμάτων των αμοιβών τους σε «εξωχώριες» εταιρίες παροχής υπηρεσιών. Συγκεκριμένα, τα πρόσωπα που επιδιώκουν την μείωση της υψηλής φορολόγησης των εισοδημάτων τους, φαίνεται να αναπτύσσουν συναλλακτικές σχέσεις με εταιρίες παροχής υπηρεσιών, οι οποίες και εδρεύουν σε κάποιο IOFC. Εν ολίγοις, η συγκεκριμένη υπεράκτια εταιρία φαίνεται να προσφέρει υπηρεσίες, είτε στα προαναφερθέντα άτομα είτε στις εταιρίες στις οποίες εργάζονται. Σημειωτέον, συνήθως η εταιρία παροχής υπηρεσιών ανήκει στα ίδια τα υψηλόβαθμα στελέχη ή στον εργοδότη της επιχείρησης με την οποία συναλλάσσεται. (Βουγιούκα, 2014)

Η φοροαποφυγή στην περίπτωση του πολυεθνικού ομίλου της Apple μέσω του μηχανισμού των εξωχώριων εταιριών, χρησιμοποιώντας ένα ιδιαίτερο πολύπλοκο και εξελιγμένο σύστημα φοροαποφυγής, αποτελούμενο από πλήθος εξωχώριων εταιριών, μερικές από τις οποίες εμφανίζονταν να μη απασχολούν καθόλου προσωπικό, ενώ συγχρόνως δεν εντάσσονταν στις φορολογικές αρχές καμίας χώρας, κατάφερε να φοροαποφεύγει εκατομμύρια δολάρια ημερησίως. Όπως διαπιστώθηκε σε σχετική έρευνα, κορωνίδα του όλου μηχανισμού φοροαποφυγής της Apple αποτελεί η θυγατρική εταιρία της Apple, με έδρα σύστασης την Ιρλανδία, η Apple Operations International. Η δυνατότητα της αμερικάνικης εταιρίας Apple να φοροαποφεύγει και να προστατεύει ως εκ τούτου κέρδη πολλών δισεκατομμυρίων,

στηρίχθηκε στην «εκμετάλλευση» ενός «παραθύρου» της ιρλανδικής φορολογικής νομοθεσίας, το οποίο σκοπίμως είχε σχεδιαστεί προκειμένου να προσελκύσει τις ξένες επενδύσεις, δημιουργώντας παράλληλα νέες θέσεις εργασίας. Πιο συγκεκριμένα, κατ' αρχήν ο φορολογικός συντελεστής που προβλέπεται για τις επιχειρήσεις στην Ιρλανδία είναι εξαιρετικά ευνοϊκός, καθώς ανέρχεται στο 12,5%, ενώ ειδικά για την θυγατρική της Apple είχε συναφθεί ειδική συμφωνία με το Δουβλίνο, ώστε να φορολογείται με συντελεστή 2%. Το παράδοξο βεβαίως με την εν λόγω θυγατρική, συνίσταται στο γεγονός ότι παρά τον εξωφρενικά χαμηλό φορολογικό συντελεστή που συμφωνήθηκε να ισχύει, εντούτοις η θυγατρική της Apple δεν έχει υποβάλλει κανένα φόρο, τα τελευταία πέντε έτη, σε καμία χώρα. Αυτό επιτεύχθηκε εκ μέρους της Apple αξιοποιώντας τόσο την ιρλανδική όσο και την αμερικάνικη φορολογική νομοθεσία, παρουσιαζόμενη η θυγατρική της, εν τέλει, να μην εμπίπτει στην φορολογική δικαιοδοσία ούτε της μίας ούτε της άλλης χώρας. Αυτό συμβαίνει καθώς για το μεν αμερικάνικο φορολογικό σύστημα, μία χώρα εντάσσεται φορολογικά στη χώρα στην οποία έχει συσταθεί, για το δε ιρλανδικό φορολογικό σύστημα μία χώρα κατατάσσεται φορολογικά στην χώρα όπου και διευθύνεται. (Βουγιούκα, 2014)

Κεφάλαιο 8

Φορολογικοί Παράδεισοι-Καταλληλότερες Μορφές Δικαιοδοσίας για σύσταση offshore

8.1 Η έννοια-ορισμός των φορολογικών παραδείσεων

Ο Παμπούκης (2001) υπογραμμίζει ότι με τον όρο "*φορολογικός παράδεισος*" ή "*φορολογικό καταφύγιο*" χαρακτηρίζονται γενικά χώρες - κράτη που έχουν θεσπίσει πολύ μικρές φορολογικές επιβαρύνσεις ειδικά για ξένους επενδυτές. Ορισμένα κράτη προκειμένου να προσελκύσουν ξένους επενδυτές, θέσπισαν ειδικούς φορολογικούς νόμους σύμφωνα με τους οποίους όποιος ξένος επενδυτής δημιουργήσει μια εταιρία με έδρα το έδαφός τους, θα καταβάλει πολύ μειωμένη φορολογία έναντι της προβλεπόμενης εκείνης στη χώρα της μόνιμης διαμονής του. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα, φυσικά ή ακόμη και νομικά πρόσωπα, καθώς και διεθνείς εταιρίες να καταφεύγουν σ' αυτά τα κράτη και να δημιουργούν εταιρίες τις λεγόμενες offshore. Οι φορολογικοί παράδεισοι είναι κράτη τα οποία δεν συνεργάζονται στον τομέα της φορολογίας με τα άλλα κράτη ή το φορολογικό καθεστώς τους είναι προνομιακό σε σχέση με αυτό των άλλων κρατών. Οι φορολογικοί παράδεισοι έχουν τα εξής κοινά χαρακτηριστικά:

- Η φορολογία σε αυτές τις περιοχές είναι πολύ χαμηλή ή και πολλές φορές ανύπαρκτη.
- Η ύπαρξη νόμων που ενθαρρύνουν τη δημιουργία οικονομικού απορρήτου και εμποδίζουν την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τους φορολογούμενους με τις φορολογικές και νομικές αρχές.
- Η γενική απουσία διαφάνειας στις νομοθετικές, νομικές ή διοικητικές διαδικασίες που πραγματοποιεί η υπεράκτια εταιρεία κατά τη λειτουργία της. Το βασικό αίτιο δημιουργίας των υπεράκτιων κέντρων ή φορολογικών παραδείσεων ήταν η ανάγκη οικονομικής επιβίωσης και γρήγορης οικονομικής ανάπτυξης των συγκεκριμένων κρατών. Τα κράτη αυτά είναι συνήθως μικρού μεγέθους, χωρίς σημαντικούς

οικονομικούς και φυσικούς πόρους, με ελάχιστες δυνατότητες οικονομικής αυτοτέλειας και συνήθως βρίσκονται κοντά σε ένα σημαντικό οικονομικό κέντρο Έτσι, οι ειδικές οικονομικές και άλλες διευκολύνσεις σε αλλοδαπές επιχειρήσεις, ήταν η μοναδική διέξοδος για προσέλκυση ξένων κεφαλαίων.

Για την έννοια των «Φορολογικών Παραδείσων» ή των Διεθνών Υπεράκτιων Οικονομικών Κέντρων (IOFC), πρέπει να τονιστεί ότι η συγκεκριμένη έννοια δεν μπορεί να προσδιοριστεί με επακριβή και ολοκληρωμένο τρόπο, καθώς για να χαρακτηριστεί μία συγκεκριμένη περιοχή ως «φορολογικός παράδεισος», είναι ζήτημα πολλών παραμέτρων.

Μάλιστα, το 1998 ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) συνέστησε τέσσερα κριτήρια προκειμένου να χαρακτηρίσει ένα κράτος-δικαιοδοσία, ως «φορολογικό παράδεισο». Τα κριτήρια αυτά είναι τα εξής:

- α) η έλλειψη οποιασδήποτε φορολόγησης ή η επιβολή πολύ χαμηλών φόρων εισοδήματος,
- β) η απουσία αποτελεσματικής ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των αρχών των κρατών, αναφορικά με πρόσωπα που ωφελούνται από την μηδενική ή χαμηλή φορολόγηση,
- γ) η έλλειψη διαφάνειας, αφενός ως προς την εφαρμογή της φορολογικής νομοθεσίας, αφετέρου ως προς τη διοικητική συνεργασία των αρχών,
- δ) η απουσία ουσιαστικών δραστηριοτήτων στα επίμαχα κράτη και η χρησιμοποίησή τους αποκλειστικά για φορολογικούς σκοπούς. (Μπεζαντάκος, 2014)

Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, φορολογικός παράδεισος θεωρείται το κράτος που επιβάλλει χαμηλό ή μηδενικό ονομαστικό φόρο, φορολογεί ευνοϊκά ορισμένες κατηγορίες εισοδημάτων, προσφέρει σε κατοίκους τρίτων χωρών φορολογική αμνηστία, δεν διευκολύνει την παροχή και ανταλλαγή πληροφοριών και δεν θέτει ως απαραίτητη προϋπόθεση την άσκηση ουσιαστικής επιχειρηματικής δράσης των εταιρειών που βρίσκονται εγκατεστημένες στο έδαφος του. (Accountancy Greece)

8.2 Κριτήρια Επιλογής Υπεράκτιου Σχήματος

Ο Δημητρίου (2014) ορίζει πως η αναζήτηση της καταλληλότερης δικαιοδοσίας για την ίδρυση της υπεράκτιας εταιρείας μπορεί να είναι δύσκολη και απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή. Η επιλογή εξαρτάται από τους σκοπούς του επιχειρηματία σχετικά με την υπεράκτια εταιρεία. Έτσι, τα κριτήρια βάσει των οποίων γίνεται επιλογή της καταλληλότερης δικαιοδοσίας πρέπει να εξετάζονται ξεχωριστά σε κάθε περίπτωση, ανάλογα με τις ανάγκες του ενδιαφερόμενου επιχειρηματία, και είναι επιγραμματικά τα ακόλουθα:

- Πολιτική και οικονομική σταθερότητα της χώρας δικαιοδοσίας
- Σύγχρονη και ευέλικτη νομοθεσία
- Φορολογικές και άλλες διευκολύνσεις
- Ύπαρξη συμβάσεων αποφυγής διπλής φορολογίας
- Απόρρητο

Πολιτική και οικονομική σταθερότητα της χώρας δικαιοδοσίας. Η σταθερότητα αυτή αφορά την φορολογική νομοθεσία, η οποία παρέχει στον επιχειρηματία τη δυνατότητα να προβεί σε μακροχρόνιο σχεδιασμό, χωρίς το φόβο της ανατροπής του.

Σύγχρονη και ευέλικτη νομοθεσία. Η νομοθεσία της έδρας μιας υπεράκτιας εταιρείας πρέπει να προβλέπει όσο το δυνατό απλοποιημένες διαδικασίες εγκατάστασης και λειτουργίας της, να χαρακτηρίζεται από όσο το δυνατό λιγότερους περιορισμούς και κρατική εποπτεία αναφορικά με την διοίκηση και τη λειτουργία της υπεράκτιας εταιρείας, καθώς επίσης να δίνει την δυνατότητα σύστασης της εταιρείας με έναν μόνο μέτοχο.

Φορολογικές και άλλες διευκολύνσεις. Για οποιαδήποτε χρήση και αν προορίζεται η υπεράκτια εταιρεία, το κυριότερο κριτήριο επιλογής είναι το φορολογικό καθεστώς της αντίστοιχης δικαιοδοσίας που διέπει την δραστηριότητα της εταιρείας. Το προαναφερόμενο φορολογικό καθεστώς συνήθως περιλαμβάνει τον φόρο που επιβάλλεται κατά τη διανομή των μερισμάτων στους μετόχους, τον φόρο που επιβάλλεται στα κέρδη από διάθεση περιουσιακών στοιχείων της υπεράκτιας εταιρείας, τον φόρο που επιβάλλεται κατά την μεταβίβαση μετοχών της εταιρείας, τον φόρο συγκέντρωσης κεφαλαίου, την αποφυγή του πόθεν έσχεος τόσο στην αγορά των περιουσιακών στοιχείων όσο και την νομιμοποίηση των εσόδων, την απαλλαγή

από τους φόρους δωρεάς, κληρονομιάς, γονικής παροχής και μεταβίβασης ακινήτου κ.λπ. Τα φορολογικά κίνητρα που παρέχονται από τους φορολογικούς παραδείσους συμπληρώνονται από διάφορες διευκολύνσεις και παροχές όπως είναι εκπτώσεις κατά την ενοικίαση και αγορά του γραφείου, απαλλαγές από δασμούς και τέλη, απαλλαγή από την υποχρέωση καταβολής των εργοδοτικών και ασφαλιστικών εισφορών, φορολογικές απαλλαγές κατά την αγορά αυτοκινήτων, εξοπλισμού γραφείου κ.α.

Υπαρξη Συμβάσεων Αποφυγής Διπλής Φορολογίας. Τα υπεράκτια κέντρα διακρίνονται σε αυτά που διαθέτουν ένα δίκτυο Συμβάσεων Αποφυγής διπλής Φορολογίας με άλλα κράτη και σε αυτά που δεν διαθέτουν τέτοιες συμβάσεις. Συνήθως οι χώρες με μηδενικούς φορολογικούς συντελεστές είναι αυτές που δεν έχουν συνάψει διμερείς συμβάσεις, ενώ οι χώρες με χαμηλή αλλά όχι ανύπαρκτη φορολογία προσφέρουν οφέλη και από διακρατικές συμβάσεις. Η χρησιμότητα των διμερών συμβάσεων έγκειται στο γεγονός ότι προσφέρουν τη δυνατότητα του φορολογικού προγραμματισμού, που επιτρέπει την εξαγωγή και τον επαναπατρισμό κεφαλαίων με μικρή και καμία φορά μηδενική φορολογική επιβάρυνση.

Απόρρητο Συνήθως οι ιδρυτές των υπεράκτιων εταιριών επιθυμούν τη διατήρηση της ανωνυμίας τους, όπως όταν οι υπεράκτιες εταιρίες διατηρούν στην κυριότητα τους τα περιουσιακά στοιχεία τους. Στις περιστάσεις αυτές ζωτικής σημασίας για την επιλογή της δικαιοδοσίας είναι τα εχέγγυα εχεμύθειας που παρέχονται από το κράτος προς τους μετόχους των υπεράκτιων εταιριών. Από την άλλη πλευρά όμως πρέπει να λαμβάνουμε υπόψη ότι η υπέρμετρη λειτουργική ελευθερία μιας δικαιοδοσίας προκαλεί υπόνοιες ότι παρέχονται περιθώρια για διεξαγωγή παράνομων δραστηριοτήτων και ως εκ τούτου αυτή η δικαιοδοσία μπορεί να χαρακτηριστεί ως αναξιόπιστη και να συναντήσει δυσκολίες στις συναλλαγές με διάφορους φορείς σε φορολογικά ευυπόληπτα κράτη. Παρομοίως χρήσιμη είναι και η ύπαρξη πλήρους τραπεζικού απορρήτου, που προστατεύει από διάφορους ελέγχους. Βέβαια εκτός των προαναφερόμενων κριτηρίων σημαντικό ρόλο παίζουν και άλλοι παράγοντες όπως η ύπαρξη του καλού τραπεζικού συστήματος, η αξιόλογη τηλεπικοινωνιακή υποδομή, το κόστος ίδρυσης και διατήρησης μιας υπεράκτιας εταιρείας κ.α.

8.3 Απόψεις-Οπτικές για φορολογικούς παραδείσους

Το φαινόμενο των φορολογικών παραδείσων ευνοήθηκε από την απελευθέρωση της παγκόσμιας κίνησης κεφαλαίων, που συντελέστηκε κατά τη δεκαετία του 1970 με την κατάρρευση του συστήματος του Breton Woods. Η πραγματική εκτόξευση, ωστόσο, των υπεράκτιων κεφαλαίων ιδιωτών πραγματοποιήθηκε κατά την προηγούμενη δεκαετία. Σύμφωνα με στοιχεία του ΔΝΤ, το 2001, η συνολική αξία των συγκεκριμένων κεφαλαίων ανερχόταν σε 5 τρις δολάρια. Το 2008, το μέγεθος αυτό υπερδιπλασιάστηκε, προσεγγίζοντας τα 11,5 τρις δολάρια. Παρόλα αυτά, το Tax Justice Network (TJN), βρετανικό ίδρυμα ερευνών για φορολογικά ζητήματα, επισημαίνει πως αυτά τα ποσά δεν αποδίδουν πλήρως την εικόνα του φαινομένου, καθώς είναι δύσκολος ο ακριβής προσδιορισμός του ύψους των κεφαλαίων που έχουν μεταφερθεί στους φορολογικούς παράδεισους. Ως λόγοι σημειώνονται, ο εκτεταμένος κατακερματισμός των κεφαλαίων, η απουσία κοινώς αποδεκτού ορισμού για το τι συνιστά φορολογικό παράδεισο, καθώς και η έντονη μυστικότητα που περιβάλλει τους φορολογικούς παράδεισους και τα εισερχόμενα σε αυτούς κεφάλαια. Άλλο σημείο αμφισβήτησης αυτών των δεδομένων από το TJN, είναι πως δεν συμπεριλαμβάνονται σε αυτά, τα ρευστά κεφάλαια ιδιωτών αξίας χαμηλότερης του ενός εκατομμυρίου δολαρίων, τα κεφάλαια που μεταφέρονται στους φορολογικούς παράδεισους από εταιρείες. (Μπεζαντάκος, 2014)

Παράλληλα με την ανάπτυξη των φορολογικών καταφυγίων, εγέρθηκαν και ορισμένες επιφυλάξεις για τη σκοπιμότητά τους. Φορείς όπως το TJN και το Global Financial Integrity (GFI) πρόγραμμα του Center for International Policy για την καταπολέμηση των παράνομων οικονομικών ροών, υπερτονίζουν ότι το χαλαρό θεσμικό καθεστώς αυτών των χωρών, αλλά και η έλλειψη διαφάνειας που τις χαρακτηρίζει, ενθαρρύνουν τη μεταφορά κεφαλαίων που πηγάζουν από εγκληματικές δραστηριότητες, διαφθορά και φοροδιαφυγή. Η Παγκόσμια Τράπεζα υπολογίζει μάλιστα πως το ύψος των σχετικών διασυνοριακών ροών κεφαλαίων κυμαίνεται μεταξύ ενός και 1,6 τρις δολαρίων, εκ των οποίων το 60% αφορά κεφάλαια από φοροδιαφυγή. (Μπεζαντάκος, 2014)

Παρόλα αυτά, δεν απουσιάζει και η αντίθετη άποψη. Τόσο το Center for Freedom and Prosperity (CFandP), αμερικάνικο think tank για τη φιλελευθεροποίηση των αγορών, όσο και το -επίσης αμερικάνικο-Cato Institute υποστηρίζουν πως οι επιθέσεις σε

βάρος των φορολογικών παραδείσων είναι αβάσιμες και υποκρύπτουν το γεγονός ότι προωθούν την οικονομική ανάπτυξη, την εξυγίανση της δημοσιονομικής πολιτικής και την προαγωγή των ατομικών ελευθεριών. Το CFandP μάλιστα επισημαίνει πως το πρόβλημα έγκειται στην υψηλή φορολογία που επιβάλλουν ορισμένες χώρες. Όταν αυτή μειωθεί, δεν θα υπάρχει ανάγκη εκροής κεφαλαίων προς τους φορολογικούς παράδεισους. Ο Daniel J. Mitchell, έμπειρος ερευνητής του Cato Institute για φορολογικά θέματα, τονίζει πως η ελάττωση των φορολογικών συντελεστών εισοδήματος στις αναπτυγμένες οικονομίες κατά την τελευταία τριακονταετία οφείλεται στο ρόλο που διαδραμάτισαν οι φορολογικοί παράδεισοι. (Μπεζαντάκος, 2014)

Εντούτοις, τα στοιχεία δείχνουν πως η συμπεριφορά των φορολογικών παραδείσων δημιουργεί εξωτερικότητες, οι οποίες επηρεάζουν αρνητικά τις χώρες προέλευσης των υπεράκτιων κεφαλαίων. Σύμφωνα με την αμερικάνικη Γερουσία, οι Ηνωμένες Πολιτείες χάνουν ετησίως 100 δισ. δολάρια σε φόρους από την εναπόθεση κεφαλαίων σε φορολογικούς παράδεισους. Οι απώλειες για τις αναπτυσσόμενες χώρες, σύμφωνα με την Oxfam, διεθνή συνομοσπονδία μη κυβερνητικών οργανισμών για την καταπολέμηση της φτώχειας, κυμαίνονται μεταξύ 64 και 124 δισ. δολαρίων, την ίδια στιγμή που οι χώρες αυτές λαμβάνουν ετησίως εξωτερική βοήθεια ύψους 103 δισ. δολαρίων. Συνολικά, κεφάλαια ύψους 6,2 τρις δολαρίων από αναπτυσσόμενες χώρες βρίσκονται σε υπεράκτιες καταθέσεις φυσικών προσώπων. Ο τομέας της διακίνησης κεφαλαίων, παρότι αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα των υπηρεσιών συγκέντρωσης επενδυτικών κεφαλαίων στις υπεράκτιες αγορές, έχει αποκτήσει ιδιαίτερη βαρύτητα τα τελευταία έτη, καθώς οι σύγχρονες τεχνολογίες αυξάνουν τις δυνατότητες γρήγορης διακίνησης κεφαλαίων και άμεσης παρακολούθησής τους από τους επενδυτές. Χαρακτηριστική είναι η χρήση ψηφιακού χρήματος ή πιστωτικών καρτών που επιτρέπουν την ασφαλή μεταφορά κεφαλαίων εκτός των φορολογικών παραδείσων. (Μπεζαντάκος, 2014)

8.4 Μελέτη Περίπτωσης Φορολογικών Παραδείσων στο Delaware

Το Delaware είναι η πιο ελκυστική πολιτεία των ΗΠΑ για την έναρξη και λειτουργία επιχειρήσεων. Το δικαστικό σύστημα, η φορολογία και πολλοί ακόμη παράγοντες, ευνοούν σημαντικά την ίδρυση εταιρειών στο Delaware.

Φορολογία στο Delaware

Αρχίζοντας από το φορολογικό καθεστώς, αξίζει να αναφέρουμε ότι το Delaware προσφέρει μηδενικό φόρο επί των πωλήσεων. Συγκεκριμένα μετά την ίδρυση μιας LLC εταιρείας, χρειάζεται να επιλεγεί ο τύπος της (εταιρεία S, εταιρεία C ή αποκλειστική ιδιοκτησία). Οι μεμονωμένες LLC δεν πληρώνουν καθόλου φόρους.

Επίσης υπάρχει μηδενικός κρατικός φόρος εισοδήματος για εταιρείες με έδρα το Delaware, καθώς και μηδενικός φόρος επί τόκων. Τις ευνοϊκές αυτές συνθήκες φορολογίας ολοκληρώνουν ο χαμηλός φόρος προσωπικής ιδιοκτησίας και η μηδενική απαίτηση ΦΠΑ.

Δικαστικό σύστημα που ευνοεί επιχειρήσεις

Το δικαστικό σύστημα στο Delaware δεν είναι όμοιο με το σύστημα που εφαρμόζεται σε άλλες πολιτείες της Αμερικής. Χρησιμοποιεί δικαστές αντί ενόρκων. Αυτό επιταχύνει σημαντικά τις νομικές διαδικασίες. Επιπλέον, διατηρεί την πιο προηγμένη και ενημερωμένη νομολογία, η οποία ευνοεί τις επιχειρήσεις, μειώνοντας την ευθύνη και τις διαφορές μεταξύ των εταιρειών Delaware.

Ευκολία διαδικασίας έναρξης

Οι απαιτήσεις έναρξης νέας offshore στο Delaware είναι αμελητέες. Η διαδικασία είναι εξαιρετικά εύκολη, χωρίς υποχρέωση ψηφοφορίας και διάφορων συναντήσεων με φορείς. Οι πληροφορίες που ζητούνται για τη σύσταση εταιρείας είναι ελάχιστες, ενώ για να ολοκληρωθεί η διαδικασία χρειάζεται μόνο ένα μικρό τέλος κατάθεσης.

Επιχειρηματική και περιουσιακή ασφάλεια

Οι LLC εταιρείες με έδρα το Delaware απολαμβάνουν αυξημένη προστασία περιουσιακών στοιχείων έναντι πιστωτών. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι ένας πιστωτής δεν μπορεί να επιτεθεί στην LLC ούτε να οικειοποιηθεί κανένα περιουσιακό της στοιχείο, σε περίπτωση αντιδικίας με μέλος της εταιρείας. Αυτό ισχύει για όλα τα μέλη που ανήκουν σε μια LLC εταιρεία.

Ίδρυση offshore εξ' αποστάσεως

Για την ίδρυση μιας εταιρείας στο Delaware δεν χρειάζεται αυτοπρόσωπη παρουσία. Η διαδικασία της σύστασης μπορεί να γίνει και εξ' αποστάσεως. Χρειάζεται μόνο να υπάρχει ένας καταχωρημένος αντιπρόσωπος στο Delaware.

Χαμηλά κόστη έναρξης και κεφαλαίου

Για τη δημιουργία μιας offshore εταιρείας στο Delaware των Η.Π.Α. δεν υπάρχει καμία απαίτηση κεφαλαίου εκκίνησης. Η έναρξη μιας υπεράκτιας εταιρείας έχει χαμηλότερο κόστος από οποιαδήποτε άλλη πολιτεία και είναι ένας από τους βασικούς λόγους, που αρκετοί επενδυτές το προτιμούν για την έδρα της εταιρείας τους.

Προσαρμογή στη δομή και ελευθερία σύμβασης

Οι όροι και οι κανόνες που αφορούν μια εταιρεία LLC μπορούν να προσαρμοστούν, ώστε να ικανοποιούν συγκεκριμένες ανάγκες και προτιμήσεις των επενδυτών. Πολλές φορές όταν αναφερόμαστε σε αυτήν ακριβώς την ευελιξία των LLC εταιρειών, μιλάμε για τη λεγόμενη ελευθερία σύμβασης.

Περιορισμένη ευθύνη μελών offshore εταιρείας

Κάθε μέλος μιας εταιρείας με έδρα το Delaware, ευθύνεται μόνο για το μερίδιο συνεισφοράς στο κεφάλαιο της εταιρείας. Η ευθύνη του περιορίζεται σε αυτό το ποσό και σε καμία περίπτωση δεν επιβαρύνεται η προσωπική περιουσία του, για τις υπόλοιπες υποχρεώσεις της εταιρείας.

Απόρρητο του ιδιοκτήτη της εταιρείας

Οι εταιρείες στο Delaware και τα ιδρυτικά μέλη, καθώς και οι μέτοχοι σε αυτές, διασφαλίζονται με το απόρρητο και την ανωνυμία τους. Εφόσον έχει οριστεί ένας εκπρόσωπος της εταιρείας, τα υπόλοιπα μέλη δεν οφείλουν να αποκαλύψουν τα στοιχεία τους για κανένα λόγο.

Χαμηλές ετήσιες χρεώσεις και κόστος συντήρησης

Από την έναρξη της υπεράκτιας και μετά, η διαχείριση είναι πολύ εύκολη υπόθεση και κοστίζει ελάχιστα. Κάθε χρόνο μια φορά, πρέπει να υποβληθεί μια απλή φόρμα και μια ετήσια αμοιβή φόρου ύψους 300 δολαρίων στο Υπουργείο Εξωτερικών του

Delaware. Πρέπει, επίσης να καταβάλλεται η ετήσια αμοιβή του εγγεγραμμένου εκπροσώπου.

8.5 Μελέτη Περίπτωσης Φορολογικών Παραδείσων στο Guernsey (Channel Islands)

Το Guernsey είναι το δεύτερο πιο μεγάλο από τα Channel Islands, με το Jersey να είναι το πιο μεγάλο. Βρίσκεται στη Θάλασσα της Μάγχης απέναντι από τις ακτές της Νορμανδίας. Καλύπτει 62 τετραγωνικά χιλιόμετρα και ο πληθυσμός ανέρχεται κοντά στους 65.000 κατοίκους, με το πρωταρχικό οικονομικό κέντρο να είναι ο Λιμένας του Αγίου Πέτρου.

Τα Channel Islands έχουν μία μοναδική συνταγματική ρύθμιση με το Ηνωμένο Βασίλειο. Τα νησιά αυτά ανήκουν στη Βασίλισσα της Αγγλίας, ξεχωριστά όμως από την αποικιακή εξάρτηση του Ηνωμένου Βασιλείου, οι τοπικά εκλεγμένοι άρχοντες έχουν το αποκλειστικό δικαίωμα λήψης αποφάσεων σε εγχώρια ζητήματα (συμπεριλαμβανόμενης και της φορολογίας), ενώ το Ηνωμένο Βασίλειο είναι υπεύθυνο για τα εξωτερικά ζητήματα των Νησιών.

Τα Νησιά είναι συνεργαζόμενα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και εξαιτίας αυτού υπόκεινται στον Ευρωπαϊκό Νόμο. Έτσι, έχουν επιλέξει να συμμετέχουν στο σύστημα του κοινού δασμολογίου και του αγροτικού συστήματος εισφορών, αλλά δεν υπόκεινται στον Ευρωπαϊκό Νόμο στα περισσότερα υπόλοιπα ζητήματα.

Η επίσημη γλώσσα είναι τα Αγγλικά, αν και τα Γαλλικά ομιλούνται και είναι αποδεκτά ευρέως και το νομικό σύστημα βασίζεται σε μια μίξη του Αγγλικού και Γαλλικού Δικαίου.

Το Guernsey έχει υπογράψει συμφωνίες διπλής φορολογίας, οι οποίες περιλαμβάνουν και την ανταλλαγή πληροφοριών με το Ηνωμένο Βασίλειο οπότε οι κάτοικοι του πρέπει να σκεφτούν με πολύ προσοχή το ενδεχόμενο να ανοίξουν εκεί offshore εταιρία.

Με την εισαγωγή ενός νέου εταιρικού νόμου και ενός εντελώς νέου Μητρώου Εταιριών από το 2008, το Guernsey θεωρείται μοντέρνο και πρωτοπόρο για την ίδρυση εταιρίας.

Εταιρεία στο Guernsey

Οι εταιρείες που ανήκουν σε κατοίκους εκτός νησιού και δεν πραγματοποιούν συναλλαγές με κατοίκους ή επιχειρήσεις του Guernsey, μπορούν να ιδρυθούν στο νησί και να λειτουργούν αφορολόγητα. Οι εταιρίες έχουν τα παρακάτω χαρακτηριστικά :

Φορολογία

Οι εταιρίες που εδρεύουν στο Guernsey αλλά οι ενασχολήσεις τους είναι εκτός αυτού έχουν μηδενική φορολόγηση, ανεξάρτητα από τα κέρδη τους.

Μέτοχοι

Απαιτείται ελάχιστος αριθμός του ενός μετόχου, ενώ επιτρέπονται και οι εταιρικοί μέτοχοι. Οι λεπτομέρειες του τελικού δικαιούχου της εταιρίας (last beneficiary owner) πρέπει να μεταβιβάζονται στις αρχές του Guernsey, αλλά αυτές οι πληροφορίες προστατεύονται από διατάξεις περί απορρήτου. Οι ανώνυμες μετοχές δεν επιτρέπονται. Ένα μετοχολόγιο πρέπει να διατηρείται στην εγγεγραμμένη διεύθυνση της εταιρίας και πρέπει να διατίθεται για επιθεώρηση από οποιοδήποτε μέλος του κοινού. Λεπτομέρειες των μετόχων διατηρούνται στο δημόσιο φάκελο του μητρώου της εταιρίας, αλλά η ανωνυμία μπορεί να διατηρηθεί με τη χρήση nominee μετόχων. Τα έγγραφα μπορούν να σταλούν ηλεκτρονικά από την εταιρία στον μέτοχο, όπου συμφωνηθεί με αυτόν.

Διευθυντές

Οι περισσότερες “onshore” χώρες έχουν διατάξεις στη φορολογική τους νομοθεσία στις οποίες οποιαδήποτε εταιρία, ανεξάρτητα από το που έχει ιδρυθεί, αν ελέγχεται/διοικείται μέσα στη δικαιοδοσία τους, θα θεωρείται φορολογικός κάτοικος της χώρας αυτής και θα φορολογείται για το παγκόσμιο εισόδημά της με τους τοπικούς συντελεστές. Για παράδειγμα, οποιαδήποτε offshore εταιρία η οποία έχει τους διευθυντές της στο Ηνωμένο Βασίλειο θεωρείται φορολογικός κάτοικος του Ηνωμένου Βασιλείου και φορολογείται εκεί για το παγκόσμιό της εισόδημα. Παράλειψη των διευθυντών να κηρύξουν την ευθύνη της offshore εταιρίας στη φορολογία του Ηνωμένου Βασιλείου θα θεωρηθεί ως αδίκημα από τον νόμο του Ηνωμένου Βασιλείου και θα έχει πολύ σοβαρές οικονομικές και ποινικές συνέπειες. Οι περισσότερες “onshore” χώρες έχουν παρόμοιες προβλέψεις στο φορολογικό τους σύστημα οπότε δεν θα ήταν ορθό για τους διευθυντές-κατοίκους των “onshore”

χωρών να λειτουργούν ως διευθυντές μιας offshore εταιρίας. Οι εταιρίες πρέπει να έχουν τουλάχιστον έναν διευθυντή ο οποίος μπορεί να είναι είτε εταίρος είτε ιδιώτης. Τα στοιχεία των διευθυντών εμφανίζονται στα δημόσια έγγραφα, αλλά η ανωνυμία μπορεί να διατηρηθεί με τη χρήση τρίτων.

Ετήσιες Εκθέσεις

Οι διευθυντές πρέπει να υποβάλλουν μία «Ετήσια Επικυρωμένη Έκθεση» στο Μητρώο Εταιριών, μέχρι τις 31 Ιανουαρίου κάθε χρόνο. Αυτή θα δίνει λεπτομέρειες για τους διευθυντές και τους εγγεγραμμένους μετόχους, το μετοχικό κεφάλαιο της εταιρίας και θα επιβεβαιώνει ότι το μητρώο των μελών είναι ενημερωμένο, με χρηματικά πρόστιμα σε περίπτωση μη υποβολής.

Χρονοδιάγραμμα

Η ίδρυση της εταιρίας μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσα σε 3 μέρες. Έτοιμες εταιρίες δεν είναι διαθέσιμες αφού υπάρχει η απαίτηση να αποκαλύπτονται τα στοιχεία του ιδιοκτήτη πριν από την ίδρυση της εταιρίας. Αυτό σημαίνει ότι δεν είναι δυνατό να ιδρυθεί κάποια εταιρία αν δεν δοθεί η εντολή από τον πελάτη. Ωστόσο, κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες, υπάρχει η δυνατότητα ίδρυσης εταιρίας σε 15 λεπτά.

Περιορισμοί στο Όνομα και στις Δραστηριότητες

Το όνομα των εταιριών περιορισμένης ευθύνης (Limited Liability Companies) πρέπει να τελειώνει με τη λέξη Limited. Όσον αφορά εταιρίες μικτής ευθύνης, το όνομα τους πρέπει να τελειώνει με τις λέξεις Mixed Liability. Το όνομα της εταιρίας δεν γίνεται να είναι παραπλανητικό σε σχέση με τις δραστηριότητές της.

Επιπλέον Υπηρεσίες-Υπηρεσίες Καταπιστεύματος (Trust)

Η χρήση ενός Trust για την κατοχή μετοχών σε μια offshore εταιρία μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα πολύ ουσιώδη φορολογικά και άλλου είδους πλεονεκτήματα, τόσο σε ενδεχόμενη απώλεια, όσο και κατά τη διάρκεια ζωής του ιδρυτή. Τα πλεονεκτήματα αυτά είναι:

Αποφυγή Φόρου Κληρονομιάς:

Σε περίπτωση θανάτου, ο φόρος κληρονομιάς που κανονικά αξιολογείται βάση της αξίας των μετοχών, συνήθως μηδενίζεται.

Προστασία Περιουσιακών Στοιχείων:

Τα περιουσιακά στοιχεία που έχουν τοποθετηθεί σε καταπίστευμα είναι γενικώς απρόσβλητα από πιστωτές που μπορεί να υπάρχουν λόγω οικονομικών δυσκολιών, διαδικασιών διαζυγίων, δικαστικών υποθέσεων κτλ.

Αποφυγή διαδικασίας επικύρωσης διαθήκης:

Ένα καταπίστευμα παρέχει ένα μέσο με το οποίο τα περιουσιακά στοιχεία μπορούν να περάσουν ομαλά στην επόμενη γενιά, χωρίς αναστατώσεις, καθυστερήσεις, επιπλέον κόστη, απώλεια εμπιστευτικότητας κ.τ.λ., συνυφασμένα με τη διαδικασία επικύρωσης της διαθήκης, η οποία αναγκαστικά έπεται όταν τα περιουσιακά στοιχεία κληροδοτούνται με διαθήκη.

Συνέχεια:

Τα καταπιστεύματα παρέχουν τα μέσα με τα οποία τα περιουσιακά στοιχεία μπορούν να συνεχίσουν να χορηγούνται σύμφωνα με τις επιθυμίες του ιδρυτή μετά το θάνατό του, ώστε να προστατεύονται οι αδύναμοι και να αποφεύγεται η σπατάλη.

Φορολογικά Οφέλη :

Κατά τη διάρκεια της ζωής ενός ατόμου, η σύσταση ενός καταπιστεύματος μπορεί να προσφέρει σημαντικές φοροελαφρύνσεις εισοδήματος και κεφαλαίου.

Κεφάλαιο 9

Αντιμετώπιση Φοροδιαφυγής, Φοροαποφυγής, Φορολογικών Παραδείσων

9.1 Δράσεις αντιμετώπισης σε Παγκόσμιο Επίπεδο από τον ΟΟΣΑ-G20

Είτε φορολογικό καταφύγιο ("tax haven" στην αγγλική), είτε φορολογική όαση ("Steuerparadies" στη γερμανική), είτε φορολογικός παράδεισος ("paradis fiscal" στη γαλλική και ασφαλώς ομώνυμα στην ελληνική), το πρώτο πράγμα που έρχεται στο νου κάποιου όταν ακούει αυτούς τους όρους, είναι ένα μαγευτικό μέρος που κρύβει πολλές υποσχέσεις για τον επισκέπτη του. (Μπεζαντάκος, 2014)

Η ενασχόληση με την υπόθεση των φορολογικών παραδείσων υποκρύπτει ορισμένες δυσκολίες. Κατ' αρχάς, απουσιάζει ένας κοινός αποδεκτός ορισμός τού τι συνιστά «φορολογικό παράδεισο». Σύμφωνα με την έκθεση του ΟΟΣΑ «Επιζήμιος Φορολογικός Ανταγωνισμός: Ένα Αναδυόμενο Παγκόσμιο Ζήτημα», η οποία δημοσιεύθηκε το 1998, αποδίδονται τέσσερα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά στο φορολογικό παράδεισο. Πρώτον, ένας φορολογικός παράδεισος επιβάλλει ελάχιστους, ακόμη και μηδενικούς, φορολογικούς συντελεστές. Δεύτερον, δεν ανταλλάσσει πληροφορίες περί φορολογικών θεμάτων με τις χώρες καταγωγής των κεφαλαίων. Τρίτον, ισχύει το τραπεζικό απόρρητο και -ως τελευταίο χαρακτηριστικό- δεν πραγματοποιείται πραγματική οικονομική δραστηριότητα σε σχέση με το δημιουργούμενο εισόδημα. Μία δεκαετία αργότερα, το Government Accountability Office (GAO) των ΗΠΑ, προβαίνοντας σε μία επισκόπηση της βιβλιογραφίας, προσθέτει στον προηγούμενο ορισμό νέα χαρακτηριστικά, τα οποία άντλησε από διάφορες ακαδημαϊκές, κυβερνητικές και διεθνείς πηγές. Πιο συγκεκριμένα, το GAO επισημαίνει πως ένας φορολογικός παράδεισος δεν απαιτεί τη μόνιμη παρουσία του καταθέτη στην επικράτειά του και αυτοπροβάλλεται ως υπεράκτιο χρηματοοικονομικό κέντρο. (Μπεζαντάκος, 2014)

Οι αναπτυγμένες οικονομίες δεν ενστερνίστηκαν την άποψη των φιλελεύθερων think tanks. Η πρώτη απόπειρα διαχείρισης και αντιμετώπισης του ζητήματος έγινε από το G-7, το οποίο, στη σύνοδό του στη Λυών το Μάιο του 1996, ζήτησε από τον ΟΟΣΑ να αναπτύξει μέτρα για την αντιμετώπιση των στρεβλώσεων που προκαλεί ο επιζήμιος φορολογικός ανταγωνισμός. Ο ΟΟΣΑ με μία έκθεσή του το 1998 συγκεκριμενοποίησε το ζήτημα, ενώ ίδρυσε και το Forum για τις Επιζήμιες Φορολογικές Πρακτικές, στο οποίο ανέθεσε να συντάξει μία μαύρη λίστα με τους φορολογικούς παράδεισους. Μία νέα έκθεση του ΟΟΣΑ που δημοσιεύθηκε το 2000 («Προς μία παγκόσμια φορολογική συνεργασία») ενσωμάτωσε μία μαύρη λίστα με 35 φορολογικούς παράδεισους, εναντίον των οποίων προτάθηκε η ανάληψη μίας σειράς μέτρων όπως η επιβολή παρακρατούμενου φόρου επί συναλλαγών με πολίτες των εν λόγω χωρών κτλ. Το G-20, το οποίο συγκλήθηκε στις 2 Απριλίου 2009 στο Λονδίνο, αποφάσισε την επιβολή κυρώσεων εναντίον των μη συνεργάσιμων φορολογικών παραδείσων, με σκοπό την προστασία των δημοσιονομικών, αλλά και των χρηματοπιστωτικών συστημάτων των μελών του. Για τη στοχοποίηση των χωρών που αρνούνται να συνεργαστούν, το G-20 στην τελική του ανακοίνωση δήλωσε πως θα αξιοποιήσει τη μαύρη λίστα του ΟΟΣΑ. Ένα πρώτο ζήτημα που εγείρεται από την ανωτέρω τοποθέτηση είναι ότι αυτή η μαύρη λίστα είναι ουσιαστικά λευκή. Πέντε μέρες μετά τη δημοσίευση της λίστας του ΟΟΣΑ στις 2 Απριλίου, οι εναπομείνουσες στη μαύρη λίστα χώρες (Κόστα Ρίκα, Μαλαισία, Φιλιππίνες και Ουρουγουάη) δήλωσαν την πρόθεσή τους να εφαρμόσουν το διεθνές φορολογικό πρότυπο που έχει υιοθετήσει ο ΟΟΣΑ, με αποτέλεσμα να αφαιρεθούν από τη μαύρη και να ενταχθούν στη γκρίζα λίστα. Αυτό σημαίνει πως ο Οργανισμός διαθέτει πλέον μόνο δύο λίστες: τη λευκή λίστα, η οποία περιλαμβάνει τα κράτη που έχουν σημειώσει σημαντική πρόοδο στην υιοθέτηση του διεθνώς συμφωνημένου φορολογικού προτύπου, και τη γκρίζα λίστα, η οποία περιλαμβάνει τις κυβερνήσεις που έχουν σημειώσει περιορισμένη πρόοδο στο ίδιο πεδίο. Ένα δεύτερο πρόβλημα από την τοποθέτηση του G-20, είναι ότι οι ηγέτες των μεγαλύτερων οικονομιών του κόσμου περιορίστηκαν σε μία γενικόλογη απειλή για λήψη μέτρων κατά των φορολογικών παραδείσων, χωρίς ωστόσο να τα συγκεκριμενοποιούν. Τέλος, το G-20 εστίασε στα υπεράκτια κεφάλαια των ιδιωτών και όχι των εταιρειών, το μέγεθος των οποίων είναι εξίσου -αν όχι περισσότερο- σημαντικό. (Μπεζαντάκος, 2014)

Από την άλλη πλευρά, πέραν της συνεργασίας με το G-20, ο ΟΟΣΑ ακολουθεί τη δική του ατζέντα στο ζήτημα των φορολογικών καταφυγίων, ενθαρρύνοντας την υπογραφή διμερών συμβάσεων, αλλά και την ενίσχυση της διαφάνειας εκ μέρους των φορολογικών παραδείσων, χωρίς να λαμβάνει μέτρα εναντίον τους, σε περίπτωση μη συμμόρφωσης (πχ. κυρώσεις κτλ.). Το διεθνές φορολογικό πρότυπο του ΟΟΣΑ αφορά στην ανταλλαγή πληροφοριών, κατόπιν υποβολής αιτήματος, όπου αυτό είναι απαραίτητο, για την εφαρμογή των νόμων του ενδιαφερόμενου κράτους και χωρίς να εγείρονται κωλύματα εξαιτίας του τραπεζικού απόρρητου. Σε αυτό το πλαίσιο είναι υποχρεωτικός ο σεβασμός των δικαιωμάτων των φορολογουμένων και η τήρηση εχεμύθειας επί των ανταλλαγισών πληροφοριών. (Μπεζαντάκος, 2014)

9.2 Αντιμετώπισή τους από Ευρωπαϊκή Ένωση-Αποφάσεις-Οδηγίες-Εκθέσεις

Αυστηρό νομοθετικό πλαίσιο έχει υιοθετήσει η Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς με την Οδηγία για τη φορολόγηση των αποταμιεύσεων, που τέθηκε σε εφαρμογή από την 1η Ιουλίου 2005, προβλέπεται πως όταν ένας κάτοικος μίας χώρας έχει εισόδημα από τόκους καταθέσεων σε μία άλλη χώρα, τότε οι σχετικές πληροφορίες και τα δεδομένα αποστέλλονται αυτομάτως στη χώρα καταγωγής του πελάτη, ώστε να είναι σε θέση η τελευταία να φορολογήσει αναλόγως τον πολίτη της. Η συγκεκριμένη Οδηγία εφαρμόζεται, εκτός από τα κράτη-μέλη και τα συνδεδεμένα ή εξαρτώμενα εδάφη, και από τρίτα κράτη (Ανδόρα, Ελβετία, Λιχτενστάιν, Μονακό και Σαν Μαρίνο). Η Αυστρία, το Βέλγιο και το Λουξεμβούργο έχουν εξαιρεθεί από τη ρήτρα της αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών και αντί αυτού επιβάλλουν έναν παρακρατούμενο φόρο ύψους 20% επί του τόκου των κατατεθειμένων κεφαλαίων, ο οποίος αυξήθηκε στο 35% το 2011. Το 75% των εισπραττόμενων φόρων καταβάλλονται στη χώρα καταγωγής του καταθέτη. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονιστεί το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση αντιμετωπίζει μεγάλη δυσκολία στο να προσφύγει στη λήψη ουσιαστικών, αποτελεσματικών μέτρων για τις υπεράκτιες εταιρείες, δεδομένου ότι οι σημαντικότερες χρηματοοικονομικές αγορές εντός της Γηραιάς Ηπείρου (Ελβετία, Λιχτενστάιν κλπ.) είναι επί της ουσίας φορολογικοί παράδεισοι ή προσφέρουν υπό περιπτώσεις φορολογικά κίνητρα. Στην ουσία «φορολογικοί παράδεισοι» με την ευρεία έννοια του προσδιορισμού είναι και χώρες

που ανήκουν στην Ε.Ε., εφαρμόζουν όμως τους ελάχιστα αποδεκτούς συντελεστές άμεσης φορολογίας 10% (Βουλγαρία, Κύπρος κλπ.). (Μπεζαντάκος, 2014)

Σχετικά με τα άμεσα μέτρα για την αντιμετώπιση της φορολογικής απάτης ή της φοροδιαφυγής(παράνομη δραστηριότητα με βάση την οποία παρακάμπτονται οι φορολογικές υποχρεώσεις), τα κράτη μέλη πρέπει να διαθέσουν επαρκείς πόρους στις εθνικές φορολογικές υπηρεσίες καθώς και στο προσωπικό που διενεργεί τους φορολογικούς ελέγχους. Επίσης προτείνεται στα κράτη μέλη να άρουν τις τραπεζικές άδειες στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που συμβάλλουν ενεργά σε περιπτώσεις φορολογικής απάτης προσφέροντας προϊόντα και/ή υπηρεσίες σε πελάτες ώστε να τους δίνεται η δυνατότητα να αποφύγουν την καταβολή φόρων ή εφόσον αρνηθούν να συνεργαστούν με τις φορολογικές αρχές. (European Commission, 2013)

Η φοροαποφυγή αποτελεί την άλλη πτυχή του προβλήματος και είναι νόμιμη αλλά ανάρμοστη αξιοποίηση του φορολογικού καθεστώτος προς ίδιον όφελος, προκειμένου να περιοριστεί ή να αποφευχθεί εντελώς η φορολογική υποχρέωση και γ' αυτό απαιτεί διαφορετική δέσμη δράσεων. Συνδέεται στενά με την ερμηνεία του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού, όπου οι μεγάλες εταιρείες προβαίνουν σε ευρύ φορολογικό σχεδιασμό, μεταφέροντας τεχνητά κέρδη προκειμένου να περιορίσουν τον πραγματικό φορολογικό συντελεστή και να μειώσουν τις φορολογικές τους υποχρεώσεις. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει την αναβάθμιση της οδηγίας φορολόγησης των αποταμιεύσεων, ούτως ώστε να τερματιστεί οριστικά το τραπεζικό απόρρητο και θεωρεί ότι είναι πλέον καιρός το Λουξεμβούργο και η Αυστρία να εγκαταλείψουν την αρνητική θέση τους για τη σύναψη αποτελεσματικής συμφωνίας με την Ελβετία. Επιπλέον οι προϋποθέσεις για υποβολή εκθέσεων ανά χώρα όσον αφορά τις διασυνοριακές εταιρείες, είναι ζωτικής σημασίας για τον εντοπισμό της εταιρικής φοροαποφυγής και υποστηρίζεται ότι η Επιτροπή πρέπει να θεσπίσει την ανά χώρα υποβολή εκθέσεων για τις διασυνοριακές εταιρείες σε όλους τους τομείς, όπου θα απαιτείται η κοινοποίηση πληροφοριών σχετικά με τις εμπορικές δραστηριότητες ενός ομίλου στο σύνολο, προκειμένου να ελέγχεται κατά πόσον γίνονται σεβαστοί οι κανόνες περί μεταφοράς της τιμολόγησης. Επίσης, είναι απαραίτητο να υπάρξει περαιτέρω κινητοποίηση για τη βελτίωση του εντοπισμού των φορολογουμένων, τη φορολόγηση του ηλεκτρονικού εμπορίου, την αποτελεσματικότητα των μηχανισμών συλλογής φορολογικών εσόδων, την αύξηση

της διαφάνειας των εταιρικών μητρώων και των μητρώων των trust, καθώς και βελτίωση της αποτελεσματικότητας του κώδικα δεοντολογίας για τη φορολόγηση των επιχειρήσεων και ένας νέος κώδικας δεοντολογίας για τους ελεγκτές και τους συμβούλους. (European Commission, 2013)

Στο θέμα των φορολογικών παραδείσεων, η Commission ζητά να υπάρξει ενιαία ευρωπαϊκή προσέγγιση από όλα τα κράτη μέλη. Τα κράτη μέλη των οποίων η φορολογική βάση επλήγη λόγω αδιαφανών ή ζημιογόνων φορολογικών μέτρων ή φορολογικών παραδείσεων, συνήθως εξετάζουν σειρά μέτρων που αποσκοπούν στην αποτροπή του αρνητικού αντίκτυπου. Η απάντηση από πλευράς φορολογουμένων στις περιπτώσεις αυτές συχνά περιλαμβάνει τη δρομολόγηση επιχειρήσεων ή συναλλαγών μέσω άλλου κράτους, με χαμηλότερο επίπεδο προστασίας. Κατά συνέπεια, στην Ευρωπαϊκή Ένωση η συνολική προστασία των φορολογικών εσόδων των κρατών μελών είναι εξίσου αποτελεσματική με την ασθενέστερη αντιμετώπιση οποιουδήποτε κράτους μέλους. Ένας τρόπος για την αντιμετώπιση του προβλήματος θα ήταν να υπάρξει ενιαία ευρωπαϊκή απάντηση. Για να διασφαλισθεί η αποτελεσματικότητα μιας τέτοιας προσέγγισης, ζητείται από την Επιτροπή να περιλάβει στη στρατηγική της ΕΕ για το φορολογικό χάσμα, σαφή ορισμό των φορολογικών παραδείσεων, κοινή δέσμη κριτηρίων για τον εντοπισμό των φορολογικών παραδείσεων, καθώς και κατάλληλα μέτρα που πρέπει να εφαρμοστούν σε εντοπισμένες δικαιοδοσίες. Είναι σημαντικό να καταβληθεί προσπάθεια προς την κατεύθυνση των προληπτικών δράσεων, όπου η στενότερη συνεργασία για την παροχή βοήθειας σε αναπτυσσόμενες τρίτες χώρες οι οποίες δεν είναι φορολογικοί παράδεισοι, θα βοηθούσε να καταπολεμηθούν αποτελεσματικά η φορολογική απάτη, η φοροαποφυγή και ο επιθετικός φορολογικός σχεδιασμός. (European Commission, 2013)

Το μέγεθος, ευρωπαϊκά αλλά και παγκόσμια, της φορολογικής απάτης, της φοροδιαφυγής, της φοροαποφυγής και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες είναι σημαντικό σε μακροοικονομικούς όρους. Η διακρατική διάσταση και σημασία τους είναι ολοφάνερη. Οι φορολογικοί παράδεισοι, λόγω της φύσης και των χαρακτηριστικών τους, διαδραματίζουν καίριο ρόλο, αφού υποδέχονται και διοχετεύουν κεφάλαια από μεγάλες επιχειρήσεις και ατομικές περιουσίες που έχουν διαφύγει ή αποφύγει την καταβολή φόρων, καθώς και κεφάλαια

προερχόμενα από υποθέσεις πολιτικής και οικονομικής διαφθοράς και από το οργανωμένο οικονομικό έγκλημα. (Taxheaven, 2020)

Εκτός από τον χρηματοπιστωτικό τομέα, υπάρχουν και άλλοι δίαυλοι νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες: αγορές έργων τέχνης, διαμαντιών και πολύτιμων μετάλλων· ελεύθεροι λιμένες, τελωνειακές αποθήκες και ειδικές οικονομικές ζώνες κ.λπ. Οι γοργές τεχνολογικές αλλαγές παρέχουν νέες δυνατότητες μέσω των εικονικών περιουσιακών στοιχείων και της τεχνολογίας αλυσίδας συστοιχιών (blockchain). Το ίδιο ισχύει και για τις διαδικασίες διαφυγής και αποφυγής: διανομή μερισμάτων και τοκομεριδίων για συναλλαγές τύπου «cum ex» (55,2 δισεκατομμύρια ευρώ)· επιθετικός φορολογικός σχεδιασμός· μυστικές συμβάσεις μεταξύ κρατών και πολυεθνικών εταιρειών που μειώνουν σημαντικά τις φορολογικές τους υποχρεώσεις· τα καθεστώτα χορήγησης ιθαγένειας ή διαμονής σε αλλοδαπούς με αντάλλαγμα επενδύσεις. Το ηλεκτρονικό εμπόριο, η οικονομία των πλατφορμών και η ψηφιακή οικονομία γενικά δημιουργούν νέους κινδύνους διευκόλυνσης των φορολογικών αδικημάτων και της φοροαποφυγής, καθώς και νέες δυνατότητες ιχνηλάτησης και ελέγχου. (Taxheaven, 2020)

Στις 7 Μαΐου 2020, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε ένα νέο σχέδιο δράσης για μια ολοκληρωμένη στρατηγική της Ένωσης αναφορικά με την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και έναν κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό με τον κατάλογο των χωρών και περιοχών δικαιοδοσίας που δεν συνεργάζονται προς τον σκοπό αυτόν. Το σχέδιο δράσης ξεκινά από την εκτίμηση των αποκλίσεων ως προς την εφαρμογή του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου και από τις «σοβαρές αδυναμίες στην επιβολή των κανόνων» και εκφράζει τη βούληση μηδενικής ανοχής στο παράνομο χρήμα στην ΕΕ. Είναι διαρθρωμένο με βάση έξι πυλώνες:

1. Διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής του υφιστάμενου πλαισίου, αρχής γενομένης από την πλήρη μεταφορά στο εκάστοτε εθνικό δίκαιο των οδηγιών για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.
2. Θέσπιση ενός ενιαίου εγχειριδίου κανόνων, μέσω τροποποιημένης οδηγίας και κανονισμού.

- 3.Θέσπιση διαδικασιών και σύσταση οργανισμού εποπτείας της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, μέσω νομοθετικής πρότασης.
- 4.Θέσπιση μηχανισμού συντονισμού και στήριξης για τις μονάδες χρηματοοικονομικών πληροφοριών και για τη διασύνδεση των κεντρικών εθνικών μητρώων τραπεζικών λογαριασμών.
- 5.Επιβολή των διατάξεων του ποινικού δικαίου και ενίσχυση της ανταλλαγής πληροφοριών.
- 6.Ενίσχυση της διεθνούς διάστασης του πλαισίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (Taxheaven, 2020)

9.3 Πολιτικές από την Ελλάδα-Νόμοι-Αποφάσεις

Ενώ στο παρελθόν η σύσταση μιας υπεράκτιας/εξωχώριας εταιρίας αποτελούσε συνήθης πρακτική για τους Έλληνες επιχειρηματίες, οι οποίοι είχαν αξιοσημείωτη περιουσία και ήθελαν να αποφύγουν τη σκληρή φορολογική πολιτική της χώρας μας, ο φορολογικός νόμος Ν.3091/2002 αλλάζει την εδραιωμένη αυτή κατάσταση. Βασικά σημεία στα οποία ο παραπάνω νόμος επιφέρει καθοριστικές τροποποιήσεις, ακριβώς γιατί τα σημεία αυτά μέχρι τώρα παρουσίαζαν το σημαντικότερο φορολογικό ενδιαφέρον είναι τα κάτωθι: Οποιοσδήποτε δαπάνες πραγματοποιούνται από επιχείρηση προς εξωχώριες εταιρίες δεν αναγνωρίζονται προς έκπτωση από τα ακαθάριστα εισοδήματα αυτής (άρθρο 31 παρ. 14 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 5 παρ.9 του Ν.3091/2002). Οι εξωχώριες εταιρίες που έχουν εμπράγματα δικαιώματα πλήρους ή ψιλής κυριότητας ή επικαρπίας επί ακινήτων που βρίσκονται στην Ελλάδα υπόκεινται σε ειδικό ετήσιο φόρο 3%(και σήμερα 15% με το άρθρο 57 του ν. 3642/2010) επί της αντικειμενικής αξίας των ακινήτων. Οι εταιρίες αυτές απαλλάσσονται από το φόρο, εφόσον υπάρχει σύμβαση διοικητικής συνδρομής για την καταπολέμηση της απάτης και της φοροδιαφυγής μεταξύ της Ελλάδας και της χώρας της έδρας τους. (Μπεζαντάκος, 2014)

Στην ελληνική νομοθεσία οι «υπεράκτιες εταιρίες» μετονομάστηκαν σε «εξωχώριες εταιρίες» μετά από τη θέση σε ισχύ του φορολογικού νόμου (Ν.3091/2002). Σύμφωνα με τη διατύπωση του νόμου, ως εξωχώρια «νοείται η εταιρία που έχει την έδρα της σε

αλλοδαπή χώρα και με βάση τη νομοθεσία της οποίας δραστηριοποιείται αποκλειστικά σε άλλες χώρες και απολαμβάνει ιδιαίτερα ευνοϊκής φορολογικής μεταχείρισης». Ο νόμος αυτός αποτελεί και την πρώτη ουσιαστική νομοθετική παρέμβαση, η οποία κρίθηκε πλέον απαραίτητη και αναγκαία, καθώς το φαινόμενο της ραγδαίας εξάπλωσης των εξωχώριων εταιριών (ελληνικών επιχειρηματικών συμφερόντων) είχε λάβει στη χώρα μας εξωπραγματικές διαστάσεις. Οι Έλληνες επιχειρηματίες, επηρεασμένοι από τη διεθνή τάση για σύσταση εξωχώριων εταιριών, θεώρησαν ότι η offshore εταιρία αποτελεί επιβεβαίωση επιτυχημένης δραστηριότητας και συνακόλουθα σύμβολο προσωπικής και επιχειρηματικής προόδου. Σε αυτό συνέβαλε βέβαια και το «πέπλο μυστηρίου» που κάλυπτε τις εταιρίες μέχρι πρόσφατα, καθώς ο τρόπος σύστασής τους, ο πραγματικός τους σκοπός και οι κανόνες λειτουργίας τους ήταν αν όχι άγνωστοι, τουλάχιστον ασαφείς και απροσδιόριστοι. Παράλληλα, στην αντίληψη του μέσου συναλλασσόμενου οι δραστηριότητες των offshore εταιριών κινούνταν στο μεταίχμιο μεταξύ νομιμότητας και παρανομίας. (Μπεζαντάκος, 2014)

Η νομολογία του Αρείου Πάγου

Πρέπει να σημειωθεί η πολύ σημαντική απόφαση της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου (2/2003), βάσει της οποίας δεν αναγνωρίζεται νομική προσωπικότητα στις offshore εταιρίες, όταν για τη σύστασή τους έχει ακολουθηθεί η διαδικασία σύστασης της καταστατικής τους έδρας και όχι αυτή της πραγματικής τους έδρας (πραγματική είναι η έδρα στην οποία ασκείται η διαχείριση της εταιρείας). Με άλλα λόγια δηλαδή, το ανώτατο δικαστήριο της χώρας έκρινε ότι οι εταιρίες που έχουν έδρα σε τρίτες χώρες και οι οποίες στην πραγματικότητα δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα είναι άκυρες, αν δεν έχει ακολουθηθεί για τη σύστασή τους η διαδικασία που προβλέπει το ελληνικό δίκαιο: Έτσι αν διαπιστωθεί ότι η πραγματική έδρα της εταιρίας που φέρεται ως αλλοδαπή τοποθετείται στην Ελλάδα, και δεν έχουν τηρηθεί οι διατυπώσεις ιδρύσεως (συστάσεως και δημοσιότητας) που επιτάσσει το ελληνικό δίκαιο για τον συγκεκριμένο τύπο εταιρείας, η εν λόγω εταιρεία είναι άκυρη και θεωρείται ως "εν τοις πράγμασι" μόνο εταιρία. (Μπεζαντάκος, 2014)

9.4 Ενωσιακός κατάλογος μη συνεργάσιμων περιοχών φορολογικής δικαιοδοσίας: (Taxheaven, 2021)

1. Αμερικανική Σαμόα

Η Αμερικανική Σαμόα δεν εφαρμόζει και δε συμμετέχει στην αυτόματη ανταλλαγή χρηματοοικονομικών πληροφοριών, δεν έχει υπογράψει και κυρώσει, μεταξύ άλλων μέσω της περιοχής δικαιοδοσίας από την οποία εξαρτάται, την πολυμερή σύμβαση του ΟΟΣΑ περί αμοιβαίας διοικητικής συνδρομής όπως έχει τροποποιηθεί, δε δεσμεύθηκε να εφαρμόζει τα ελάχιστα πρότυπα κατά της BEPS και δεν δεσμεύθηκε να αντιμετωπίσει αυτά τα ζητήματα.

2. Φίτζι

Τα Φίτζι δεν είναι μέλος του Παγκόσμιου Φόρουμ για τη διαφάνεια και την ανταλλαγή πληροφοριών για φορολογικούς λόγους («Παγκόσμιο Φόρουμ»), δεν έχουν υπογράψει και κυρώσει την πολυμερή σύμβαση του ΟΟΣΑ περί αμοιβαίας διοικητικής συνδρομής όπως έχει τροποποιηθεί, έχουν επιζήμια προτιμησιακά φορολογικά καθεστώτα, δεν έχουν γίνει μέλος του πλαισίου χωρίς αποκλεισμούς για την BEPS, δεν έχουν εφαρμόσει τα ελάχιστα πρότυπα του ΟΟΣΑ κατά της BEPS και δεν έχουν ακόμη επιλύσει τα ζητήματα αυτά.

3. Γκουάμ

Το Γκουάμ δεν εφαρμόζει αυτόματη ανταλλαγή χρηματοοικονομικών πληροφοριών, δεν έχει υπογράψει και κυρώσει, μεταξύ άλλων μέσω της περιοχής δικαιοδοσίας από την οποία εξαρτάται, την πολυμερή σύμβαση του ΟΟΣΑ περί αμοιβαίας διοικητικής συνδρομής όπως έχει τροποποιηθεί, δεν δεσμεύθηκε να εφαρμόζει τα ελάχιστα πρότυπα κατά της BEPS και δεν δεσμεύθηκε να αντιμετωπίσει αυτά τα ζητήματα.

4. Παλάου

Το Παλάου δεν εφαρμόζει αυτόματη ανταλλαγή χρηματοοικονομικών πληροφοριών, δεν έχει υπογράψει και κυρώσει την πολυμερή σύμβαση του ΟΟΣΑ περί αμοιβαίας διοικητικής συνδρομής όπως έχει τροποποιηθεί και δεν έχει ακόμη επιλύσει τα ζητήματα αυτά.

5. Παναμάς

Ο Παναμάς δεν έχει χαρακτηριστεί τουλάχιστον «σε μεγάλο βαθμό συμμορφούμενη» περιοχή δικαιοδοσίας από το Παγκόσμιο Φόρουμ για τη διαφάνεια και την ανταλλαγή πληροφοριών για φορολογικούς λόγους ως προς την ανταλλαγή πληροφοριών κατόπιν αιτήματος και δεν έχει ακόμη επιλύσει το ζήτημα αυτό. Ο Παναμάς έχει επίσημο καθεστώς απαλλαγής του εισοδήματος αλλοδαπής προέλευσης και δεν έχει ακόμη επιλύσει το ζήτημα αυτό.

6. Σαμόα

Η Σαμόα έχει επίσημο προτιμησιακό φορολογικό καθεστώς και δεν έχει ακόμη επιλύσει το ζήτημα αυτό.

7. Τρινιδάδ και Τομπάγκο

Το Τρινιδάδ και Τομπάγκο δεν εφαρμόζει αυτόματη ανταλλαγή χρηματοοικονομικών πληροφοριών, δεν έχει χαρακτηριστεί τουλάχιστον «σε μεγάλο βαθμό συμμορφούμενη» περιοχή δικαιοδοσίας από το Παγκόσμιο Φόρουμ για τη διαφάνεια και την ανταλλαγή πληροφοριών για φορολογικούς λόγους ως προς την ανταλλαγή πληροφοριών κατόπιν αιτήματος, δεν έχει υπογράψει και κυρώσει την πολυμερή σύμβαση του ΟΟΣΑ περί αμοιβαίας διοικητικής συνδρομής όπως έχει τροποποιηθεί, έχει επίσημα προτιμησιακά φορολογικά καθεστώτα και δεν έχει ακόμη επιλύσει τα ζητήματα αυτά.

8. Αμερικανικές Παρθένοι Νήσοι

Οι Αμερικανικές Παρθένοι Νήσοι δεν εφαρμόζουν αυτόματη ανταλλαγή χρηματοοικονομικών πληροφοριών, δεν έχουν υπογράψει και κυρώσει, μεταξύ άλλων μέσω της περιοχής δικαιοδοσίας από την οποία εξαρτώνται, την πολυμερή σύμβαση του ΟΟΣΑ περί αμοιβαίας διοικητικής συνδρομής όπως έχει τροποποιηθεί, έχουν επίσημα προτιμησιακά φορολογικά καθεστώτα, δεν δεσμεύθηκαν να εφαρμόζουν τα ελάχιστα πρότυπα κατά της BEPS και δεν δεσμεύθηκαν να αντιμετωπίσουν τα ζητήματα αυτά.

9. Βανουάτου

Το Βανουάτου δεν έχει χαρακτηριστεί τουλάχιστον «σε μεγάλο βαθμό συμμορφούμενη» περιοχή δικαιοδοσίας από το Παγκόσμιο Φόρουμ για τη διαφάνεια

και την ανταλλαγή πληροφοριών για φορολογικούς λόγους ως προς την ανταλλαγή πληροφοριών κατόπιν αιτήματος, διευκολύνει υπεράκτιες δομές και ρυθμίσεις που αποσκοπούν στην προσέλκυση κερδών χωρίς πραγματική οικονομική υπόσταση και δεν έχει ακόμη επιλύσει τα ζητήματα αυτά.

Κατάσταση της συνεργασίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση σχετικά με τις δεσμεύσεις που έχουν αναλάβει οι συνεργάσιμες περιοχές δικαιοδοσίας για την εφαρμογή των αρχών χρηστής φορολογικής διακυβέρνησης.

Διαφάνεια

-Δέσμευση να εφαρμοστεί και να κυρωθεί αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών, είτε με την υπογραφή της πολυμερούς συμφωνίας αρμόδιων αρχών είτε μέσω διμερών συμφωνιών-*Τουρκία*

-Συμμετοχή ως μέλος στο Παγκόσμιο Φόρουμ για τη διαφάνεια και την ανταλλαγή πληροφοριών για φορολογικούς λόγους («Παγκόσμιο Φόρουμ») και ικανοποιητικός χαρακτηρισμός ως προς την ανταλλαγή πληροφοριών κατόπιν αιτήματος. Για την ακόλουθη περιοχή δικαιοδοσίας που δεσμεύθηκε να έχει επαρκή χαρακτηρισμό μέχρι τα τέλη του 2021, αναμένεται συμπληρωματική εξέταση από το Παγκόσμιο Φόρουμ-*Τουρκία*

-Για την ακόλουθη αναπτυσσόμενη χώρα χωρίς χρηματοοικονομικό κέντρο, που δεσμεύθηκε να έχει επαρκή χαρακτηρισμό μέχρι τα τέλη του 2021, αναμένεται συμπληρωματική εξέταση από το Παγκόσμιο Φόρουμ-*Μποτσουάνα*

-Οι ακόλουθες περιοχές δικαιοδοσίας αναμένεται να έχουν συμπληρωματική επανεξέταση από το Παγκόσμιο Φόρουμ: *Αγκουίλα, Μπαρμπέιντος, Ντομίνικα, Σεϋχέλλες*

-Υπογραφή και κύρωση της πολυμερούς σύμβασης του ΟΟΣΑ περί αμοιβαίας διοικητικής συνδρομής (ΣΑΔΣ) ή σύνολο συμφωνιών που να καλύπτει όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Οι ακόλουθες αναπτυσσόμενες χώρες χωρίς χρηματοοικονομικό κέντρο, που σημείωσαν ουσιαστική πρόοδο και εξέλιξη στην υλοποίηση των

δεσμεύσεών τους, έχουν λάβει προθεσμία μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2021 για να υπογράψουν τη ΣΑΔΣ-Ταϊλάνδη

Δίκαιη φορολόγηση

Υπαρξη επιζήμιων φορολογικών καθεστώτων

-Οι ακόλουθες περιοχές δικαιοδοσίας, που δεσμεύτηκαν να τροποποιήσουν ή να καταργήσουν τα επιζήμια καθεστάτα απαλλαγής του εισοδήματος αλλοδαπής προέλευσης που εφαρμόζουν, έχουν λάβει προθεσμία μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2022 για να προσαρμόσουν τη νομοθεσία τους-*Κόστα Ρίκα, Χονγκ Κονγκ, Μαλαισία, Κατάρ, Ουρουγουάη.*

-Οι ακόλουθες περιοχές δικαιοδοσίας, οι οποίες δεσμεύτηκαν να τροποποιήσουν ή να καταργήσουν τα προτιμησιακά φορολογικά καθεστάτα στο πεδίο εφαρμογής του Φόρουμ για τα επιβλαβή καθεστάτα, έχουν λάβει προθεσμία μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2022 για να προσαρμόσουν τη νομοθεσία τους-*Τζαμάικα, Ιορδανία, Βόρεια Μακεδονία, Κατάρ.*

-Ο νέος κατάλογος αποτελεί μέρος των εργασιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής. Θα βοηθήσει την Ευρωπαϊκή Ένωση να αντιμετωπίσει πιο έντονα τις εξωτερικές απειλές στις φορολογικές βάσεις των κρατών μελών και να αντιμετωπίσει τις τρίτες χώρες που αρνούνται να συμμορφωθούν με το φορολογικό δίκαιο. Ως τώρα, τα κράτη μέλη είχαν μια αμφίπλευρη και περίπλοκη προσέγγιση για την αντιμετώπιση και χειρισμό των φορολογικών παραδείσων, η οποία είχε περιορισμένο αντίκτυπο. Στην εξωτερική της στρατηγική για την αποτελεσματική φορολογία, η Επιτροπή πρότεινε ότι ένας κοινός κατάλογος της ΕΕ θα μπορούσε να αποτελέσει έναν πιο αποτελεσματικό τρόπο αντιμετώπισης των χωρών που ενθαρρύνουν τις καταχρηστικές φορολογικές πρακτικές. Τα κράτη μέλη συμφώνησαν ότι ένας ενιαίος κατάλογος της ΕΕ θα είχε πολύ μεγαλύτερη βαρύτητα από ένα μείγμα εθνικών καταλόγων και θα είχε σημαντικό αποτρεπτικό αποτέλεσμα στις προβληματικές τρίτες χώρες.

Κεφάλαιο 10

Διοικητική Συνεργασία μεταξύ κρατών-Πρόγραμμα Fiscalis

10.1 Περιγραφή και Στόχοι του προγράμματος Fiscalis

Το Fiscalis είναι ένα πρόγραμμα συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δίνει τη δυνατότητα στις εθνικές φορολογικές διοικήσεις να δημιουργούν και να ανταλλάσσουν πληροφορίες και εμπειρογνομosύνη. Βοηθά τα κράτη μέλη να αναπτύξουν και να λειτουργήσουν μεγάλα διευρωπαϊκά φορολογικά πληροφοριακά συστήματα, καθώς και να δημιουργήσουν δίκτυα υπαλλήλων σε ολόκληρη την ΕΕ. Μετά τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 17-21ης Ιουλίου 2020, και με την επιφύλαξη της συμφωνίας με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το πρόγραμμα Fiscalis έχει προϋπολογισμό 269 εκατ. ευρώ για την περίοδο 2021-2027, από 223,2 εκατ. ευρώ της περιόδου 2014-2020. Το πρόγραμμα μπορεί:

1. Να καλύψει ένα φάσμα δραστηριοτήτων, όπως δαπάνες για τη διαχείριση του προγράμματος που σχετίζονται με δραστηριότητες, μελέτες, συνεδριάσεις εμπειρογνομόνων, δράσεις πληροφόρησης και επικοινωνίας, δίκτυα τεχνολογίας πληροφοριών και τεχνική και διοικητική βοήθεια.
2. Να χρηματοδοτήσει έως και το 100 % των επιλέξιμων δαπανών ενός έργου.
3. Να παρέχει χρηματοδότηση, ιδίως μέσω επιχορηγήσεων, βραβείων, προμηθειών και της επιστροφής εξόδων που πραγματοποιούν εξωτερικοί εμπειρογνομόμενες.
4. Να στηρίξει δραστηριότητες που ήδη χρηματοδοτούνται από άλλες πηγές χρηματοδότησης της ΕΕ, με την προϋπόθεση ότι οι διάφορες συνεισφορές δεν καλύπτουν τις ίδιες δαπάνες.

Επικεντρώνεται στη βελτίωση της εύρυθμης λειτουργίας των φορολογικών συστημάτων της εσωτερικής αγοράς βοηθώντας τις συμμετέχουσες χώρες, τις φορολογικές αρχές και τους υπαλλήλους τους να συνεργαστούν για την καταπολέμηση της φορολογικής απάτης, της φοροδιαφυγής και του επιθετικού

φορολογικού σχεδιασμού. Ταυτόχρονα, το Fiscalis συμβάλλει στην προστασία των οικονομικών συμφερόντων των κρατών μελών και των έντιμων φορολογουμένων, δεδομένου του ρόλου που διαδραματίζει στην καταπολέμηση της απάτης που σχετίζεται με τον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) – ένα ποσοστό του οποίου αποτελεί ίδιο πόρο για τον προϋπολογισμό της ΕΕ. Επιτρέπει στις αρμόδιες αρχές να εφαρμόζουν τη νομοθεσία της ΕΕ στον τομέα της φορολογίας διασφαλίζοντας την ανταλλαγή πληροφοριών, υποστηρίζοντας τη διοικητική συνεργασία και συμβάλλοντας στη μείωση του διοικητικού φόρτου των φορολογικών αρχών και του κόστους συμμόρφωσης για τους φορολογούμενους όταν χρειάζεται.

Χωρίς έντονη συνεργασία και συντονισμό μεταξύ των κρατών μελών, ο αθέμιτος φορολογικός ανταγωνισμός και η φοροδιαφυγή θα αυξανόταν, ενώ οι απατεώνες θα μπορούσαν να εκμεταλλευτούν την έλλειψη συνεργασίας μεταξύ των εθνικών αρχών. Η φοροδιαφυγή και η φοροδιαφυγή δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν εάν τα κράτη μέλη δεν κοιτούν πέρα από τα σύνορα των διοικητικών εδαφών τους ή δεν έρχονται σε στενή επαφή με τους ομολόγους τους. Επίσης, η οργάνωση που επιτεύχθηκε στο πλαίσιο του Fiscalis είναι πιο αποδοτική από πλευράς κόστους από ότι εάν κάθε κράτος μέλος έθετε σε εφαρμογή μεμονωμένα πλαίσια συνεργασίας σε διμερή ή πολυμερή βάση.

Στο πλαίσιο του προγράμματος Fiscalis, η Επιτροπή θα αναπτύξει και θα διατηρήσει διαλειτουργικές και οικονομικά αποδοτικές λύσεις για να υποστηρίξει τις φορολογικές αρχές στις προσπάθειές τους να καταπολεμήσουν τη φοροδιαφυγή και τη φοροαποφυγή. Το πρόγραμμα θα διευκολύνει τη συνεργασία, την ανταλλαγή καλών πρακτικών, τη δημιουργία τεχνολογιών πληροφορικής και ανθρώπινου δυναμικού για την ενίσχυση της διοικητικής αποτελεσματικότητας και της συνεργασίας, την κοινή διαχείριση κινδύνων και τον έλεγχο. Με τη σειρά του, αυτό θα οδηγήσει σε βελτιώσεις στην ανταγωνιστικότητα της ΕΕ-ενισχύοντας την καινοτομία και διευκολύνοντας νέα οικονομικά μοντέλα.

Μεταξύ των 25 συστημάτων πληροφορικής που χρηματοδοτούνται επί του παρόντος από το Fiscalis είναι το Σύστημα Ανταλλαγής Πληροφοριών ΦΠΑ (VIES) της Επιτροπής, όπου επιχειρήσεις και ιδιώτες μπορούν να ελέγχουν εάν μια επιχείρηση είναι εγγεγραμμένη για σκοπούς ΦΠΑ στις διασυνοριακές συναλλαγές εντός της ΕΕ.

Το Fiscalis υποστηρίζει τα κράτη μέλη στις δραστηριότητες φορολογικού ελέγχου τους, παρέχοντας οικονομική και οργανωτική υποστήριξη για διεθνείς ελέγχους και την παρουσία φορολογικών υπαλλήλων σε χώρους φορολογικής διοίκησης άλλων κρατών μελών.

Οι δράσεις του Fiscalis περιλαμβάνουν κατά κύριο λόγο συσκέψεις, σεμινάρια, ομάδες εργασίας, πολυεθνικούς ελέγχους, καθώς και επισκέψεις εργασίας υπαλλήλων στις Διοικήσεις άλλων Κρατών Μελών. Επίσης το πρόγραμμα χρηματοδοτεί την υλοποίηση του προγράμματος τεχνικής βοήθειας προς την Ελληνική Φορολογική Διοίκηση και τις υπόλοιπες συμμετέχουσες χώρες. Διευκολύνοντας την εξέλιξη των εθνικών φορολογικών διοικήσεων σε συνδυασμό με την ανάπτυξη των ηλεκτρονικών φορολογικών διοικήσεων, το νέο πρόγραμμα συμβάλλει επίσης στη δημιουργία μιας ενιαίας ψηφιακής αγοράς (Digital Agenda for Europe).

Η ομαλή λειτουργία των φορολογικών συστημάτων στην εσωτερική αγορά εξαρτάται από την αποτελεσματική και αποδοτική επεξεργασία των διασυνοριακών συναλλαγών από τις εθνικές φορολογικές διοικήσεις, την πρόληψη και την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και την προστασία των φορολογικών εσόδων. Αυτό συνεπάγεται ανταλλαγή μεγάλου όγκου πληροφοριών μεταξύ των φορολογικών διοικήσεων, αλλά συγχρόνως μειώνονται οι διοικητικές, οι οικονομικές και οι χρονικές επιβαρύνσεις των φορολογουμένων που συμμετέχουν σε διασυνοριακές δραστηριότητες.

Αυτό μπορεί να επιτευχθεί βάσει της συνεργασίας μεταξύ των φορολογικών διοικήσεων των κρατών μελών και τρίτων διοικήσεων. Δεδομένης της αυξανόμενης παγκοσμιοποίησης, πρέπει να υπάρξει εξίσου αποτελεσματική καταπολέμηση της απάτης σε διεθνές επίπεδο. Ως εκ τούτου, το πρόγραμμα υποστηρίζει την ανταλλαγή πληροφοριών με τρίτες χώρες στο πλαίσιο των διεθνών συμφωνιών που έχουν συναφθεί με τις ενδιαφερόμενες τρίτες χώρες.

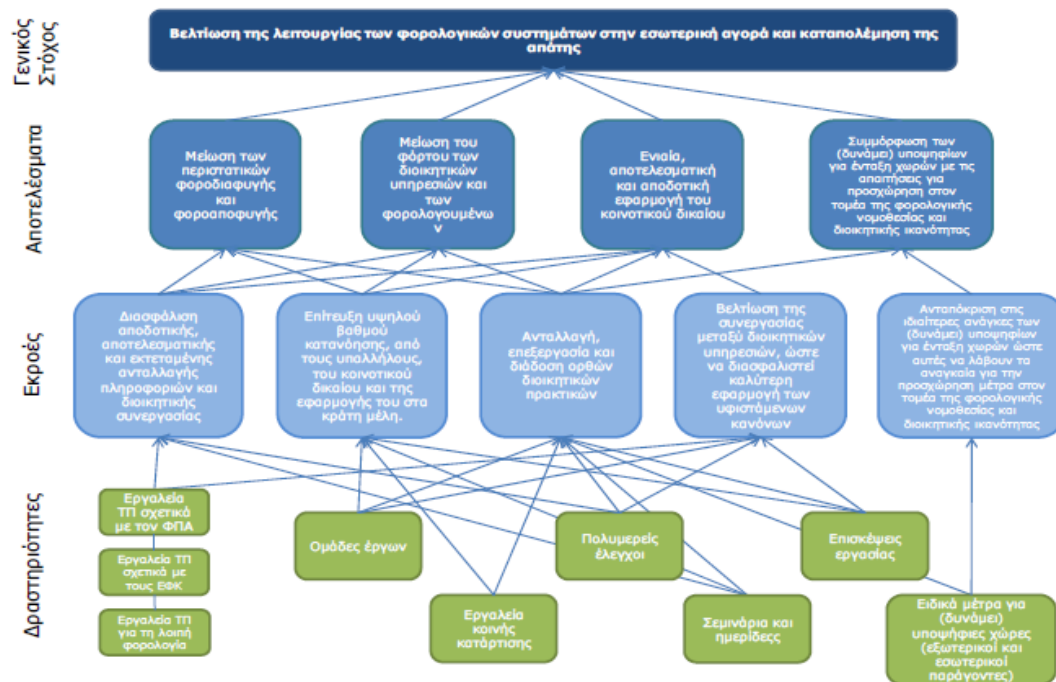
Σκοπός του Fiscalis είναι η ενδυνάμωση της φορολογικής-διοικητικής συνεργασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση με βασικούς άξονες την ανθρώπινη δικτύωση και την οικοδόμηση ικανοτήτων, αφενός, και την ανάπτυξη ικανοτήτων πληροφορικής, αφετέρου. Σε ότι αφορά το πρώτο σκέλος επιτρέπει την ανταλλαγή ορθών πρακτικών και επιχειρησιακών γνώσεων μεταξύ των φορέων των κρατών-μελών και τρίτων χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα. Ο δεύτερος άξονας δίνει τη δυνατότητα

μέσω του προγράμματος για τη χρηματοδότηση κατάλληλης υποδομής και συστημάτων πληροφορικής που θα επιτρέπουν στις φορολογικές διοικήσεις της Ένωσης να εξελιχθούν σε ολοκληρωμένες «Ηλεκτρονικές» διοικήσεις μέσω της τεχνογνωσίας που θα ανταλλάσσεται.

Η κύρια προστιθέμενη αξία του προγράμματος δημιουργείται με την ενίσχυση της ικανότητας των κρατών μελών να καταπολεμούν την απάτη αυξάνοντας τα έσοδα, μειώνοντας παράλληλα το κόστος ανάπτυξης των εργαλείων για τους σκοπούς αυτούς.

Πίνακας 7:Γενικό σχεδιάγραμμα Fiscalis

<https://eur-lex.europa.eu/>

Το νέο πρόγραμμα Fiscalis θα υποστηρίξει τη συνεργασία μεταξύ των φορολογικών διοικήσεων των κρατών μελών και θα συμβάλει καλύτερα στην καταπολέμηση της φορολογικής απάτης, της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής, με:

Θέσπιση καλύτερων και πιο συνδεδεμένων συστημάτων, τα οποία διαφορετικά κάθε κράτος μέλος θα έπρεπε να αναπτύξει χωριστά. Αυτό περιλαμβάνει την ανάπτυξη και τη διατήρηση διαλειτουργικών και οικονομικά αποδοτικών λύσεων πληροφορικής για την υποστήριξη των φορολογικών αρχών στην εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ.

Προώθηση της ανταγωνιστικότητας της Ένωσης, τόνωση της καινοτομίας και διευκόλυνση της εφαρμογής νέων οικονομικών μοντέλων.

Πίνακας 8: Στόχοι προγράμματος Fiscalis

 <p>BETTER CONNECTED IT SYSTEMS</p> <p>Developing and maintaining interoperable and cost-effective IT solutions to support tax authorities in implementing EU legislation.</p> <ul style="list-style-type: none">> <i>More than 25 IT systems interconnecting European tax authorities which can help to spot problems and tackle fraud.</i>	 <p>MORE EFFICIENCY</p> <p>Cooperation, sharing of good practices and training that boosts efficiency.</p> <ul style="list-style-type: none">> <i>Since 2014, 423,000 tax professionals have been trained to ensure the consistent implementation of tax rules.</i>
 <p>IMPROVING COOPERATION ON THE GROUND</p> <p>Better IT collaboration, joint risk management and audits across the EU.</p> <ul style="list-style-type: none">> <i>€591 million in taxes assessed for possible recovery through joint EU controls in one year alone (2015).</i>> <i>More capacity to tackle fraud through cooperation and knowledge sharing. More than 1000 joint actions organized since 2014.</i>	 <p>SUPPORTING THE SINGLE MARKET</p> <p>Fostering Union competitiveness, boosting innovation, facilitating the implementation of new economic models.</p> <ul style="list-style-type: none">> <i>Developing better tools that can deal with economic models such as e-commerce, the collaborative economy and blockchain.</i>

<https://ec.europa.eu/>

10.2 Συμμετοχή στο Fiscalis τρίτων χωρών:

Η συμμετοχή στο πρόγραμμα είναι ανοιχτή στις ακόλουθες τρίτες χώρες:

α) υπό προσχώρηση χώρες, υποψήφιας χώρες και εν δυνάμει υποψήφιας, σύμφωνα με τις γενικές αρχές και τους γενικούς όρους και προϋποθέσεις συμμετοχής τους στα προγράμματα της Ένωσης που καθορίζονται στις αντίστοιχες συμφωνίες-πλαίσια και τις αποφάσεις του συμβουλίου σύνδεσης, ή σε παρεμφερείς συμφωνίες, και σύμφωνα με τους ειδικούς όρους που καθορίζονται στις συμφωνίες μεταξύ της Ένωσης και των εν λόγω χωρών.

β) χώρες που καλύπτονται από την ευρωπαϊκή πολιτική γειτονίας, σύμφωνα με τις γενικές αρχές και τους γενικούς όρους και προϋποθέσεις συμμετοχής τους στα προγράμματα της Ένωσης που καθορίζονται στις αντίστοιχες συμφωνίες-πλαίσια και τις αποφάσεις του συμβουλίου σύνδεσης, ή σε παρεμφερείς συμφωνίες, και σύμφωνα με τους ειδικούς όρους που καθορίζονται στις συμφωνίες μεταξύ της Ένωσης και των εν λόγω χωρών, υπό τον όρο ότι οι χώρες αυτές έχουν φθάσει σε ικανοποιητικό επίπεδο προσέγγισης των σχετικών νομοθετικών διατάξεων και διοικητικών μεθόδων με εκείνες της Ένωσης.

γ) άλλες τρίτες χώρες, σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στην ειδική συμφωνία που καλύπτει τη συμμετοχή της τρίτης χώρας σε οποιοδήποτε πρόγραμμα της Ένωσης, υπό την προϋπόθεση ότι η συμφωνία αυτή:

i) διασφαλίζει μια δίκαιη ισορροπία όσον αφορά τις συνεισφορές και τα οφέλη για την τρίτη χώρα που συμμετέχει στα ενωσιακά προγράμματα,

ii) καθορίζει τους όρους συμμετοχής στα προγράμματα, συμπεριλαμβανομένου του υπολογισμού των χρηματικών συνεισφορών στα επιμέρους προγράμματα και στα διοικητικά τους έξοδα,

iii) δεν εκχωρεί στην τρίτη χώρα καμία εξουσία λήψης απόφασης σχετικά με το πρόγραμμα,

iv) κατοχυρώνει το δικαίωμα της Ένωσης να διασφαλίζει χρηστή δημοσιονομική διαχείριση και να προστατεύει τα οικονομικά της συμφέροντα.

Όλες οι ενέργειες είναι ανοικτές σε υπαλλήλους που εργάζονται στις φορολογικές διοικήσεις των: κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και υποψήφιων και δυνητικά υποψήφιων χωρών που εντάχθηκαν στο πρόγραμμα. Η ΑΑΔΕ συμμετείχε ενεργά στο πρόγραμμα Fiscalis, και το 2017 πραγματοποιήθηκαν συνολικά 73 συμμετοχές υπαλλήλων σε 49 δραστηριότητες του προγράμματος.

10.3 Δραστηριότητες προγράμματος Fiscalis

Οι δραστηριότητες που μπορούν να υλοποιηθούν στα πλαίσια του προγράμματος, εντάσσονται στις εξής κατηγορίες:

α) Λειτουργία συστημάτων επικοινωνίας και ανταλλαγής πληροφοριών

Περίπου 80% του προϋπολογισμού του προγράμματος FISCALIS απορροφάται στην χρηματοδότηση της ανάπτυξης, λειτουργίας και συντήρησης των συστημάτων ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των κρατών-μελών. Τα συστήματα αυτά αποτελούν απαραίτητη υποδομή για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής στα πλαίσια της ενιαίας αγοράς και περιλαμβάνουν:

- ο κοινό δίκτυο επικοινωνιών/διεπαφής, σύστημα CCN/CSI, που απαιτείται για να υποστηριχθεί η λειτουργία των άλλων συστημάτων που αναφέρονται παρακάτω,
- ο ηλεκτρονικό σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών για τον έλεγχο του ΦΠΑ (VIES) και των συστημάτων του για ανταλλαγή μηνυμάτων. Ανάπτυξη του Vies-on-the-Web και της ηλεκτρονικής εφαρμογής για την επιστροφή του ΦΠΑ. Συγκεκριμένα, ο έλεγχος του ΦΠΑ στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές εστιάζεται μετά την 1.1.93 στην ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των φορολογικών αρχών των κρατών μελών. Ο έλεγχος αυτός είναι αναγκαίος, για να εξασφαλιστούν τα έσοδα των κρατών μελών και για να επιτευχθεί ίση μεταχείριση όλων των επιτηδευματιών και πραγματοποιείται μέσω του ηλεκτρονικού συστήματος ανταλλαγής πληροφοριών,
- ο σύστημα επικοινωνίας και ανταλλαγής πληροφοριών στην Είσπραξης Απαιτήσεων,
- ο σύστημα επικοινωνίας και ανταλλαγής πληροφοριών στη Φορολόγηση Καταθέσεων και σύστημα αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών,
- ο σύστημα επαλήθευσης της κυκλοφορίας εμπορευμάτων που υπόκεινται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης,
- ο σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης για τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης και σύστημα πινάκων ειδικών φόρων κατανάλωσης.

β) *Πολυεθνικοί έλεγχοι* δηλαδή συντονισμένες συνέργειες στον τομέα του ελέγχου μεταξύ δύο ή περισσότερων χωρών προκειμένου να εξακριβωθεί η φορολογική συμμόρφωση μίας ή περισσότερων επιχειρήσεων.

Συγκεκριμένα μπορεί να αφορούν:

- ο Μια επιχείρηση που δραστηριοποιείται σε δύο ή περισσότερες χώρες.

- ο Δύο ή περισσότερες επιχειρήσεις οι οποίες δραστηριοποιούνται σε δύο ή περισσότερες χώρες και έχουν συνδεδεμένες εμπορικές δραστηριότητες.

Οι πολυμερείς έλεγχοι ωφελούν τις φορολογικές υπηρεσίες των συμμετεχόντων κρατών μελών, ιδιαίτερα στην προσπάθειά τους για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, καθότι αποτελούν το αποτελεσματικότερο εργαλείο καταπολέμησης της διακρατικής απάτης.

Το πρόγραμμα χρηματοδοτεί την οργάνωση συσκέψεων επιλογής υποθέσεων για έλεγχο, συσκέψεις συντονισμού του ελέγχου και την πραγματοποίηση κοινών ελέγχων.

γ) *Συσκέψεις Εργασίας και Σεμινάρια*, που οργανώνονται από την Επιτροπή από κοινού με τις συμμετέχουσες χώρες και στα οποία συμμετέχουν υπάλληλοι όλων των φορολογικών διοικήσεων / ειδήμονες στο αντικείμενο, αντιπρόσωποι της Επιτροπής και αν παραστεί ανάγκη και άλλοι εξωτερικοί εμπειρογνώμονες. Η διάρκεια των συσκέψεων είναι από μία έως τρεις ημέρες, προκειμένου να πραγματοποιηθεί ανταλλαγή πληροφοριών και ενημέρωση σχετικά με τις βέλτιστες πρακτικές σε συγκεκριμένα θέματα που αφορούν τους τομείς της έμμεσης ή άμεσης φορολογίας, καθώς και θέματα ελέγχου. Σημειώνεται ότι η Ε.Ε. ορίζει τον αριθμό των συμμετεχόντων ανά χώρα ανάλογα με το αντικείμενο της σύσκεψης εργασίας και την εξειδίκευση που απαιτείται για κάθε συμμετέχοντα.

δ) *Επισκέψεις εργασίας*, μεταξύ των φορολογικών διοικήσεων των κρατών μελών. Η ενδιαφερόμενη χώρα υποβάλλει αναλυτική – εμπειριστατωμένη πρόταση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για έγκριση. Αφορά την επίσκεψη σε άλλο κράτος μέλος που διαθέτει εκτενή εμπειρία σε συγκεκριμένο τομέα/αντικείμενο, με σκοπό την μεταφορά τεχνογνωσίας και πρακτικής εμπειρίας. Η συνηθισμένη διάρκεια είναι 2-3 ημέρες.

ε) *Δραστηριότητες κατάρτισης*, όπου οι συμμετέχουσες χώρες σε συνεργασία με την Επιτροπή, προκειμένου να ενθαρρύνουν την οργανωμένη συνεργασία μεταξύ των εθνικών οργανισμών κατάρτισης και των υπαλλήλων που είναι επιφορτισμένοι με τη φορολογική κατάρτιση εντός των διοικήσεων, αναπτύσσουν τα υφιστάμενα προγράμματα κατάρτισης, εκπονούν νέα, δέχονται υπαλλήλους των συμμετεχουσών χωρών και αναπτύσσουν κοινά εργαλεία για τη φορολογική κατάρτιση. Ορισμένες

Διοικήσεις οργανώνουν εκπαιδεύσεις για 1-2 συμμετέχοντες από τις υπόλοιπες χώρες, σε εξειδικευμένους τομείς όπου διαθέτουν εκτενή εκπαιδευτική εμπειρία.

στ) *Ομάδες εργασίας*, που συγκροτούνται για εξειδικευμένα φορολογικά ζητήματα με πρωτοβουλία της Επιτροπής ή ενός κράτους μέλους με τη σύμφωνη γνώμη της Επιτροπής. Η επιλογή των κρατών μελών που μετέχουν γίνεται από την Επιτροπή βάσει κριτηρίων που αφορούν κυρίως την εξειδίκευσή τους στα υπό εξέταση ζητήματα. Οι ομάδες αυτές ασχολούνται με την επίλυση προβλημάτων που αντιμετωπίζει ο φορολογικός έλεγχος, η έμμεση φορολογία κ.α. προκειμένου να υιοθετηθεί κοινή πρακτική για την επίλυσή τους σε κοινοτικό επίπεδο. Οι ομάδες εργασίας συνεδριάζουν δυο ή τρεις φορές ετησίως ώστε να εξαχθούν συμπεράσματα από την ανταλλαγή απόψεων και τις συζητήσεις γύρω τραπέζης και να εκπονηθούν σχετικές με το έργο τους μελέτες.

ζ) *Μελέτες, ανάπτυξη ικανοτήτων-δεξιοτήτων προσωπικού, δραστηριότητες δημοσιότητας ή παρεμφερείς δραστηριότητες*. Οργανώνονται κατά περίπτωση, προκειμένου να υπάρχει καλύτερη συνεργασία μεταξύ των Φορολογικών Διοικήσεων των κρατών μελών, όσον αφορά στις κοινές δράσεις ώστε να υπάρχει το μεγαλύτερο δυνατό όφελος για τα κράτη μέλη.

Άλλες δράσεις (περίπου 5% του προϋπολογισμού του προγράμματος):

η) *Ομάδες ειδημόνων*, συγκροτούνται όταν εντοπιστεί ανάγκη για την υλοποίηση συγκεκριμένου έργου με την συμμετοχή ειδημόνων από περιορισμένο αριθμό χωρών. Η διάρκεια μπορεί να είναι από μερικούς μήνες έως και δύο χρόνια. Η ομάδα θα πρέπει να παραδώσει συγκεκριμένο έργο. Υπογράφεται ανά ομάδα σύμβαση επιχορήγησης από την Ε.Ε.

θ) *Κοινές δράσεις εκπαίδευσης*, έχουν αναπτυχθεί ηλεκτρονικές εκπαιδεύσεις για το ΦΠΑ και τους Ε.Φ.Κ., συνοπτικά αναφέρουμε:

- Ηλεκτρονικά προγράμματα κατάρτισης (15e-learning modules) για το ΦΠΑ και την Κοινοτική Οδηγία (eVAT).
- Ηλεκτρονική πλατφόρμα, συνεργασίας των εκπαιδευτικών φορέων των κρατών. Παρουσιάζονται πληροφορίες για τις εκπαιδευτικές δομές και τα προγράμματα των χωρών(TACTIC).

- ο Ηλεκτρονικά προγράμματα κατάρτισης που αφορούν τους ΕΦΚ και άλλα τελωνειακά θέματα (eDPI, eSASP). (Έχουν αναπτυχθεί εφαρμογές κατάρτισης που αφορούν διάφορα τελωνειακά θέματα (eCarSearch, eNetAgrex, eAEO & eContainer Search) στα πλαίσια του προγράμματος CUSTOMS 2020).

Ηλεκτρονική εκπαίδευση για τη καταπολέμηση της απάτης στο ΦΠΑ(eVAT Fraud).

10.4 Τα ευρωπαϊκά συστήματα πληροφοριών και τα στοιχεία της Ένωσης που τα απαρτίζουν

Τα ευρωπαϊκά συστήματα πληροφοριών είναι τα ακόλουθα:

(1) το κοινό δίκτυο επικοινωνιών/κοινή διεπαφή συστημάτων (CCN/CSI-CCN2), το CCN mail3, η γέφυρα CSI, η γέφυρα http, το LDAP (ελαφρύ πρωτόκολλο πρόσβασης σε καταλόγους) CCN και τα σχετικά εργαλεία, η δικτυακή πύλη CCN, η παρακολούθηση CCN

(2) συστήματα υποστήριξης, και ιδίως το εργαλείο διαμόρφωσης εφαρμογής για το CCN, το εργαλείο για την αυτοματοποιημένη διαχείριση του εφοδιασμού (TASMAN), το εργαλείο για την έκθεση δραστηριοτήτων (ART2), η επιγραμμική ηλεκτρονική διαχείριση έργων Taxud (TEMPO), το εργαλείο διαχείρισης υπηρεσιών (SMT), το σύστημα διαχείρισης χρηστών (UM), το σύστημα διαχείρισης επιχειρηματικών διαδικασιών, ο πίνακας διαθεσιμότητας και το AnDB, η διαχείριση καταλόγων και πρόσβασης χρηστών

(3) ο χώρος πληροφοριών και επικοινωνιών (PICS) του προγράμματος

(4) τα συστήματα που σχετίζονται με τον ΦΠΑ, και ιδίως το σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών σχετικά με τον ΦΠΑ (VIES) και η επιστροφή ΦΠΑ, συμπεριλαμβανομένης της αρχικής εφαρμογής VIES, του εργαλείου παρακολούθησης VIES, του στατιστικού συστήματος Φορολογία, του VIES στον Παγκόσμιο Ιστό, του εργαλείου διαμόρφωσης του VIES στον Παγκόσμιο Ιστό, των εργαλείων δοκιμής του VIES και της επιστροφής ΦΠΑ, των αλγορίθμων αριθμού ΦΠΑ, της ανταλλαγής ηλεκτρονικών εντύπων ΦΠΑ, του ΦΠΑ στις ηλεκτρονικές υπηρεσίες (VoeS), του εργαλείου δοκιμής VoeS, του εργαλείου δοκιμής ηλεκτρονικών εντύπων ΦΠΑ

- (5) συστήματα σχετικά με την ανάκτηση, και ιδίως ηλεκτρονικά έντυπα για ανάκτηση απαιτήσεων, ηλεκτρονικά έντυπα για τον ενιαίο τίτλο που επιτρέπει την εκτέλεση (UIPE) και για το ενιαίο έντυπο ειδοποίησης (UNF)
- (6) συστήματα σχετικά με την άμεση φορολογία, και ιδίως σύστημα φορολογίας αποταμιεύσεων, εργαλείο δοκιμής της φορολογίας αποταμιεύσεων, ηλεκτρονικά έντυπα για άμεση φορολογία, αριθμός φορολογικού μητρώου (ΑΦΜ) στον Παγκόσμιο Ιστό, οι ανταλλαγές που σχετίζονται με το άρθρο 8 της οδηγίας 2011/16/ΕΕ και τα συναφή εργαλεία δοκιμής
- (7) άλλα συστήματα σχετικά με τη φορολογία, και ιδίως η βάση δεδομένων για τους φόρους στην Ευρώπη (TEDB)
- (8) τα συστήματα ειδικών φόρων κατανάλωσης, και ιδίως το σύστημα για την ανταλλαγή δεδομένων ειδικών φόρων κατανάλωσης (SEED), το σύστημα διακίνησης και ελέγχου των προϊόντων που υπόκεινται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης (EMCS), ηλεκτρονικά έντυπα του συστήματος ελέγχου της κυκλοφορίας των εμπορευμάτων (MVS), εφαρμογή δοκιμών (TA)
- (9) άλλα κεντρικά συστήματα, και ιδίως το σύστημα φορολογικών πληροφοριών και επικοινωνίας (TIC), το σύστημα δοκιμών αυτοεξυπηρέτησης (SSTS), το σύστημα στατιστικών που σχετίζονται με τη φορολογία, η κεντρική εφαρμογή για έντυπα στον Παγκόσμιο Ιστό, το σύστημα διαχείρισης πληροφοριών κεντρικών υπηρεσιών για τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης (CS/MISE).

Τα στοιχεία της Ένωσης στα ευρωπαϊκά συστήματα πληροφοριών είναι τα ακόλουθα:

- (1) περιουσιακά στοιχεία Πληροφορικής, όπως το υλικό, το λογισμικό και οι συνδέσεις δικτύου των συστημάτων, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών υποδομών δεδομένων
- (2) υπηρεσίες Πληροφορικής αναγκαίες για τη στήριξη της ανάπτυξης, της συντήρησης, της βελτίωσης και της λειτουργίας των συστημάτων
- (3) κάθε άλλο στοιχείο το οποίο, για λόγους αποδοτικότητας, ασφάλειας και εξορθολογισμού, προσδιορίζεται από την Επιτροπή ως κοινό στις συμμετέχουσες χώρες.

Πίνακας 9: Ηλεκτρονικά ευρωπαϊκά συστήματα πληροφοριών

Ηλεκτρονικά Συστήματα	
AEOI - DAC	Automatic Exchange of Information
CCN & CCN Mail	Common Communication Network & CCN Mail
CS/MISE	Central Services / Management Information System Excise
CS/RD (Excise)	Central Services / Reference Data
CTA	Conformance Testing Application
DDS2	Data Dissemination System
Effective Tax Rates	Effective Tax Rates
eForms	eForms for VAT, Direct Taxation, Mutual Assistance
EMCS	Excise Movement and Control System
ITSM Portals	IT Service Management Portal
MOSS	Mini-One-Stop Shop
SEED	System for Exchange of Excise Data
SPEED2	Single Portal for Entry or Exit of Data 2nd generation
TEDB3	Taxes in Europe Database
TIC	Taxation Information and Communications
TIN on Europa	Tax Identification Number on Europa
ToS	Taxation on Savings
VAT Refund	VAT Refund
VIES	VAT Information Exchange Systems
VIES-on-Web	VAT Information Exchange System (available for traders)
VoeS	VAT on e-Services

Aade.gr

Κεφάλαιο 11

Συμπεράσματα, περιορισμοί υφιστάμενης έρευνας και ερευνητικές προτάσεις για το μέλλον

11.1 Συμπεράσματα

Η φορολογία αποτελεί ένα στοιχείο «κλειδί» για την άσκηση οικονομικής πολιτικής και πιο συγκεκριμένα δημοσιονομικής πολιτικής. Συνεπώς στο σύγχρονο χρηματοοικονομικό σύστημα που εξελίσσεται ολοένα και πιο γρήγορα θα πρέπει να υπάρχει προσαρμοστικότητα απέναντι στις αλλαγές που συντελούνται. Ένα πρώτο βήμα προς αυτή την κατεύθυνση είναι η πάταξη της παραοικονομίας αλλά και της φοροδιαφυγής που υφίστανται και τα αποτελέσματά τους είναι εμφανέστατα σε όλους μας σε Ελλάδα, Ευρώπη και στον υπόλοιπο κόσμο. Καθίσταται επομένως αναγκαίο να ληφθεί δράση για την αντιμετώπιση αυτών των φαινομένων, προκειμένου να υπάρχει κοινωνική δικαιοσύνη με ένα αποτελεσματικό, υγιές φορολογικό σύστημα με κοινωνικό πρόσημο ως οδηγό προς αυτή την κατεύθυνση.

Ένα ακόμη ζήτημα που θίχτηκε ήταν η φοροαποφυγή που συντελείται και υφίσταται μέσω των υπεράκτιων-εξωχώριων (offshore) εταιριών. Αυτές οι πρακτικές σαφώς αναγνωρίζονται και αναδεικνύονται στο μέγιστο βαθμό λόγω του ότι υπάρχει συγκριτικό πλεονέκτημα στον τομέα της φορολογίας (πολύ μικρή ή πολλές φορές μηδενική). Όμως δεν πρέπει να παραληφθεί το «πέπλο μυστηρίου» που καλύπτει αυτά τα εταιρικά σχήματα διότι οι διαδικασίες στις χώρες όπου δραστηριοποιούνται μπορούν να χαρακτηριστούν ως ελκυστικές για επένδυση, αλλά δίχως το παραμικρό περιθώριο ελέγχου της δράσης τους. Οι περιοχές αυτές που υποδέχονται αυτούς τους επιχειρηματικούς σχεδιασμούς, οι φορολογικοί παράδεισοι, θεσπίζουν ειδικές διατάξεις για προσέλκυση τεραστίων κεφαλαιακών πόρων, αξίας τρισεκατομμυρίων και με αυτόν τον τρόπο απομακρύνονται από την επίσημη οικονομία σημαντικοί πόροι που θα μπορούσαν ειλικρινά να κατευθυνθούν στην ανάπτυξη και σε πολιτικές για την αύξηση του βιοτικού επιπέδου των ανθρώπων. Από αυτά λοιπόν κρίνεται σημαντικό να ληφθούν δράσεις ουσιαστικές, με αποτέλεσμα προς το συμφέρον των

κρατών και κατ' επέκταση των φορολογουμένων πολιτών. Ένα πρώτο βήμα που μπορεί να περιγραφεί ως κοινή δράση σε επίπεδο Διοικητικής Συνεργασίας είναι το πρόγραμμα Fiscalis, που συνεχώς χρόνο με το χρόνο τις τελευταίες δύο δεκαετίες αναβαθμίζεται, εμπλουτίζεται με σκοπό να συμβάλει στην καταπολέμηση φαινομένων φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής.

11.2 Περιορισμοί υφιστάμενης έρευνας

Η συγκεκριμένη μελέτη δεν καταγράφει και δεν παραθέτει στοιχεία των φορολογικών παραδείσων-των κρατών σε μακροοικονομικούς όρους, δηλαδή τι αντίκτυπο έχουν οι δραστηριότητες εκεί των offshore εταιριών στα τεκταινόμενα του κράτους και πως επηρεάζουν γενικό επίπεδο ανεργίας, έλλειμμα/πλεόνασμα προϋπολογισμού, πληθωρισμό, εσωτερικό-εξωτερικό χρέος, εμπορικό ισοζύγιο αλλά και διαφθορά. Για τις offshore επίσης η παρούσα μελέτη στερήθηκε έρευνας «εκ των έσω» για ένταση και έκταση των εργασιών τους, τις δραστηριότητές τους ως οντότητες και τι πρέπει να έχουν υπόψη σε κάθε φορολογικό παράδεισο που εγκαθίσταται και τους ενδεχόμενους κινδύνους που πιθανώς να αντιμετωπίσουν.

11.3 Προτάσεις για Μελλοντική Έρευνα

Μια πρώτη πιθανή έρευνα θα μπορούσε να είναι η ανάλυση της άλλης μορφής που διενεργείται φοροαποφυγή, οι ενδοομιλικές συναλλαγές. Οι λόγοι τέλεσής τους, οι αιτίες, τα εταιρικά σχήματα που δημιουργούνται και ο αντίκτυπος που έχουν για τα κράτη που υπάρχουν αλλά και για τις υπόλοιπες επιχειρήσεις, μπορούν να αναζητηθούν. Πάνω σε αυτό το πλαίσιο μπορεί να αναλυθεί εκτενέστερα η BEPS (Base Erosion and Profit Shifting) του ΟΟΣΑ, που αναφέρεται σε στρατηγικές εταιρικού φορολογικού σχεδιασμού των πολυεθνικών προκειμένου να «μετατοπίσουν» κέρδη από δικαιοδοσίες με υψηλή φορολογία σε αυτές με χαμηλότερη και αν ανταποκρίνονται και σε ποιο βαθμό οι μεγάλοι «βεληνεκούς» πολυεθνικές σε αυτές τις υποδείξεις.

Επιπροσθέτως αξίζει διεξοδικότερης μελέτης ο ρόλος του τραπεζικού συστήματος σε όλη αυτή τη διαδικασία. Δηλαδή πως γίνεται η τοποθέτηση των κεφαλαίων,

προερχόμενων από offshore, αν και εφόσον προκύπτει «laundering» (ζέπλυμα χρήματος) πως υφίσταται και με τι μορφές επιτυγχάνεται στο τραπεζικό σύστημα η όλη διαδικασία. Όπως ακόμα και ποια τα μέτρα που λαμβάνει κάθε κράτος για την αντιμετώπιση τέτοιων φαινομένων ζεπλύματος χρήματος από παράνομες δραστηριότητες.

Βιβλιογραφία

Ελληνική

- Βασαρδάνη Μελίνα (Ιούνιος 2011), Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα: Μια Γενική Επισκόπηση, Οικονομικό Δελτίο Τεύχος 35, σελ.15-16 *Τράπεζα της Ελλάδος*
- Γεωργακόπουλος Θ. (2005), Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική, 3η Έκδοση, Εκδόσεις *Μπένου*, σελ 306
- Δουβής Παναγιώτης (2003), «Offshore Δραστηριότητες», *Press Line*, σελ 48-53
- Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης για την πρόληψη και καταστολή νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (Ξέπλυμα Χρήματος), Υπουργείο Οικονομικών, Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος, Α Π. 105004/17-7-2000
- IOBE (2015), Τα ηλεκτρονικά μέσα πληρωμής και η ενίσχυση των φορολογικών εσόδων στην Ελλάδα, σελ. 84-86
- Καλυβιανάκης, Μ.(1993), «Φορολογικό καθεστώς, Παραοικονομία και Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα», Ίδρυμα Μεσογειακών Μελετών – Αθήνα :Εκδόσεις *Παπαζήση*
- Δ. Κούνη (2020), Η Φοροδιαφυγή στον ΦΠΑ, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 38
- Μανεσιώτης Μ. (2011), « Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα, τα Δημόσια Οικονομικά στην Ελλάδα και το Οικονομικό», Αθήνα, IOBEE
- Μπόλος Π. Αγγελος (2013), « Οι Εξωχώριες (Offshore Companies) και Ελληνική Έννομη Τάξη », Νομικό Βήμα
- Παμπούκης Π. Χ. (2001), Οι Υπεράκτιες (Offshore) Εταιρίες στο Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο, ανάπτυπο από το ΔΕΕ (Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών), Αθήνα
- Παπακυριάκου Θ. (2005), Φορολογικό Ποινικό Δίκαιο, Η ποινική προστασία των φορολογικών αξιώσεων του Ελληνικού Δημοσίου και της Ε.Ε. στην ελληνική έννομη τάξη. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: *Σάκκουλας Α.Ε*
- Σπυροπούλου Μ. (2015), Εξωχώριες Εταιρείες 2014, Εκδόσεις *Λεδεμάδη*
- Τάτσος Ν. (2001), Παραοικονομία και Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα, Αθήνα: Εκδόσεις *Παπαζήση*
- Τραγάκης, Γ.(1996), Οργανωμένο Έγκλημα και Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος, Νομική Βιβλιοθήκη, 1996

Φινοκαλιώτης Δ. (2020), Φορολογικό Δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα, ΣΤ Έκδοση, σελ. 169, 663, 669

Ξένη

Antoine R.-M. (2005), Trusts and related tax issues in offshore Financial Law, διαθέσιμο στο http://fdslive.oup.com/www.oup.com/academic/pdf/13/9780199693450_chapter1.pdf

Art R. (2003), A Grand Strategy for America, διαθέσιμο στο https://books.google.gr/books?id=cJDJ0iL_da0C&printsec=frontcover&dq=A+Grand+Strategy+for+America+art&hl=en&sa=X&ei=cXNSVeDnOsG8sAHSo4HgDA&ved=0CCgQ6AEwAA#v=onepage&q=A%20Grand%20Strategy%20for%20America%20art&f=false

Bird R.M. and Casanegra de Jantscher M. (1992), "Improving Tax Administration in Developing Countries", IMF

Farrell D. (2006), «Off shoring» Harvard Business School Publishing

Harvard Business Review, Offshore Corporations, «A Brief Introduction» Harvard Business Review 9-799-119

Hayoz N. & Hug S. (2007), Tax evasion-Trust and State capacities, Germany: Peter Lang AG

Ishii Sh., et. al.: Measures to Limit the Offshore Use of Currencies: Pros and Cons, IMF, Working Paper WP/01/43, 2001, σελ 5-9

Robinson J. (2003), The Sink: crime, terror and dirty money in the offshore world Toronto, Toronto: McClelland and Stewart Limited

Schneider F., Williams C. (2013), The Shadow Economy, The Institute of Economic Affairs, σελ. 33

Torgler B., Demir, I. C., Macintyre A., & Schaffner M. (2008), Causes and Consequences of Tax Morale: An Empirical Investigation. Economic Analysis and Policy, 38(2), pp. 313–339.

Ηλεκτρονικές Πηγές

(2020/C429/02) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Αποτελεσματικά και συντονισμένα μέτρα της ΕΕ για την καταπολέμηση της φορολογικής απάτης, της φοροαποφυγής, της νομιμοποίησης

εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και των φορολογικών παραδείσων»
διαθέσιμο στο <https://www.taxheaven.gr/circulars/35127/2020-c-429-02>

Accountancy Greece Υπεράκτιες (Offshore) Εταιρίες και Φορολογία του Δημήτρη
Δημητρίου διαθέσιμο στο

<https://www.accountancygreece.gr/%CF%85%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%B9%CE%B5%CF%83-offshore-%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%B9%CF%81%CE%B5%CE%B9%CE%B5%CF%83-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%B1/>

<https://www.aade.gr/menoy/aade/ekpaideysi/dieythynsi-forologikis-teloneiakis-akadimias/diethneis-synergasies-drasesis/programma-fiscalis-2020>

<https://www.boxmind.gr/ipiresies/etaireies-eksoterikou-esoterikou/forologiko-kathestos-guernsey/>

ΔιαΝΕΟσις (2018) Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗΣ διαθέσιμο στο
<https://www.eea.gr/system/uploads/asset/data/19392/forologia-eisodimatos-stin-Ellada.pdf>

Τεύχος Ιανουαρίου-Μαρτίου 2013, Περιοδικό Ενώπιον, Έκδοση του Δικηγορικού
Συλλόγου Θεσσαλονίκης σελ.6-7 Δημήτραινας Γεώργιος διαθέσιμο στο
<https://www.dsth.gr/documents/10180/59873/%CE%A4%CE%B5%CF%8D%CF%87%CE%BF%CF%82%20%CE%99%CE%B1%CE%BD%CE%BF%CF%85%CE%B1%CF%81%CE%AF%CE%BF%CF%85%20%CE%9C%CE%B1%CF%81%CF%84%CE%AF%CE%BF%CF%85%202013;jsessionid=C9C6F714A85E7A2CA291C45B1358CAA&?version=1.2&t=1383825076000>

ΔιαΝΕΟσις (2016) Η ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΑΙΤΙΕΣ, ΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ, ERNST & YOUNG (EY) διαθέσιμο στο
https://www.dianeosis.org/wp-content/uploads/2017/03/Tax_Evasion_diaNEOsis_Upd_17_03_2017.pdf

ΔιαΝΕΟσις (2016), 8 Λύσεις για την Φοροδιαφυγή, Νικολαΐδης Η., διαθέσιμο στο
<https://www.dianeosis.org/2016/06/tax-solution/>

Taxheaven (2011) *ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ
ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ 2011-2013* διαθέσιμο στο
<https://www.taxheaven.gr/circulars/12197/sxedio>

European Commission (2013) Αιτιολογική Έκθεση σχετικά με την καταπολέμηση της
φορολογικής απάτης, της φοροδιαφυγής και των φορολογικών παραδείσων
(2013/2060(INI)) Επιτροπή Οικονομικής και Νομισματικής Πολιτικής διαθέσιμο στο
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-7-2013-0162_EL.html

Ernst and Young, (2016) Η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα: Αιτίες, έκταση και προτάσεις καταπολέμησής της, Οργανισμός Έρευνας και Ανάλυσης «ΔιαΝΕΟσις», διαθέσιμο στο dianeosis.org/wpcontent/uploads/2017/03/Tax_Evasion_diaNEOsis_Upd_17_03_2017.pdf

Fpress (2018) Αίτια και συνέπειες της φοροδιαφυγής, Κορομηλάς διαθέσιμο στο <https://www.fpress.gr/oi-eidikoi/story/57116/aitia-kai-synepeies-tis-forodiatygis>

<https://foroline.gr/archives/39259>

<https://gojack.gr/10-pleonektimata-tis-idrysis-offshore-sto-delaware-ton-i-p-a/>

Η ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ (2014), Εύας Βουγιούκα διαθέσιμο στο <http://kratoskaidikaio.blogspot.com/2014/06/blog-post.html>

Taxheaven (2015) Η πάταξη της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής μέσω της επέκτασης της χρήσης ηλεκτρονικών συναλλαγών του Γ. Σταματίου, Αντιπροέδρου Δ.Σ. της Σ.Ο.Λ. Α.Ε. διαθέσιμο στο <https://www.taxheaven.gr/circulars/22254/arora-h-pataxh-ths-forodiatyghs-kai-ths-foroapofyghs-mesw-ths-epektashs-ths-xrhshs-hlektronikwn-synallagwn-toy-g-stamatioy-antiproedroy-d-s-ths-s-o-l-a-e>

InDeep Analysis (2013) Η ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ διαθέσιμο στο <http://www.indepanalysis.gr/analyseis/arthra/h-paraoikonomia-sthn-ellada>

Καραμάνος Νίκος(2015) ΤΙ ΕΙΝΑΙ OFFSHORE COMPANIES ΚΑΙ ΣΕ ΤΙ ΧΡΗΣΙΜΕΥΟΥΝ διαθέσιμο στο <https://afs.com.gr/consl/blog-ti-einai-oi-offshore-kai-se-ti-xrisimeuoun/>

Taxheaven (2014) Offshore εταιρείες, νομικές οντότητες και σχηματικά παραδείγματα απεικόνισης των δραστηριοτήτων τους στην ελληνική οικονομία του Αν. Μπεζαντάκου διαθέσιμο στο <https://www.taxheaven.gr/circulars/18495/arora-offshore-etairies-nomikes-ontothtes-kai-sxhmatika-paradeigmata-apeikonishs-twn-drasthriothtwn-toys-sthn-ellhnikh-oikonomia>

Το ζήτημα της φοροαποφυγής με την Οδηγία (ΕΕ) 2016/1164 διαθέσιμο στα <https://www.alf.gr/%CE%AC%CF%81%CE%B8%CF%81%CE%B1-%CF%84%CE%BF-%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CE%BC%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%B1%CF%80%CE%BF%CF%86%CF%85%CE%B3%CE%AE%CF%82-%CE%BC%CE%B5-%CF%84%CE%B7/>

και <https://www.taxheaven.gr/circulars/28896/arora-to-zhthma-ths-foroapofygys-me-thn-odhgia-ee-2016-1164>

<https://www.sofokleousin.gr/aade-poia-einai-ta-egklimata-forodiatygis>

Taxheaven (2021) Ομιλία του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος Γιάννη Στουρνάρα στην Ακαδημία Φορολογίας και Λογιστικής του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Δημοσίου Δικαίου με τίτλο: «Προτάσεις Φορολογικής Πολιτικής» διαθέσιμο στο <https://www.taxheaven.gr/news/53487/g-stoyrnaras-epitaktikh-h-metarryomish-toy-forologikoy-systhmatos-protaseis-gia-th-forologikh-politikh>

Taxcoach (2014), Offshore (Υπεράκτιες) Εταιρίες & Φορολογία (2^ο Μέρος) του Δημήτρη Δημητρίου Ορκωτός Ελεγκτής Λογιστής διαθέσιμο στο <https://taxcoach.gr/blog/offshore-%CF%85%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%AC%CE%BA%CF%84%CE%B9%CE%B5%CF%82-%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%B9%CF%81%CE%B5%CE%AF%CE%B5%CF%82-%CF%86%BF%CF%81%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1-%CF%84%CE%BF-2/>

Taxheaven (2021) Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου σχετικά με τον αναθεωρημένο ενωσιακό κατάλογο μη συνεργάσιμων περιοχών φορολογικής δικαιοδοσίας (2021/C 413 I/01) διαθέσιμο στο <https://www.taxheaven.gr/news/56496/symperasmata-toy-esymboylion-sxetika-me-ton-anaoewrhmeno-enwsiako-katalogo-mh-synergasimwn-perioxwn-forologikhs-dikaiodosias>

Ιστοσελίδες-Διαδίκτυο

<https://eur-lex.europa.eu/>

<https://www.lawspot.gr/>

<https://ec.europa.eu/>

<https://www.taxheaven.gr/>

<https://www.europarl.europa.eu/>

<https://www.accountancygreece.gr/>

<https://taxcoach.gr/>

<https://www.dianeosis.org/>

<https://data.consilium.europa.eu/>

<https://www.e-forologia.gr/>

<https://www.bankingnews.gr/>

<https://www.bankofgreece.gr/>

<https://www.aade.gr/>

<https://www.sofokleousin.gr/>

<https://foroline.gr/>